ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 10.10.2024 г.
COM(2024) 474 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост

Съдържание

Съкращения 3

Резюме 4

1. Актуално състояние на прилагането на МВУ 7

А. Искания за плащане и изплащане на средства 7

Темпът на изплащане на средства се увеличи след преразглеждането на ПВУ 7

Все по-често се прибягва до процедурата за спиране на плащанията, което улеснява по-бързото изплащане на средства 9

Комисията продължи да емитира облигации на ЕС с цел финансиране на МВУ 11

Все по-голям брой мерки са допустими за финансиране по линия на „зелените“ облигации по NextGenerationEU 12

Макроикономически условия и МВУ 13

Б. Преразглеждане на ПВУ 14

Актуализираните ПВУ остават амбициозни след извършените през 2023 г. и 2024 г. преразглеждания 14

Общият финансов пакет и приносът на МВУ по всеки от шестте стълба на политиката бяха променени след преразглеждането на ПВУ 15

Профилите на плащанията са се развили след преразглеждането на ПВУ 16

Целите на МВУ в областта на климата и цифровите технологии продължават да се постигат от преразгледаните ПВУ 20

Преразгледаните ПВУ допринасят за социалните политики и равенството между половете в целия ЕС 21

В. Крайни получатели по МВУ 22

Всички държави членки публикуват данни за 100-те най-големи крайни получатели 22

Най-големите крайни получатели получават средства за инвестиции във всеки от шестте стълба на политиката, залегнали в МВУ 26

Г. Контрол и одит при прилагането на МВУ 27

Комисията продължи да защитава финансовите интереси на Съюза 28

МВУ остава под внимателното наблюдение на Европейската сметна палата 29

Д. Комуникация и диалог през 2023—2024 г. 31

Европейският парламент, Съветът и държавите членки продължават постоянното си участие в прилагането на МВУ 31

Видимостта на ЕС при изпълнението на ПВУ би могла да се повиши допълнително 32

Интерактивната карта осигурява визуална обзорна информация за подкрепените от МВУ проекти 34

Държавите членки продължават да провеждат годишни събития, посветени на МВУ 35

Комисията предприема допълнителни съответни комуникационни дейности 36

Е. Ключови констатации от междинната оценка на МВУ 37

Междинната оценка на МВУ показа, че по линия на механизма се подкрепя възстановяването и се постигат иновации при изразходването на средствата на ЕС 37

Оценката включва полезни съображения за бъдещи инструменти, основани на резултати 38

2. Напредък по прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост 41

А. Общи показатели 41

МВУ постига значителни реални резултати на място 41

Б. Данни от шестмесечното докладване 45

Повечето ключови етапи и цели се отчитат като изпълнени в съответствие със сроковете, предвидени в ПВУ 45

В. Напредък в рамките на шестте стълба на политиката 47

Държавите членки са постигнали видим напредък при изпълнението в рамките на всеки от шестте стълба на политиката по МВУ 47

Г. Политики за подобряване на конкурентоспособността на предприятията в ЕС 65

ПВУ допринасят за подобряването на конкурентоспособността на предприятията в ЕС, като около три милиона предприятия вече са се възползвали от подкрепа по линия на МВУ 65

3. План REPowerEU 69

А. Преглед на мерките в главите за REPowerEU 71

Допълнителните реформи и инвестиции по линия на REPowerEU са насочени към преодоляването на затруднения, подпомагането да се ускори преходът към чиста енергия и засилването на сигурността на енергийните доставки 71

Б. Преглед на мерките с трансгранично или многонационално измерение, включени в главите за REPowerEU 75

Мерките за REPowerEU разполагат със значително трансгранично или многонационално измерение 75

4. Заключение 77

Съкращения

РППБ	Резерв за приспособяване във връзка с последиците от Брексит
COVID-19	Коронавирусна болест от 2019 г.
ЕСП	Европейска сметна палата
СТЕ	Система за търговия с емисии
EUR	Евро (€)
ПВУ	Планове за възстановяване и устойчивост
МВУ	Механизъм за възстановяване и устойчивост
MWh	Мегават час
МСП	Малки и средни предприятия
STEP	Платформа за стратегически технологии за Европа

Резюме

Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ) е основният елемент на NextGenerationEU — плана за възстановяване, с който Европа се стреми да излезе по-силна и по-устойчива от безпрецедентните икономически и социални последици от пандемията от COVID-19. Безпрецедентният по своя мащаб и амбициозност МВУ бе създаден през 2021 г.[1] като иновативен и основан на резултатите инструмент, за да осигури финансова подкрепа на държавите членки в замяна на осъществяването на комбинация от предварително договорени реформи и инвестиции. МВУ ще функционира до 2026 г.

С времето МВУ се адаптира към новите предизвикателства, като по негова линия бе осигурена жизненоважна подкрепа на държавите членки в контекста на непровокираната агресия на Русия срещу Украйна и последвалата енергийна криза. С плана **REPowerEU** държавите членки получиха възможност да се възползват от допълнителни ресурси за насърчаване на реформите и инвестициите, насочени към диверсификация на енергийните доставки в ЕС, ускоряване на екологичния преход и подпомагане на уязвимите домакинства.

През трите и половина години от влизането в сила на Регламента за МВУ държавите членки използваха механизма, за да постигнат напредък по своите програми за реформи и инвестиции в съответствие с общите приоритети на ЕС и да се справят както с дългогодишните, така и с новите предизвикателства като част от възстановяването си от кризата, свързана с COVID-19.

След известно забавяне през 2023 г., което до голяма степен се дължеше на необходимостта от приемане на главите за REPowerEU, изпълнението и изплащането на средства се ускориха. Към края на август 2024 г. на държавите членки бяха изплатени 265,4 милиарда евро, а около 85 % от ключовите етапи и целите с индикативен срок на приключване до първото тримесечие на 2024 г. бяха оценени от Комисията като задоволително изпълнени или отчетени от държавите членки като завършени. Така се преодолява в значителна степен изоставането в сравнение с 2023 г., през която, както бе посочено в предишния годишен доклад за МВУ, Комисията беше отпуснала около 58 % от цялата към настоящия момент сума (153,4 милиарда евро) до 1 септември 2023 г. Ако всичко върви по план, до края на годината по линия на МВУ ще са отпуснати над 300 милиарда евро от стартирането на механизма.

Комисията засили действията си за подпомагане на усилията на държавите членки във връзка с изпълнението, както и за опростяване и за намаляване на

[1] Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост.

административната тежест. На 19 юли 2024 г. Комисията прие актуализирани насоки относно ПВУ с цел да се опрости прилагането на МВУ и да се подобри неговата ефективност. В актуализираните насоки се обръща специално внимание на преразглеждането на ПВУ, което ще продължи да бъде от значение за преодоляването на евентуални пречки във връзка с изпълнението. С насоките се осигурява повече яснота относно обхвата на преразглеждането и възможността за изменение на ПВУ, когато съответната държава членка открие друга, по-добра възможност за изпълнението на дадена мярка по начин, който позволява да се намали административната тежест. Освен това с влизането в сила на Регламента относно платформата за стратегически технологии за Европа (STEP)[2] (с който бе изменен Регламентът за МВУ) вече могат да се отпускат средства по линия на МВУ и други фондове на ЕС и за целите на STEP[3]. Това ново правно основание за изменение е отразено в насоките. Освен това с насоките се опростяват изискванията за докладване към държавите членки и се осигурява повече яснота по отношение на условията, при които подкрепата по линия на МВУ и други фондове на ЕС може да бъде съчетана с цел повишаване на полезните взаимодействия.

При междинната оценка на МВУ бе потвърдена добавената стойност от инструмент, който съчетава реформите с инвестиции, и от основания му на резултатите подход. Основните силни страни на МВУ са свързани с насочеността му към изплащането на средства при отчитане на постигнат на място напредък и с факта, че по линия на един инструмент се осигурява подкрепа както за реформи, така и за инвестиции, които често се подсилват взаимно. В междинната оценка на МВУ, публикувана през февруари 2024 г., се подчертава широката подкрепа от държавите членки и други заинтересовани страни както за основания на резултатите характер на МВУ, така и за съчетаването на реформи и инвестиции. Изплащането на средства въз основа на постигнатите резултати, а не въз основа на направените разходи, осигурява предвидимост и отчетност и за държавите членки, и за Комисията. Съчетаването на реформи и инвестиции в един инструмент за финансиране води до създаването на полезни взаимодействия между тях, стимулира осъществяването на ключови реформи и помага да се постигне съгласуваност в националните планове. Бързото изпълнение и скоростното изплащане на средства показват, че по линия на МВУ се осигурява подкрепа за държавите членки във време на криза, като същевременно уникалното съчетаване на реформи и инвестиции помага на нашите икономики да бъдат по-добре подготвени за бъдещето.

МВУ и неговият компонент REPowerEU също така играят ключова роля при подпомагането на дружествата в ЕС да извлекат ползи от екологичния и

[2] Регламент (ЕС) 2024/795 на Европейския парламент и на Съвета от 29 февруари 2024 г. за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP).

[3] Благодарение на Регламента за STEP държавите членки вече могат да насочват допълнителни средства до 6 % от общия размер на отпуснатите по ПВУ средства към раздел „Държави членки“ в рамките на InvestEU за действия, допринасящи за осъществяването на целите на STEP, в допълнение към вече разрешените средства в размер на 4 % съгласно Регламента за МВУ. Освен това при преразглеждането на своите ПВУ държавите членки ще трябва да отдават приоритет на проектите с печат на STEP.

цифровия преход. Към 31 август 2024 г. над 2 800 000 дружества, най-вече малки и средни предприятия (МСП), са се възползвали от подкрепа по линия на МВУ. Освен с пряка финансова подкрепа ПВУ допринесоха и за осъществяването на значителни реформи за подобряване на стопанската среда във всички държави членки, например при цифровизацията на предприятията, улесняването на процедурите за издаване на разрешения, както и повишаването на квалификацията и преквалификацията на работната сила.

Поради факта, че МВУ ще функционира до определена дата, всички усилия следва да останат съсредоточени върху пълното и навременно изпълнение на ПВУ до 2026 г. Макар че изпълнението и изплащането на средства се ускоряват, напредъкът е различен в отделните държави членки. Няколко държави членки вече са подали четири или повече искания за плащане, докато няколко други все още не са подали нито едно. В някои случаи все още се отчитат забавяния и значителни предизвикателства във връзка с усвояването на средствата до края на 2026 г. Всички държави членки трябва да продължат да полагат усилия да изпълнят изцяло своите ПВУ преди края на 2026 г., когато изтича срокът на действие на механизма. Когато е целесъобразно, ПВУ все още могат да бъдат преразгледани, за да се преодолеят евентуалните пречки във връзка с изпълнението и да се реагира на нововъзникващите и променящите се предизвикателства. Комисията има готовност да продължи да подпомага държавите членки.

Настоящият доклад е третият от поредицата годишни публикации относно прилагането на МВУ, както се изисква съгласно член 31 от Регламента за МВУ. В него се представят актуалното състояние по отношение на изплащането на средства, преразглеждането на ПВУ, развитията във връзка с одита и контрола, както и комуникационните дейности, наред с други неща (раздел 1); напредъкът по изпълнението на ключовите етапи и целите по всички стълбове на политиката на МВУ (раздел 2); както и преглед на мерките, включени в главите за REPowerEU на държавите членки (раздел 3)[4]. В приложение I са представени фишове по държави, в които е описан постигнатият напредък във всяка държава членка, а допълнителните приложения са съсредоточени върху специфични концепции, които са от значение за прилагането на МВУ. Освен когато е посочено друго, предоставената в настоящия доклад информация се основава на съдържанието на ПВУ към 31 август 2024 г., на данните, докладвани от държавите членки до април 2024 г. като част от техните задължения за докладване два пъти годишно, и на динамиката в прилагането на механизма до 31 август 2024 г.

[4] Освен когато е посочено друго, предоставената в настоящия доклад информация се основава на съдържанието на приетите планове, оценени от Комисията, на данните, докладвани от държавите членки до април 2024 г. като част от техните задължения за докладване два пъти годишно, на данните от набора от показатели за възстановяване и устойчивост към 31 август 2024 г. и на динамиката в прилагането на механизма до 31 август 2024 г.

1. Актуално състояние на прилагането на МВУ

А. Искания за плащане и изплащане на средства

Темпът на изплащане на средства се увеличи след преразглеждането на ПВУ

Към 31 август 2024 г. над 40 % от наличните средства по линия на МВУ бяха изплатени на държавите членки, като изплащането на безвъзмездни средства достигна 48 %, а изплащането на заеми леко надвиши 30 %. От създаването на МВУ Комисията е получила 63 искания за плащане от 25 държави членки и е изплатила 265,4 милиарда евро. Тази сума включва 198,4 милиарда евро, изплатени в нетно изражение при подаването на искания за плащане и задоволителното изпълнение на ключови етапи и цели, 56,6 милиарда евро под формата на предварително финансиране по линия на МВУ, предоставени на 21 държави членки до 31 декември 2021 г., и предварително финансиране по REPowerEU в размер на 10,4 милиарда евро, изплатени на 21 държави членки. 170,8 милиарда евро от общата сума, изплатена на държавите членки, са за безвъзмездна подкрепа, а 94,6 милиарда евро — за заеми. Ако се запази настоящият темп на изплащане на средства, Комисията очаква да е изплатила над 300 милиарда евро до края на 2024 г. В таблица 1 са представени обобщени данни за подадените от държавите членки искания за плащане и общият размер на съответните суми, изплатени от Комисията, като се обхващат както безвъзмездната подкрепа, така и заемите, след положителна оценка на ключовите етапи и целите, обхванати от съответното искане за плащане.

След отчетения по-бавен темп на изплащане на средства през първата половина на 2023 г., тъй като усилията бяха съсредоточени върху преразглеждането на ПВУ, през втората половина на годината изплащането на средства се ускори. Между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. на държавите членки бяха изплатени 112,0 милиарда евро. Това включва предварително финансиране по REPowerEU в размер на 10,4 милиарда евро, както и 60,4 милиарда евро под формата на безвъзмездна подкрепа и 41,2 милиарда евро под формата на заеми, изплатени при задоволителното изпълнение на 908 ключови етапа и цели, оценени в 27 искания за плащане. За сравнение, между 1 септември 2022 г. и 31 август 2023 г. бяха изплатени 40,6 милиарда евро — 26,9 милиарда евро под формата на безвъзмездна подкрепа и 13,7 милиарда евро под формата на заеми. Всички средства бяха изплатени при задоволителното изпълнение на ключовите етапи и целите, оценени в 17 искания за плащане, тъй като през този период нямаше случаи на изплащане на предварително финансиране.

В периода 2023—2024 г. държавите членки получиха предварително финансиране по REPowerEU в размер на 10,4 милиарда евро. Държавите членки,

които измениха своите ПВУ с цел включване на глава за REPowerEU до края на 2023 г., имаха възможност да поискат до 20 % от допълнителните средства под формата на предварително финансиране, с които да финансират своите мерки по REPowerEU[5]. 21 държави членки поискаха и получиха предварително финансиране по REPowerEU (вж. таблица 1). България, Германия, Ирландия и Люксембург не отговаряха на критериите за предварително финансиране по REPowerEU, тъй като техните глави за REPowerEU не бяха приети от Съвета до края на 2023 г. Нидерландия и Швеция не поискаха предварително финансиране по REPowerEU.

Таблица 1: Актуално състояние на изпълнението на исканията за плащане по МВУ към 31 август 2024 г.

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
27 плана, одобрени от Комисията и приети от Съвета																											
21 плащания, с които се предоставя предварително финансиране преди 31 декември 2021 г., като се изключва предварителното финансиране по REPowerEU (56,6 милиарда евро)		▲					*										▲		▲		▲						▲
21 плащания, с които се предоставя предварително финансиране по REPowerEU (10,4 милиарда евро)		●			●		●									●			■								■
26 подписани оперативни договорености																											
63 искания за плащане, подадени до Комисията, включително за заеми, когато е уместно	2x	2x	2x	2x	1x	2x	1x	4x	4x	3x	5x	6x	3x	2x	2x	1x		2x	1x	1x	1x	5x	3x	3x	4x	1x	
51 извършени плащания при задоволително изпълнение на ключови етапи и цели (198,4 милиарда евро)		1x	2x	2x	1x	2x	1x	3x	4x	3x	5x	5x	1x	2x	2x	1x		2x		1x	1x	4x	2x	2x	3x	1x	

[5] Вж. член 21г от Регламента за МВУ.

Забележка: * Ирландия не поиска предварително финансиране. ▲ Не бе налично предварително финансиране, тъй като решението за изпълнение на Съвета не бе прието до 31 декември 2021 г., а представляваше условие за предварителното финансиране. ● Не бе налично предварително финансиране по REPowerEU, тъй като главата за REPowerEU не бе приета до 31 декември 2023 г., а това представляваше условие за предварителното финансиране по REPowerEU. ■ Нидерландия и Швеция не поискаха предварително финансиране по REPowerEU.

Източник: Европейска комисия

Все по-често се прибягва до процедурата за спиране на плащанията, което улеснява по-бързото изплащане на средства

Възможността Комисията частично да спре плащанията осигурява гъвкавост, която позволява на държавите членки да получат плащане в случай на кратки забавяния при изпълнението, свързани с конкретни ключови етапи или цели. В ПВУ всяко изплащане на средства е обвързано с конкретен набор от ключови етапи и цели. По този начин се гарантира, че държавите членки постигат напредък във връзка с изпълнението, но това също така означава, че забавянето по един ключов етап или една цел може да доведе до забавяне на цялото искане за плащане. Методиката за частично плащане осигурява необходимата гъвкавост, така че на държавите членки да се изплати част от средствата и следователно искането за плащане да се придвижи, когато малък брой ключови етапи или цели все още не са задоволително изпълнени. Съгласно член 24, параграф 8 от Регламента за МВУ в такъв случай държавите членки разполагат с шест месеца след приемането на решението на Комисията за частично спиране на изплащането на средства, за да предприемат необходимите стъпки, с които да гарантират задоволителното изпълнение на оставащия(те) ключов(и) етап(и) или цел(и). След изтичането на този срок Комисията извършва повторна оценка на искането за плащане и отменя спирането, ако прецени, че конкретният(те) ключов(и) етап(и) или цел(и) е(са) изпълнен(и), или намалява разпределените финансови средства на държавата членка, ако ключовите етапи или целите все още не са задоволително изпълнени.

Повишеното използване на частични плащания спомогна да се ускори изплащането на средствата по линия на МВУ. От публикуването на методиката за определяне на частично спиране на плащанията през 2023 г.[6] имаше шест случая на подадени до Комисията искания за плащане, при които един или повече ключови етапи или цели не могат да бъдат оценени като задоволително изпълнени. Между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. Комисията прецени, че исканията за плащане, подадени от Испания[7], Италия[8], Португалия[9] и Румъния[10], включват един или повече

[6] Вж. приложение II към Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета (COM(2023) 99 final)

[7] Вж. Решение за изпълнение на Комисията от 19.7.2024 г. относно частичното спиране на изплащането на четвъртия транш от безвъзмездната подкрепа за Испания.

[8] Вж. Решение за изпълнение на Комисията от 26.7.2024 г. относно частичното спиране на изплащането на петия транш от безвъзмездната подкрепа за Италия.

[9] Вж. Решение за изпълнение на Комисията от 22.12.2023 г. относно частичното спиране на изплащането на третия и четвъртия транш от безвъзмездната подкрепа за Португалия.

[10] Вж. Решение за изпълнение на Комисията от 21.9.2023 г. относно частичното спиране на изплащането на втория транш от подкрепата под формата на заем за Румъния.

ключови етапи или цели, които не могат да бъдат оценени като задоволително изпълнени. Това е в допълнение към вече спряното през април 2023 г. плащане по първото искане за плащане на Литва[11]. Освен това при предварителната оценка на първото искане за плащане на Белгия[12] бе счетено, че един ключов етап не може да бъде оценен като задоволително изпълнен[13].

През 2024 г. Комисията за първи път отмени спирането на някои плащания и пристъпи към намаляване за постоянно на подкрепата по линия на МВУ. Що се отнася до Литва, в шестмесечния период след приемането през април 2023 г. на решението за спиране на плащанията националните органи предприеха допълнителни действия на ниво политика и през октомври 2023 г. представиха на Комисията допълнителна информация за обхванатите от спирането ключови етапи. Комисията заключи, че един от тези два ключови етапа е задоволително изпълнен, докато вторият все още не е задоволително изпълнен. В съответствие с това Комисията частично отмени спирането на плащането и изплати на Литва 14,9 милиона евро с оглед на отчетения напредък. Същевременно Комисията намали разпределените финансови средства на Литва с 8,7 милиона евро, които съответстват на неизпълнения ключов етап[14]. Що се отнася също така до Португалия, националните органи предприеха действия на ниво политика в шестмесечния период след спирането на третото и четвъртото плащане, прието през декември 2023 г. През юни 2024 г. Комисията заключи, че оставащите ключови етапи и цели са задоволително изпълнени. В съответствие с това Комисията отмени изцяло наложеното преди това спиране на плащането и изплати 720 милиона евро на Португалия[15]. През март 2024 г. Румъния също представи допълнителни обосновки, за да докаже, че е предприела необходимите мерки за задоволителното изпълнение на обхванатите от спирането ключови етапи. Въз основа на предоставената информация Комисията прецени, че един от двата ключови етапа е задоволително изпълнен, докато вторият все още не е задоволително изпълнен. Комисията ще приключи своята оценка, след като предостави на Румъния възможност да изложи своите коментари в срок от два месеца от представянето на заключенията на Комисията в съответствие с член 24, параграф 8 от Регламента за МВУ. Към 31 август 2024 г. шестмесечният период на спиране на плащанията, през който

[11] Вж. Решение за изпълнение на Комисията от 28.4.2023 г. относно частичното спиране на изплащането на първия транш от безвъзмездната подкрепа за Литва.

[12] Вж. Положителна предварителна оценка за задоволителното изпълнение на ключовите етапи и целите във връзка с първото искане за плащане, подадено от Белгия на 29 септември 2023 г., предадена от Европейската комисия на Икономическия и финансов комитет.

[13] Следва да се отбележи, че към момента на изготвянето на настоящия доклад предварителната оценка на Комисията все още не бе прегледана от Икономическия и финансов комитет, поради което към крайната дата на настоящия годишен доклад, т.е. 31 август 2024 г., решението за изпълнение на Комисията относно частичното спиране все още не беше прието. Решението за изпълнение на Комисията относно частичното спиране на изплащането на първия транш от безвъзмездната подкрепа за Белгия бе прието на 16 септември 2024 г.

[14] Вж. Решение за изпълнение на Комисията от 6.5.2024 г. относно намаляването на размера на първия транш от безвъзмездната подкрепа за Литва.

[15] Вж. Решение за изпълнение на Комисията от 26.7.2024 г. за изменение на Решение за изпълнение на Комисията (C2023) 9290 от 22.12.2023 г. за разрешаване на изплащането на третия и четвъртия транш от безвъзмездната подкрепа и на третия и четвъртия транш от подкрепата под формата на заем за Португалия.

държавите членки могат да предприемат необходимите стъпки, за да гарантират задоволителното изпълнение на оставащите ключови етапи или цели, все още не беше изтекъл за Испания и Италия.

Комисията продължи да емитира облигации на ЕС с цел финансиране на МВУ

През 2024 г. Комисията продължи да набира средства на пазарите чрез единен подход за финансиране, съгласно който Комисията емитира облигации на ЕС с единно наименование и насочва постъпленията към централен резерв за финансиране, от който се финансират различните програми на политиката на ЕС. Към 31 август 2024 г. общият размер на облигациите на ЕС в обращение бе 531,4 милиарда евро, от които 60,2 милиарда евро бяха под формата на „зелени“ облигации по NextGenerationEU. Освен това Комисията продължи да емитира съкровищни бонове на ЕС със срок от три и шест месеца, за да бъдат посрещнати нуждите от краткосрочно финансиране. Към 31 август 2024 г. съкровищните бонове на ЕС в обращение бяха в размер на 20,9 милиарда евро.

С постъпленията от емитирането на облигации на ЕС Комисията бе в състояние да продължи безпроблемното финансиране на ПВУ на държавите членки. Комисията извършваше всички плащания към държавите членки по линия на МВУ веднага след настъпването на падежа им — средно до шест работни дни след одобряването им. Не бе отбелязано забавяне.

През юни Комисията публикува плана си за финансиране за втората половина на 2024 г., в който е посочена цел за финансиране под формата на дългосрочни облигации на ЕС в размер до 65 милиарда евро между юли и края на декември 2024 г. Планът за финансиране за второто полугодие е основан на постигането на целта от 75 милиарда евро за първата половина на 2024 г., като с емисиите се цели мобилизирането на финансиране в размер до общо 140 милиарда евро през 2024 г. (спрямо цел за финансиране от 120 милиарда евро през 2023 г.).

В рамките на NextGenerationEU и въз основа на исканията на държавите членки за финансиране по МВУ и нуждите от финансиране на други програми на ЕС, подпомагани по линия на NextGenerationEU, Комисията очаква до 2026 г. да набере до 712 милиарда евро чрез емитирането на облигации на ЕС (от максимален програмен пакет в размер на 806,9 милиарда евро[16]). По този начин ЕС става един от най-големите емитенти на дълг в евро през този период.

[16] Разликата между тези две суми съответства на размера на наличната подкрепа под формата на заеми по линия на МВУ, за която държавите членки не са отправили искания. Тъй като крайният срок за подаване на искания за подкрепа под формата на заеми вече изтече, съгласно действащата правна уредба Комисията няма да пристъпи към набиране на оставащите средства на финансовите пазари с цел финансиране на въпросните заеми.

Все по-голям брой мерки са допустими за финансиране по линия на „зелените“ облигации по NextGenerationEU

През 2020 г. Комисията обяви намерението си да финансира до 30 % от NextGenerationEU чрез емитиране на „зелени“ облигации. Това е доказателство за ангажимента на Комисията към финансирането за устойчиво развитие, тъй като на пазара излиза нов „зелен“ актив с висок рейтинг и ликвидност, дава се достъп до екосъобразни инвестиции на широк кръг инвеститори и се засилва ролята на Европейския съюз и еврото на пазарите на финансиране за устойчиво развитие. Първата „зелена“ облигация по NextGenerationEU бе емитирана през октомври 2021 г. Чрез тази 15-годишна облигация Комисията набра 12 милиарда евро, което я превръща в най-голямата сделка със „зелени“ облигации в света към днешна дата. Оттогава Комисията е емитирала „зелени“ облигации по NextGenerationEU в размер на 60,2 милиарда евро, като новите емисии са калибрирани да отговарят на екосъобразните разходи, докладвани от държавите членки.

Към 31 август 2024 г. националните разходи за изпълнение на мерките, финансирани със „зелени“ облигации по NextGenerationEU, бяха свързани предимно с мерки за енергийна ефективност (42,8 % от разпределените разходи) и с чистия транспорт и инфраструктура (33,3 %). Чистата енергия и мрежи са третата по големина категория разходи, възлизаща на 8,4 % от разходите, сред деветте категории разходи, за които могат да бъдат разпределяни постъпленията от „зелените“ облигации по NextGenerationEU.

ЕС отдава предпочитание на финансирането за устойчиво развитие чрез „зелените“ облигации по NextGenerationEU, като насочва средствата към широк набор от „зелени“ проекти. ЕС се превърна в един от най-големите емитенти на „зелени“ облигации в световен план, като увеличи значително този пазар. Като спазва принципите на „зелените“ облигации на Международната асоциация на капиталовите пазари и гарантира прозрачно докладване, ЕС определя висок стандарт на пазара на „зелените“ облигации и насърчава движението на капитал към положителните за околната среда инвестиции. „Зелените“ облигации по NextGenerationEU не само показват категоричния ангажимент на ЕС за постигане на устойчивост, но и включват екологични инициативи в икономическото възстановяване от пандемията от COVID-19, като насърчават следването на подход за издръжлив и устойчив растеж за бъдещето.

В съответствие с изискванията за докладване на рамката за „зелени“ облигации по NextGenerationEU през декември 2023 г. Комисията публикува първия всеобхватен доклад за разпределението на постъпленията от „зелените“ облигации по NextGenerationEU и за въздействието от тях. Анализът показва, че мерките, финансирани с тези облигации, могат да доведат до намаляване

на емисиите на парникови газове с 44 милиона тона годишно, което се равнява на 1,2 % от съвкупните емисии на парникови газове на ЕС.

Поради включването на нови мерки от приетите наскоро глави за REPowerEU след последния доклад наборът от планирани мерки, допустими за финансиране по линия на „зелените“ облигации по NextGenerationEU, се увеличи с над 80 милиарда евро, като към 31 август 2024 г. допустимите активи достигаха 268,1 милиарда евро. Следващият доклад ще бъде публикуван през ноември 2024 г., като той ще покаже допълнително увеличение на количеството емисии на парникови газове, което може да бъде избегнато чрез инвестиции по линия на „зелените“ облигации по NextGenerationEU.

Макроикономически условия и МВУ

Член 10 от Регламента за МВУ обвързва МВУ с рамката за фискално управление на ЕС. По-конкретно съгласно член 10, параграф 1 от Регламента за МВУ Комисията е длъжна да отправи предложение до Съвета за спиране на всички или на част от съответните бюджетни задължения или плащания, когато Съветът реши в съответствие с член 126, параграф 8 или параграф 11 от ДФЕС, че дадена държава членка не е предприела ефективни действия за коригиране на прекомерния си дефицит. Това се прави, освен ако Комисията е установила наличие на сериозен икономически спад в Съюза като цяло по смисъла на член 3, параграф 5 и член 5, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1467/97 на Съвета, т.е. общата клауза за дерогация на корективната част на Пакта за стабилност и растеж. Съгласно член 10, параграф 8 от Регламента за МВУ Комисията е длъжна да направи преглед на прилагането на член 10 до края на 2024 г. и да докладва на Европейския парламент и на Съвета. С настоящия доклад се изпълнява това изискване.

От създаването на МВУ насам е имало само един случай, свързан с прилагането на член 10 от Регламента за МВУ. На 19 юни 2024 г. Комисията предложи решение на Съвета съгласно член 126, параграф 8 от ДФЕС поради факта, че Румъния не предприе ефективни действия в отговор на препоръка съгласно член 126, параграф 7 от ДФЕС, т.е. препоръка съгласно процедурата при прекомерен дефицит, предвидена в Пакта за стабилност и растеж. Препоръката съгласно член 126, параграф 7 от ДФЕС бе приета от Съвета на 18 юни 2021 г., като на Румъния бе препоръчано да се справи със ситуацията на прекомерен дефицит най-късно до 2024 г.

През 2023 г. продължаваше да се счита, че целият ЕС е в ситуация на сериозен икономически спад, като общата клауза за дерогация на Пакта за стабилност и растеж все още бе активна. Поради тази причина Комисията не предложи спиране на бюджетните задължения или на изплащането на средства от ЕС на Румъния, след като на 26 юли 2024 г. Съветът прие решението съгласно член 126, параграф 8 от ДФЕС.

Б. Преразглеждане на ПВУ

Актуализираните ПВУ остават амбициозни след извършените през 2023 г. и 2024 г. преразглеждания

Геополитическите събития, високата инфлация, недостигът по веригите за доставки и настъпилите в някои случаи природни бедствия затрудниха държавите членки при изпълнението на определени реформи и инвестиции в техните ПВУ. С подкрепата на Комисията държавите членки успяха да смекчат тези външни ограничения и да преразгледат съответните мерки, като се възползваха от предвидената в Регламента за МВУ гъвкавост за изменение на ПВУ, когато първоначалните ключови етапи и цели не могат да бъдат постигнати поради обективни обстоятелства (съгласно член 21 от Регламента за МВУ). Освен това държавите членки въведоха глави за REPowerEU в своите ПВУ, което им позволи да се възползват от допълнителни ресурси и да стимулират реформите и инвестициите, с които се диверсифицират енергийните доставки на ЕС, ускорява се екологичният преход и се подпомагат уязвимите домакинства. Това преразглеждане беше и повод за актуализиране на ПВУ с цел да се отчетат преразгледаните финансови средства за държавите членки[17] и да се използва оставащата подкрепа под формата на заем[18], налична по линия на МВУ.

С преразглеждането на ПВУ се гарантира, че се предприемат мерки за преодоляване на високата инфлация и затрудненията в доставките, засягащи инвестиционния поток. Всички ПВУ бяха актуализирани поне веднъж през 2023 г., а някои преминаха през допълнителни целенасочени изменения: към крайната дата на доклада (31 август 2024 г.) всички държави членки бяха представили поне по едно искане за изменение на своя ПВУ, 26 бяха представили глава за REPowerEU, а 11 държави членки бяха извършили и допълнително целенасочено преразглеждане (таблица 2). При преразглеждането на своите ПВУ държавите членки обърнаха специално внимание не само на качеството на мерките, но и на степента им на зрялост и на техния хоризонт на изпълнение предвид факта, че е предвидено МВУ да функционира до 2026 г. Ангажиментите, които вече не могат да бъдат постигнати поради обективни обстоятелства, бяха коригирани и в много случаи заменени с по-подходящи алтернативи, като същевременно първоначалната амбиция на ПВУ се запази непроменена. Широкият обхват на МВУ осигури необходимата гъвкавост, позволяваща на държавите членки да разпределят ресурсите съгласно променящите им се приоритети в съответствие с целите на МВУ.

[17] В съответствие с член 11, параграф 2 от Регламента за МВУ максималното финансово участие за безвъзмездна финансова подкрепа на всяка държава членка беше актуализирано през юни 2022 г. въз основа на данните на Евростат за резултатите относно промяната в растежа на реалния БВП през 2020 г. и съвкупното изменение на реалния БВП за периода 2020—2021 г.

[18] Държавите членки можеха да поискат (допълнителна) подкрепа под формата на заем до 31 август 2023 г., както е предвидено в член 14, параграф 2 от Регламента за МВУ. От общия пакет в размер на 385,8 милиарда евро, наличен за подкрепа под формата на заеми по линия на МВУ, до края на 2023 г. са поети задължения за близо 291 милиарда евро.

Таблица 2: Актуално състояние на предоставянето на измененията ПВУ и главите за REPowerEU към 31 август 2024 г.

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
27 плана, одобрени от Комисията и приети от Съвета																											
42 преразглеждания, представени на Комисията	1x	1x	1x	1x	3x	1x	3x	2x	2x	1x	1x	3x	2x	1x	2x	2x	1x	1x	1x	1x	2x	2x	1x	1x	1x	3x	1x
26 глави за REPowerEU, представени на Комисията																											
40 преразглеждания, оценени от Комисията	1x	1x	1x	1x	3x	1x	3x	2x	2x	1x	1x	3x	2x	1x	1x	2x	1x	1x	1x	1x	2x	1x	1x	1x	1x	3x	1x
39 преразглеждания, приети от Съвета	1x	1x	1x	1x	3x	1x	3x	2x	2x	1x	1x	3x	2x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	2x	1x	1x	1x	1x	3x	1x

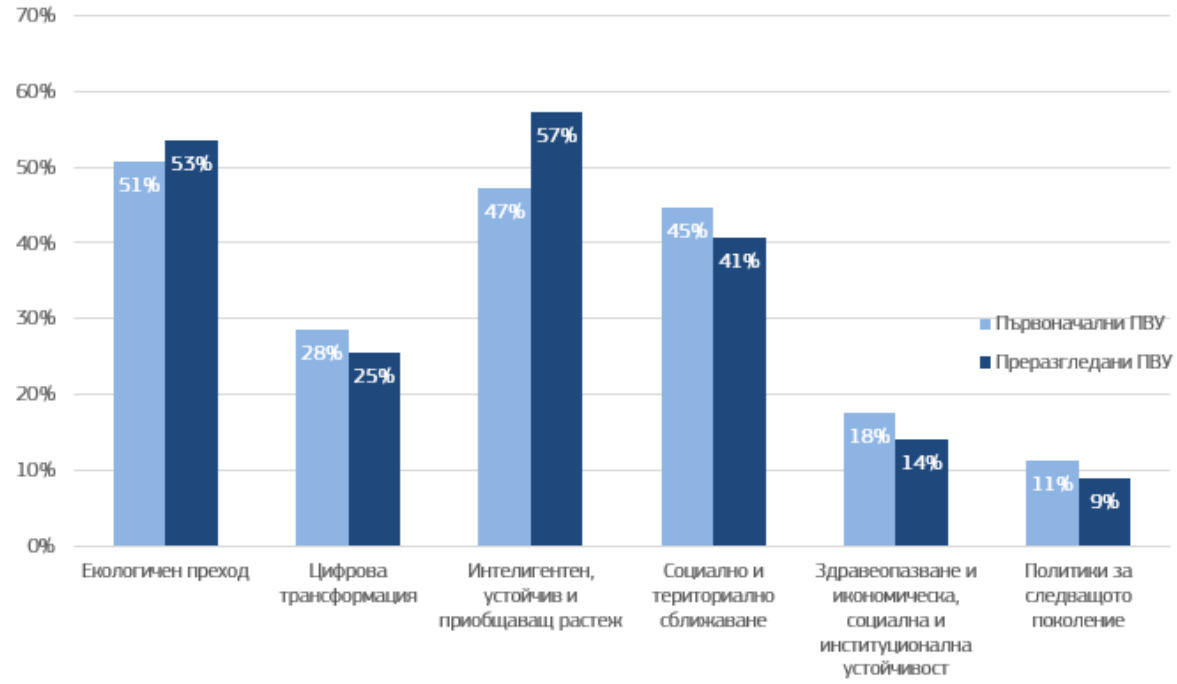
Източник: Европейска комисия

Общият финансов пакет и приносът на МВУ по всеки от шестте стълба на политиката бяха променени след преразглеждането на ПВУ

Към края на август 2024 г. общият финансов пакет на МВУ бе определен на 650 милиарда евро. Тази сума се разделя на безвъзмездна подкрепа в размер на 359 милиарда евро и на заеми в размер на 291 милиарда евро. Това включва допълнителната безвъзмездна подкрепа, финансирана от системата за търговия с емисии (СТЕ), и прехвърлянето на суми от резерва за приспособяване във връзка с последиците от Брексит (РППБ), които бяха предоставени на разположение на държавите членки съгласно изменения Регламент за МВУ с цел подпомагане на REPowerEU. Безвъзмездната подкрепа в размер на 359 милиарда евро се разделя на i) първоначална безвъзмездна подкрепа по линия на МВУ в размер на 338 милиарда евро, ii) безвъзмездна подкрепа по линия на СТЕ в размер на близо 19,5 милиарда евро и iii) безвъзмездна подкрепа по линия на РППБ в размер на близо 2 милиарда евро. Държавите членки имаха възможност да поискат подкрепа под формата на заем до август 2023 г. От наличния пакет за заеми в размер на общо 385 милиарда евро към края на 2023 г., т.е. законоустановения срок за финансови поети задължения по линия на МВУ, бяха поети задължения за близо 291 милиарда евро. В резултат на тези две промени (увеличение на наличната безвъзмездна подкрепа чрез СТЕ и РППБ и отправяне на по-малко искания за подкрепа под формата на заеми от общия наличен пакет) пакетът по линия на МВУ в края на август 2024 г. бе в размер на общо 650 милиарда евро. Посочената преди това сума от 723 милиарда евро представлява максималният размер на безвъзмездната подкрепа по линия на МВУ (338 милиарда евро) и заемите по линия на МВУ (385 милиарда евро), предоставени на разположение с Регламента за МВУ.

В резултат на това и поради съответното преразглеждане на плановете настъпи промяна в приноса на ПВУ за всеки стълб на политиката от гледна точка на прогнозните разходи (вж. фигура 1). Макар че в абсолютно изражение прогнозните разходи се увеличиха за всеки стълб на политиката, допринасящите за стълб 1 във връзка с екологичния преход и стълб 3 във връзка с интелигентния, устойчив и приобщаващ растеж мерки бяха укрепени и понастоящем по-голям дял от ПВУ допринася за тези две цели.

Фигура 1: Дял на прогнозните разходи по МВУ, допринасящи за всеки стълб на политиката, преди и след преразглеждането на ПВУ

Забележка: Всяка мярка допринася за два от шестте стълба на политиката. Поради това общият принос към всички стълбове, показани на тази диаграма, възлиза на 200 % от средствата по МВУ, разпределени на държавите членки. Показаните проценти за приноса към стълбовете за екологичния преход и цифровата трансформация са различни от процентите, показани за приноса към целите в областта на климата и цифровите технологии, тъй като последните се изчисляват по различна методика (подробно описана в приложения VI и VII към Регламента за МВУ).
Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

Профилите на плащанията са се развили след преразглеждането на ПВУ[19]

Профилите на плащанията по МВУ (т.е. сумата, която трябва да бъде изплатена на траншове при задоволително изпълнение на предварително определен списък с ключови етапи и цели) бяха определени в съответствие с набор от ръководни принципи. Първоначалните профили на плащанията бяха определени с оглед на няколко фактора, включително националните потребности от финансиране и бюджетното планиране, както и дела на ключовите етапи и целите във всеки транш и относителното им значение. Поради това не съществува обикновено линейно отношение между броя на ключовите етапи и целите в даден транш и размера на изплащаните

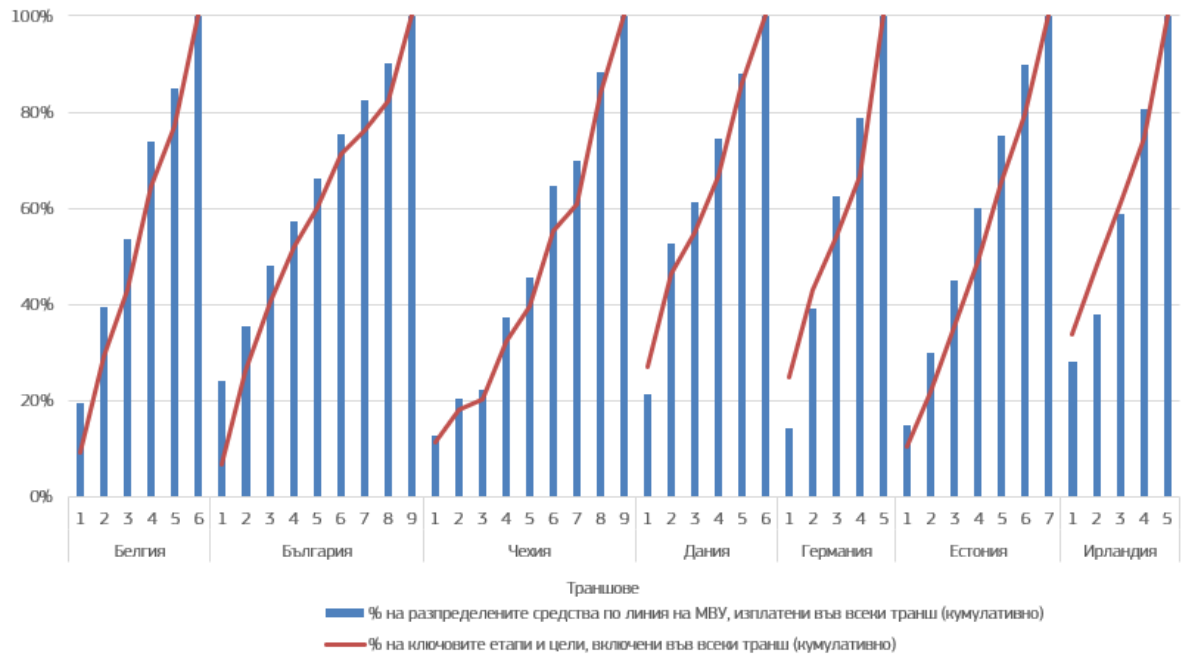
[19] С анализа в настоящия раздел се изпълнява препоръка на Европейския парламент, отправена в контекста на процедурата по освобождаване от отговорност във връзка с изпълнението на бюджета от 2021 г.

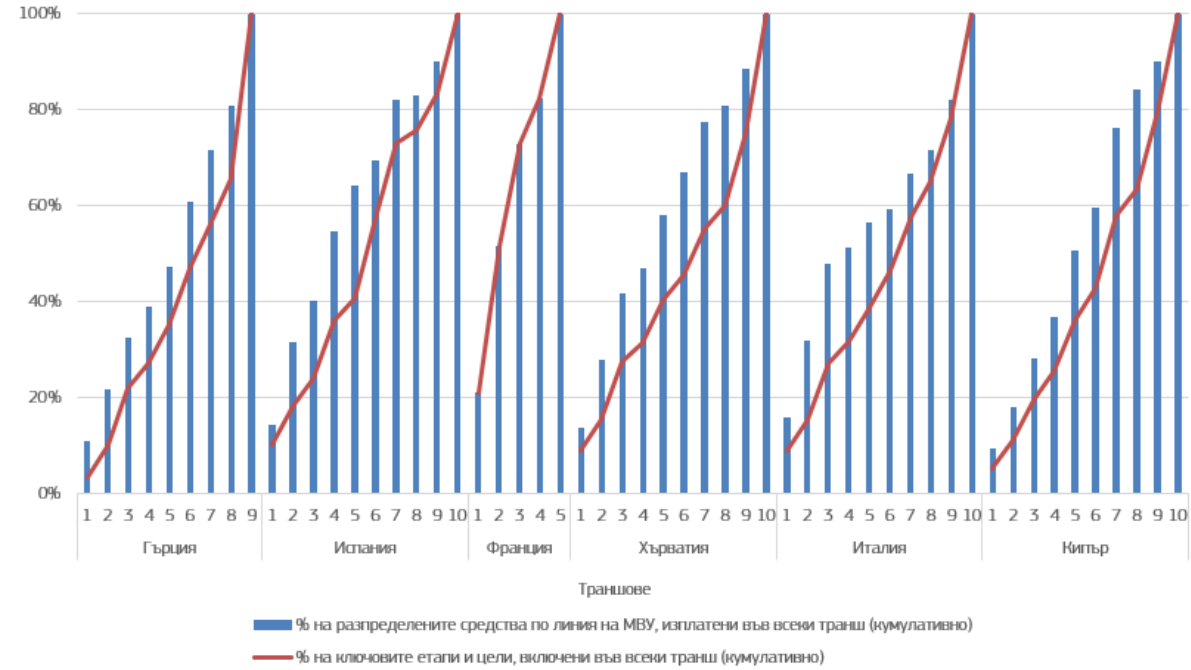
средства, свързани с тях. След дискусии с държавите членки Комисията предложи профили на плащанията, които в крайна сметка бяха одобрени от Съвета.

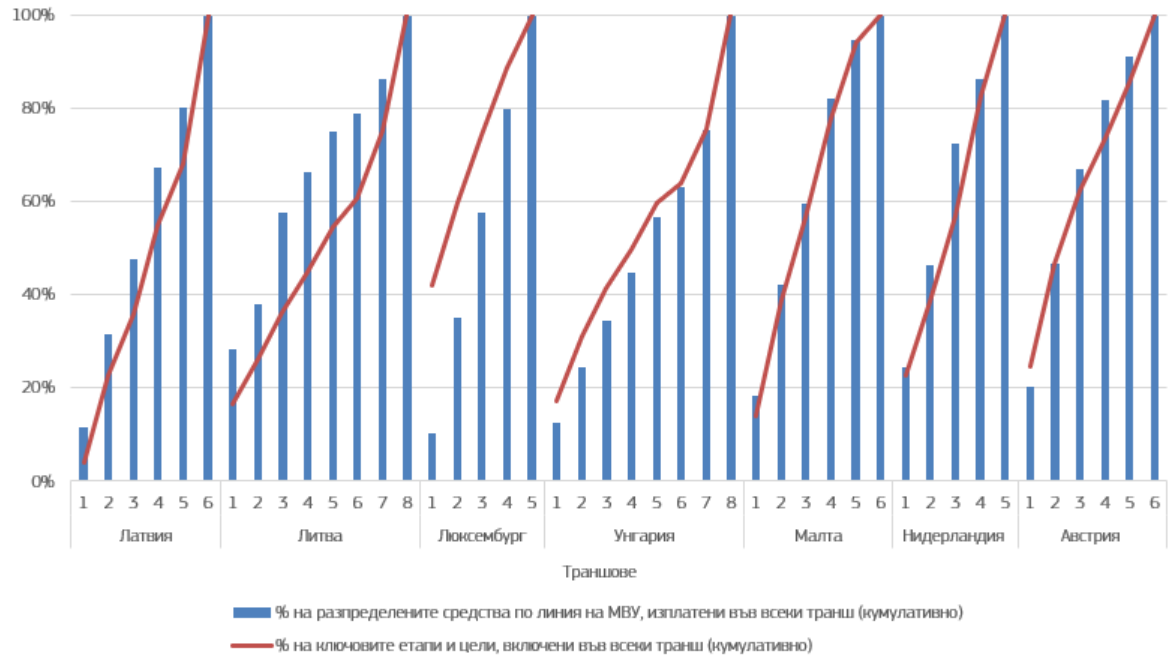
С преразглеждането на ПВУ профилите на плащанията се развиха, така че да отразят добавянето на главите за REPowerEU, промените в разпределените финансови средства за всяка държава членка и корекциите на съществуващите мерки по линия на МВУ. Приемането на главите за REPowerEU доведе до увеличение на общата подкрепа с безвъзмездни средства за държавите членки, като към съществуващите траншове бяха добавени нови ключови етапи и цели, свързани с REPowerEU. Освен това преразглеждането на плановете имаше за цел също така да се отразят актуализираните разпределени финансови средства (член 18 от Регламента за МВУ) и да се вземат предвид обективните обстоятелства, влияещи на осъществимостта на мерките (член 21). Това доведе до промени в съдържанието (напр. намаляване/повишаване на количествените цели, замяна на ключови етапи и цели с по-добри алтернативи) и в сроковете за изпълнение на редица мерки в ПВУ. Както промяната на разпределените безвъзмездни средства, така и добавянето, премахването и изменението на ключови етапи и цели бяха отразени в преразгледаните профили на плащанията в съответствие с ръководните принципи, използвани при определянето на посочените по-горе профили на плащанията. Комисията отчете необходимостта да се гарантира, че профилите на плащанията са съразмерни с напредъка по изпълнението на ключовите етапи и целите, като взе предвид относителното им значение, факта, че те стимулират пълното изпълнение на плановете, и факта, че като цяло те остават съвместими с плана за финансиране на Съюза.

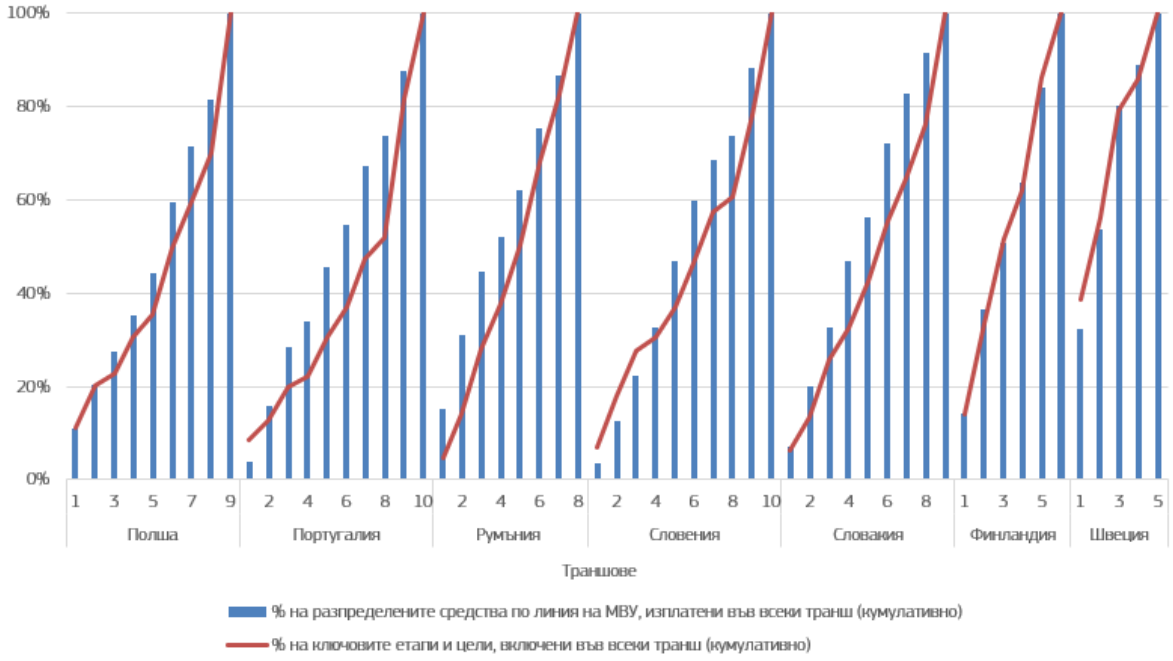
На фигура 2 по-долу са показани настоящите профили на плащанията за свързания с безвъзмездни средства компонент на всеки ПВУ. Те отразяват кумулативния дял на брутния размер на всеки транш като процент от общите разпределени безвъзмездни средства и кумулативния дял на броя на ключовите етапи и целите на всеки транш от общия брой на ключовите етапи и целите в свързания с безвъзмездни средства компонент. Не съществува линейно отношение между броя на ключовите етапи и целите в даден транш и размера на изплащаните средства, свързани с тях, тъй като профилите на плащанията са определени в съответствие с посочения по-горе набор от принципи.

Фигура 2: Процент на безвъзмездната подкрепа (кумулативна) и на ключовите етапи и целите, включени във всеки транш, по държави членки.

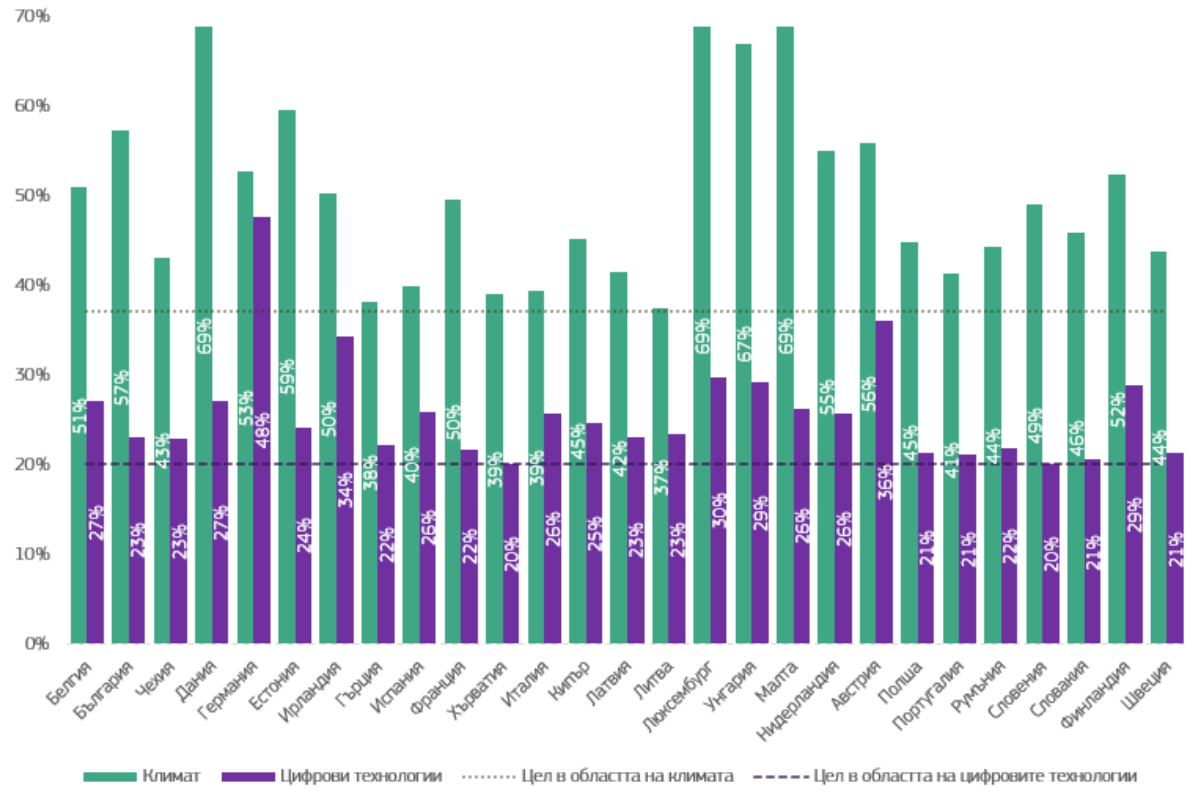
Забележка: Не съществува линейно отношение между броя на ключовите етапи и целите в даден транш и размера на изплащаните средства, свързани с тях. Причината за това е, че профилите на плащанията бяха определени с оглед на няколко фактора, включително националните потребности от финансиране и бюджетното планиране, дела на ключовите етапи и целите във всеки транш и относителното им значение.

Източник: Европейска комисия

Целите на МВУ в областта на климата и цифровите технологии продължават да се постигат от преразгледаните ПВУ

След преразглеждането на приетите ПВУ всички държави членки продължават да отделят най-малко 37 % от разпределените по своя ПВУ средства за мерки, допринасящи за целите в областта на климата, и най-малко 20 % за целите в областта на цифровите технологии (вж. фигура 3). Прогнозните разходи в областта на климата се увеличиха за МВУ като цяло, като към края на август (крайната дата) те бяха в размер на 42,5 % от разпределените средства по МВУ, а прогнозните разходи в областта на цифровите технологии бяха в размер на 26 %, т.е. и в двата случая се надхвърлят залегналите в регламента цели.

Фигура 3: Дял на прогнозните общи разпределени средства по ПВУ за подпомагане на целите в областта на климата и цифровите технологии след преразглеждането на ПВУ

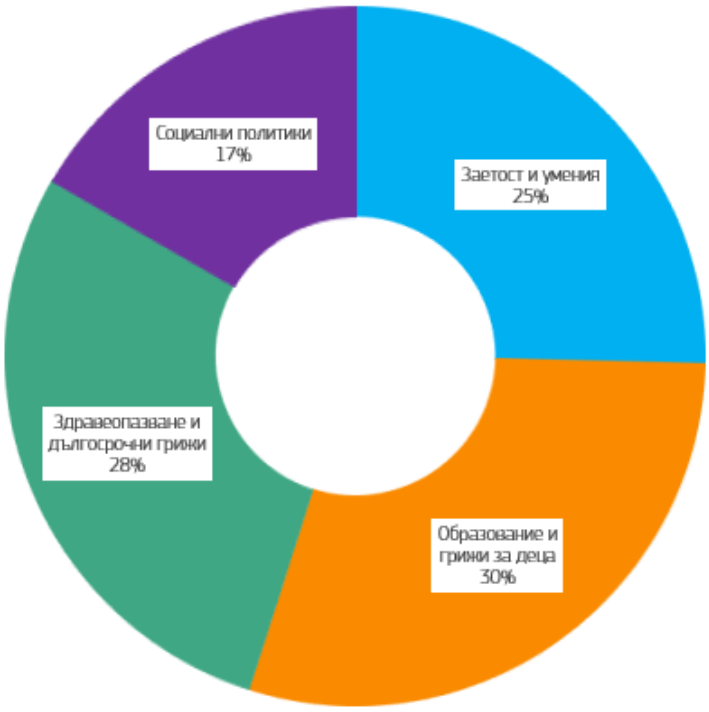
Забележка: В ПВУ трябваше да бъде посочено и обосновано до каква степен всяка мярка допринася изцяло (100 %), частично (40 %) или не оказва въздействие (0 %) върху целите в областта на климата и/или цифровите технологии. Приносът към целите в областта на климата и/или цифровите технологии е изчислен, като са използвани съответно приложения VI и VII към Регламента за МВУ. Като се съчетаят коефициентите с прогнозните разходи за всяка мярка, може да се изчисли до каква степен плановете допринасят за постигането на целите в областта на климата и цифровите технологии.

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

Преразгледаните ПВУ допринасят за социалните политики и равенството между половете в целия ЕС

Преразгледаните ПВУ продължават да стимулират възходящата социална конвергенция. Прогнозни средства, чийто общ размер във всички ПВУ възлиза на около 162,3 милиарда евро, допринасят за мерките на социалните политики[20], което представлява около 25 % от прогнозните общи разходи. След преразглеждането на ПВУ почти 30 % от прогнозните социални разходи са предвидени за инвестиции и реформи съответно в областта на образованието и грижите за децата (спад с 4 процентни пункта) и на здравеопазването и дългосрочните грижи (спад с 5 процентни пункта), докато 25 % са предвидени за заетостта и уменията (увеличение с 6 процентни пункта), а останалите средства — за социалните политики (увеличение с 3 процентни пункта) (фигура 4). Понастоящем ПВУ на държавите членки включват 423 (под)мерки, насочени към децата и младите хора, разпределени в няколко области на политиката, включително образованието на всички равнища, подпомагането на заетостта и жилищното настаняване.

Фигура 4: Дял на прогнозните социални разходи в ПВУ по социални категории

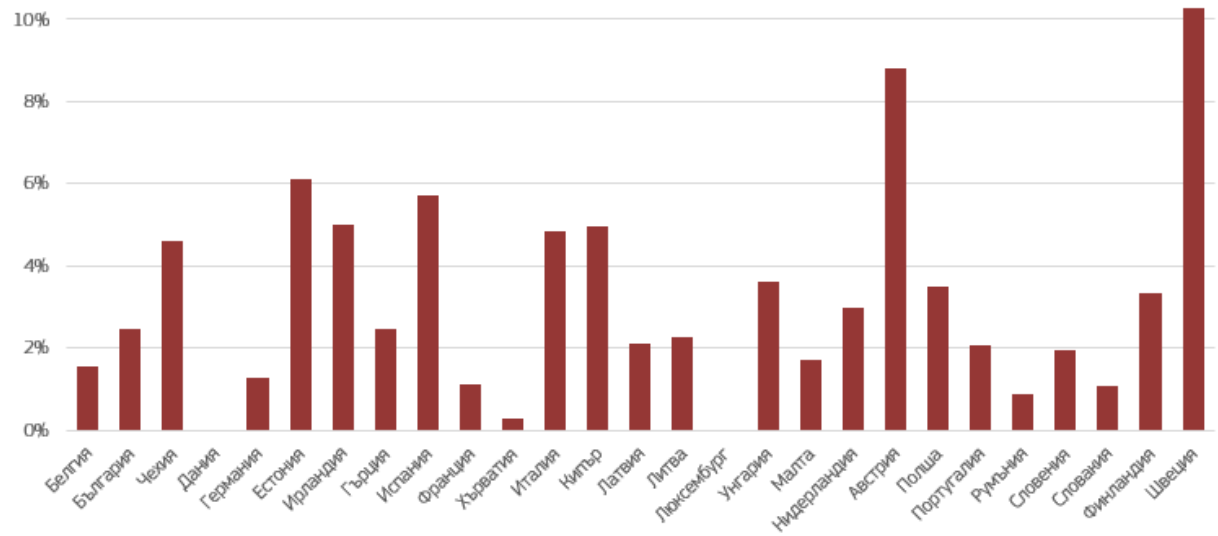
Забележка: На тази графика е представена разбивката на прогнозните социални разходи във всички ПВУ. Социалните категории са определени и се прилагат въз основа на методиката, приета от Комисията с Делегиран регламент (ЕС) 2021/2105 след консултации с Европейския парламент и с държавите членки.

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

[20] Като се има предвид колко важни са социалните разходи след пандемията от COVID, с Регламента за МВУ Комисията бе оправомощена да приеме делегиран акт за създаване на методика за отчитане на прогнозните социални разходи, включително за децата и младите хора, в рамките на МВУ (член 29, параграф 4, буква б). Съгласно приетата от Комисията методика всички финансирани от механизма прогнозни разходи, свързани с реформи и инвестиции, са класифицирани в девет широки области на политиката, които след това са обобщени в четири социални категории: 1) заетост и умения, 2) образование и грижи за децата, 3) здравеопазване и дългосрочни грижи и 4) социални политики; вж. Делегиран регламент (ЕС) 2021/2105 на Комисията.

ПВУ на държавите членки продължават да допринасят за равенството между половете, като с изключение на два плана всички планове включват мерки, чиято изрична цел е да се допринесе за равенството между половете. Преразгледаните ПВУ съдържат 136 (под)мерки, насочени към равенството между половете. Разбивката по държави членки на мерките, свързани с равенството между половете, е представена на фигура 5. В допълнение към 1 367-те (под)мерки, които изрично допринасят за равенството между половете, държавите членки продължават да включват в своите планове други реформи и инвестиции, чието изпълнение може значително да допринесе за тези измерения. Това включва например реформи и инвестиции в инфраструктурата, обществения транспорт или цифровата свързаност. Такива мерки може да окажат положително въздействие по отношение на достъпа до дистанционно образование, основни (здравни) услуги и комунални услуги или да способстват за участието в икономически дейности и в обществения живот на хората с ограничена мобилност или тези, живеещи в отдалечени райони.

Фигура 5: Процент на мерките в ПВУ с насоченост към равенството между половете

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

B. Крайни получатели по МВУ

Всички държави членки публикуват данни за 100-те най-големи крайни получатели

В началото на 2023 г. прозрачността по отношение на използването на средствата по линия на МВУ беше повишена с изменението на Регламента за МВУ в контекста на REPowerEU, като от държавите членки бе поискано да оповестяват информация за най-големите крайни получатели по техните ПВУ. Съгласно член 25а от Регламента за МВУ държавите членки трябва да създадат публично достъпен портал, съдържащ данни за 100-те крайни получатели на най-

голямо финансиране за изпълнението на мерки по механизма, и да актуализират тези данни два пъти годишно[21]. В контекста на МВУ крайни получатели са последните субекти, които получават средства за изпълнението на мярка по МВУ, които не са изпълнители или подизпълнители, като например граждани, предприятия, регионални или местни органи. Следователно те могат да бъдат физически или юридически лица[22]. В съответствие с изискванията на регламента Комисията централизира и публикува данните в набора от показатели за възстановяване и устойчивост, заедно с хипервръзки към националните портали на държавите членки[23].

Комисията предостави насоки на държавите членки, за да гарантира съгласуваността и съпоставимостта на данните. Комисията обсъди с държавите членки докладването във връзка с крайните получатели на различни заседания на неформалната експертна група по МВУ, като подчерта колко е важно това за повишаването на прозрачността. В това отношение и също така с оглед на искане от Европейския парламент[24] тези насоки са консолидирани в приложение V към настоящия доклад и в това приложение допълнително се пояснява понятието за краен получател съгласно Регламента за МВУ и обхватът на публикуваните данни за 100-те най-големи крайни получатели по МВУ.

Всички 27 държави членки са създали публично достъпен портал с данни за 100-те най-големи крайни получатели. Още през 2023 г. всички държави членки предоставиха първи набор от данни за 100-те най-големи крайни получатели, а повечето от тях също така предоставиха актуализация на по-късен етап през годината. Комисията очаква от всички държави членки занапред да спазват срока за докладване на всеки шест месеца и ще следи внимателно дали държавите членки спазват своето задължение за актуализиране на данните два пъти годишно. През 2024 г. почти всички държави членки вече са представили първата актуализация на своите данни, като Комисията очаква втората актуализация на данните през октомври.

Повечето държави членки предоставиха пълен списък с данни за 100-те най-големи крайни получатели по техните ПВУ, а няколко предоставиха списъци с по-малко от 100 крайни получатели, по-специално България (19), Естония (98), Унгария (99), Литва (71), Малта (31) и Румъния (98). В някои случаи това може да бъде свързано със степента на изпълнение на съответните ПВУ на засегнатите държави членки, в които се подготвя разгръщането на мерките, но средствата все още не са достигнали до крайните получатели. Регламентът за МВУ също така предвижда случаи

[21] В регламента са посочени и видовете информация, която следва да бъде публикувана от държавите членки, а именно пълното наименование или имената на получателя, идентификационният номер по ДДС или данъчният идентификационен номер (или друг уникален идентификатор) в случая на юридическо лице, размерът на получената сума и съответните мерки, за които на получателя е предоставено финансиране.

[22] Това е в съответствие с Регламента за МВУ, тъй като в член 22, параграф 2, буква г) от него крайните получатели са посочени като отделни субекти, различни от изпълнителите и подизпълнителите, като по този начин се гарантира последователно тълкуване на това понятие навсякъде в Регламента за МВУ.

[23] https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/disbursements.html?table=finalRecipientByCountry

[24] Решение на Европейския парламент от 11 април 2024 г. относно приключването на сметките на общия бюджет на Европейския съюз за финансовата 2022 година, раздел III — Комисия, член 286, точка xiii).

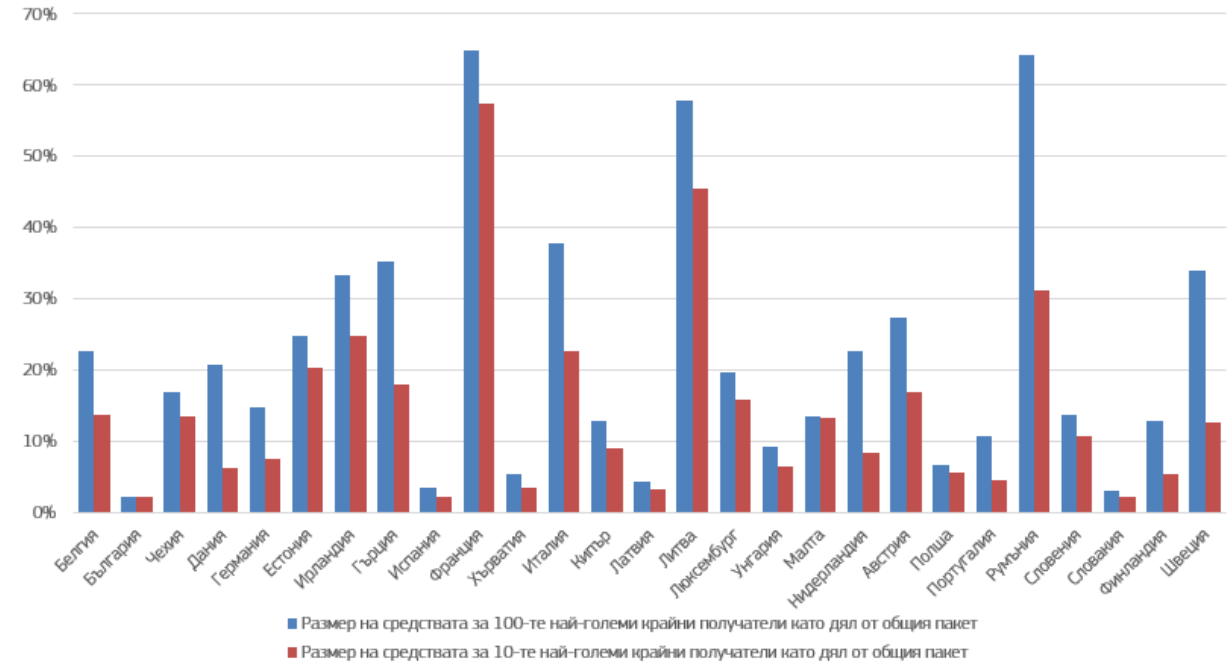
на освобождаване[25] от задължението за публикуване на данни в съответствие с разпоредбите на Финансовия регламент, които в някои случаи може да са от значение за докладването във връзка с най-големите крайни получатели.

Данните относно най-големите крайни получатели във всяка държава членка могат да осигурят ценни сведения, които позволяват да се повиши прозрачността при разпределянето на средствата по линия на МВУ. Данните допълват съществуващите данни относно изпълнението на ПВУ, като например изпълнените ключови етапи и цели и разпределените средства за всеки стълб, като с тях се попълва картата на проектите, подпомогнати по линия на МВУ.

Размерът на средствата, изплатени на най-големите крайни получатели във всяка държава членка, варира значително, което е в съответствие с разнородния характер на ПВУ и разликите в разпределените финансови средства. Най-голямата сума, постъпила при краен получател, е над 22 милиарда евро, а най-малката сума, постъпила при един от най-големите крайни получатели, е 5 723 EUR. Средната стойност на средствата, постъпили при най-големите крайни получатели, е близо 63 милиона евро, а медианната стойност е значително по-малка — 4,5 милиона евро. Аналогично, размерът на средствата, постъпили досега при най-големите крайни получатели във всяка държава членка, представлява различен дял от общите им пакети (вж. фигура 6) както в отделните държави членки, така и когато се сравнява размерът на средствата, постъпили при 10-те най-големи и от 100-те най-големи крайни получатели във всяка държава членка. Общият размер на средствата, постъпили при 100-те най-големи крайни получатели като дял от разпределените на държавите членки средства, е средно 22,1 %, докато средствата,постъпили при 10-те най-големи крайни получатели, представляват 14,3 % от разпределените на държавите членки средства.

[25] Това освобождаване включва следните четири случая: i) помощ за образование, изплатена на физически лица, и друга пряка помощ, изплатена на най-нуждаещи се физически лица, ii) договори с много ниска стойност под 15 000 EUR, iii) финансова подкрепа, предоставена чрез финансови инструменти, в размер под 500 000 EUR и iv) когато оповестяването може да застраши правата и свободите на съответните физически и юридически лица или да навреди на търговските интереси на получателите.

Фигура 6: Размер на средствата, постъпили при 10-те най-големи и от 100-те най-големи крайни получатели, като дял от общия пакет на държавите членки

Източник: Собствени изчисления на Европейската комисия въз основа на данните за крайните получатели, предоставени от държавите членки

Повечето от най-големите крайни получатели, за които е съобщено в отделните държави членки, са публични предприятия. Според изчисленията на Комисията 59,4 % от 100-те най-големи крайни получатели в отделните държави членки са публични предприятия, а 40,7 % са частни предприятия[26]. Най-големите крайни получатели във всяка държава членка, представляващи публични органи, са получили общо около 94,5 милиарда евро, което представлява 15 % от всички средства по линия на МВУ, за които са поети задължения, а частните предприятия са получили 65 милиарда евро, което представлява 10 % от всички средства по линия на МВУ, за които са поети задължения. Тъй като много мерки по МВУ са насочени към подобряване на предоставянето на обществени блага в области като здравеопазване, транспорт или цифровизация на публичните администрации, които като цяло представляват мащабни и скъпи инвестиционни проекти, публичните органи често са крайните получатели. Независимо от това по линия на МВУ също така се предоставя широкообхватна подкрепа на частния сектор, и по-специално на МСП, като се подпомагат цифровизацията на предприятията, повишаването на квалификацията и преквалификацията на техните служители.

[26] В съответствие с член 25а от Регламента за МВУ от държавите членки не се изисква да посочат дали крайните получатели са публични или частни предприятия. Поради това представените тук данни се основават на собствени оценки на Европейската комисия.

Най-големите крайни получатели получават средства за инвестиции във всеки от шестте стълба на политиката, залегнали в МВУ

Мерките, за които 100-те най-големи крайни получатели по МВУ са получили финансиране, са разпределени в шестте стълба на политиката (фигура 7). Това показва, че по линия на МВУ се предлага всеобхватна подкрепа на държавите членки в областите на политика от най-голямо значение. Същевременно най-големи крайни получатели са участвали предимно в изпълнението на мерки, чрез които се допринася за цифровия преход (23 %), следвани плътно от инвестициите в интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (22 %), в цифрова трансформация и в социално и териториално сближаване (по 18 % и за двете области). Това показва, че вниманието е насочено към стимулиране на икономическото и социалното възстановяване след кризата, свързана с COVID-19, както и към подготвяне на икономиките, обществата и публичните администрации в ЕС за зеления и цифровия преход, което е в пълно съответствие с общите цели на механизма.

Най-големите суми, постъпили при крайни получатели, са насочени към подпомагане на инфраструктурни проекти, цифровизация и мобилност, а най-често подпомаганите мерки са свързани с инвестиции за насърчаване на енергийната ефективност. Като цяло *най-големите суми*, постъпили при крайните получатели за изпълнението на мерки по ПВУ, са свързани с инвестиции в териториалната инфраструктура и услуги, електронното управление и цифровите обществени услуги, както и устойчивата мобилност. Такива мерки обичайно представляват големи и по-скъпи проекти, чието изпълнение отнема повече време. От друга страна, 100-те най-големи крайни получатели *най-често* са получавали финансиране за изпълнението на мерки за подпомагане на енергийната ефективност. Други области на политиката, в които крайните получатели най-често са получавали финансиране, са териториалната инфраструктура и услуги, електронното управление и цифровите обществени услуги, общото, професионалното и висшето образование, както и изследванията, развойната дейност и иновациите.

Фигура 7: Принос на постъпилите при 100-те най-големи крайни получатели суми и свързаните с тях мерки към шестте стълба на политиката[27]

Източник: Собствени изчисления на Европейската комисия въз основа на данните за крайните получатели, предоставени от държавите членки

Г. Контрол и одит при прилагането на МВУ

Рамката за контрол на МВУ, прилагана от Комисията, се състои от две равнища: контрол за осигуряване на увереност по отношение на законосъобразността и редовността на изплащането на суми от Комисията на държавите членки и контрол за гарантиране на подходяща защита на финансовите интереси на Съюза. По отношение на законосъобразността и редовността на операциите се извършва задълбочен предварителен контрол преди изплащането на средства, за да се оцени дали всички ключови етапи и цели, включени в искането за плащане, са

[27] Тези данни се основават на методиката за разпределяне по стълбове, разработена за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост, според която всяка мярка в ПВУ се отнася към основна и към допълнителна област на политиката, за да се отрази фактът, че с дадена мярка може да се допринася за повече от една цел на политиката. Шестте стълба на политиката са: екологичен преход; цифрова трансформация; интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж; социално и териториално сближаване; здравеопазване и икономическа, социална и институционална устойчивост; политики за следващото поколение.

изпълнени задоволително. След изплащането на средствата Комисията също така извършва основани на риска последващи одити на ключовите етапи и целите, за да получи допълнителна увереност, че предоставената от държавата членка информация е вярна. В допълнение към това, за да гарантира, че финансовите интереси на Съюза са защитени, Комисията извърши предварителна оценка на всяка национална система за контрол и при необходимост въведе ключови етапи за системите за контрол, които трябва да бъдат изпълнени преди предоставянето на плащания в бъдеще. Извършват се основани на риска последващи одити, за да се проверят въведените в държавите членки процедури за предотвратяване, разкриване и отстраняване на измами, корупция и конфликт на интереси, както и на двойно финансиране, и допълнителни одити за съответствие, за да се провери надеждността на одитната дейност, извършена от националните одитни органи.

Комисията продължи да защитава финансовите интереси на Съюза

Между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. Комисията извърши 17 последващи одита на ключови етапи и цели[28]. Подборът на ключови етапи и цели се ръководи от оценка на риска, при която се вземат предвид различни фактори. Въз основа на тази оценка на риска[29] Комисията извърши одит на общо 82 от 748-те ключови етапи и цели, включени в искания за плащане, изплатени през 2023 г. За да определи одитната си извадка, Комисията също така взе предвид дали по отношение на даден ключов етап или цел за същата мярка вече е извършен одит от нейна страна през предходната година и/или вече е извършен одит от националните одитни органи, с който се осигурява разумна увереност за Комисията. Към 31 август 2024 г. Комисията също така извърши одит на 10 ключови етапи и цели, включени в искания за плащане, изплатени през 2024 г. Комисията не откри доказателства, че одитираните ключови етапи и цели не са изпълнени задоволително. Всички други установени несъответствия между декларираните и одитираните данни останаха в рамките на маржа от 5 %, взет предвид от Комисията за нейната оценка.

Между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. Комисията извърши четири системни одита за защита на финансовите интереси на Съюза[30]. Четирите одита обхванаха три координиращи органа и 11 органа по прилагането, например министерства или агенции, които бяха подбрани въз основа на рамка за оценка на риска. До края на 2023 г. системата за контрол на всяка държава членка бе одитирана най-малко веднъж. В контекста на тези одити на системите и други одитни дейности Комисията също така извърши проверки на спазването на процедурите за държавна помощ и за възлагане на обществени поръчки, като обхвана както процедурите за предотвратяване на измами, корупция и конфликт на интереси в процедурите за

[28] Тези одити се отнасят до искания за плащане, подадени от Германия, Естония, Гърция, Франция, Хърватия, Италия, Латвия, Люксембург, Малта, Полша, Португалия, Румъния, Словения и Словакия.

[29] Оценката на риска е основана на редица критерии, като например вида и броя на органите по прилагането, вида и броя на крайните получатели, прилаганото обозначаване и сложността на механизма за проверка.

[30] Извършени бяха одити на системите на Белгия, Литва, Нидерландия и Словакия.

възлагане на обществени поръчки, така и действителното прилагане на тези процедури по отношение на включените в извадката мерки.

Въз основа на настоящите одитни дейности Комисията определи, че по отношение на прилагането на системите за вътрешен контрол в държавите членки положението като цяло е добро, макар че има възможности за подобрения. Установени бяха добри практики за някои от одитираните органи по прилагането, като например внедрени процедури за разкриване на евентуални измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране, по-специално чрез използване на инструменти за извличане на данни като ARACHNE[31]. Комисията обаче изрази и редица конкретни опасения, които в повечето случаи не бяха свързани с националната система като цяло, а само с отделни органи в рамките на дадена държава членка, като например липса на координация и надзор, проблеми със събирането на данни, непълни стратегии за борба с измамите и оценки на риска от измами, както и нужда от подобрения по отношение на предварителния контрол. Държавите членки започнаха да извършват необходимите подобрения, произтичащи от тези одитни констатации, като Комисията следи внимателно изпълнението на препоръките.

МВУ остава под внимателното наблюдение на Европейската сметна палата

В допълнение към одитите, извършвани от самата Комисия, МВУ се наблюдава от Европейската сметна палата (ЕСП) посредством одити на всяко отделно плащане и многобройни одити на изпълнението по отношение на структурата или конкретни тематични области на МВУ. Досега ЕСП одитира всички плащания по линия на МВУ към държавите членки. Освен това към 31 август 2024 г. бяха финализирани три одита на изпълнението, специално насочени към МВУ, а именно одит на извършената от Комисията оценка на ПВУ, на проектирането на системата за контрол на Комисията за МВУ и на въведената от Комисията рамка за проследяване на качеството на изпълнението на МВУ. До края на 2024 г. очакват публикуване или финализиране други осем[32] одита на ЕСП, насочени към МВУ, и пак до края на 2024 г. ще започне или се очаква да започне работа по още пет одита, като например специален одит на преразгледаните ПВУ и на техните глави за REPowerEU. В допълнение към това свързани с МВУ въпроси се разглеждат и в прегледите и специалните тематични доклади на ЕСП за конкретни области на политиката или за

[31] ARACHNE представлява ИТ инструмент за извличане и обогатяване на данни, разработен от Европейската комисия. ARACHNE помага да се идентифицират проекти, получаващи средства от няколко фонда на ЕС, при които съществува потенциален риск от двойно финансиране. Той показва получателите, изпълнителите, подизпълнителите, партньорите и членовете на консорциуми, участващи в множество проекти, независимо от ролята им в конкретните проекти.

[32] Те обхващат, наред с другото, измеренията на екологичния преход и цифровата трансформация на МВУ, усвояването на средства по линия на МВУ, пазара на труда и отделно от това реформи на стопанската среда, включени в ПВУ, системите за контрол на държавите членки и предотвратяването на двойно финансиране по линия на МВУ, политиката на сближаване и Механизма за свързване на Европа. Възможно е и други одити и прегледи на изпълнението да засягат МВУ или мерките, подпомагани по линия на МВУ. Всички специални доклади на ЕСП се допълват от официални отговори на Комисията, които са публични и са достъпни на уебсайта на ЕСП.

други програми, например в неотдавнашен одит относно рамката на Съюза за върховенството на закона[33].

Както и в предходни години, ЕСП одитира всички плащания по линия на МВУ, извършени през финансовата 2023 година, т.е. 23 плащания по линия на МВУ към 17 държави членки. Освен това ЕСП специално проучи последващите одити, извършени от ГД „Икономически и финансови въпроси“, както и ключовите етапи на одита и контрола, включени в ПВУ. Тези одитни дейности са в допълнение към националните одити на включените в исканията за плащане данни преди и след подаването на същите, както и собствените одити на Комисията. В годишния си доклад за финансовата 2023 година ЕСП посочва констатации с финансово въздействие във връзка с шест плащания на безвъзмездни средства, извършени към държавите членки през 2023 г. След като проучи внимателно констатациите на ЕСП, Комисията смята първоначалните си оценки за „задоволително изпълнение“ за правилни. В своите отговори тя отбелязва, че заключенията на ЕСП са основани най-вече на разлики в тълкуването на правните изисквания от страна на Комисията и на ЕСП или на разлики в качествената оценка на конкретните случаи или на по-широки правни понятия във връзка с МВУ. В този контекст Комисията представя два обяснителни документа в приложение към настоящия годишен доклад. В приложение II се обяснява тълкуването на Комисията по отношение на допустимостта на мерки с оглед на началната дата с обратно действие, предвидена от съзаконодателите в член 17, параграф 2 от Регламента за МВУ. В приложение III се обяснява прилагането от Комисията на клаузата за допустимост по отношение на заместването на „периодични национални бюджетни разходи“.

Комисията предприема бързи действия за изпълнение на препоръките на ЕСП. Досега Комисията е получила 28 препоръки, свързани с МВУ, в годишните или специалните доклади на ЕСП[34]. Едва три препоръки бяха отхвърлени изцяло от Комисията, тъй като тя отбеляза, че препоръките не биха могли да бъдат изпълнени в съответствие с правното основание и целите на Регламента за МВУ. От останалите 25 получени препоръки, свързани с МВУ, Комисията счита 24 за изпълнени изцяло навреме, като само една остава да бъде изпълнена до края на 2024 г. Например, вследствие на препоръката на ЕСП Комисията публикува методики как да се процедира при отмяна на ключови етапи и цели, публикува методика за частично или пълно спиране на плащания, подобри поддържането на регистри и документация по своите оценки на исканията за плащане, организира обмен на добри практики сред държавите членки и извърши

[33] Вж. Специален доклад 03/2024 на ЕСП: Върховенство на закона в ЕС — по-добра рамка за защита на финансовите интереси на ЕС, но продължават да съществуват рискове

[34] Вж. Специален доклад 21/2022 на ЕСП: Оценка на Комисията на националните планове за възстановяване и устойчивост; Специален доклад 07/2023 на ЕСП: Система на Комисията за контрол на Механизма за възстановяване и устойчивост; Специален доклад 26/2023 на ЕСП: Рамка за мониторинг на изпълнението на Механизма за възстановяване и устойчивост; годишния доклад на ЕСП за финансовата 2021 година и годишния доклад на ЕСП за финансовата 2022 година.

преглед на ключови етапи и цели, обхванати от преразглеждане, за да гарантира, че изискванията са ясни.

При следване на констатациите и препоръките от различни одити[35] Комисията предприе динамичен подход към одита и контрола, като преразгледа и допълнително засили своята рамка за одит и контрол по отношение на МВУ. Например актуализираните Насоки относно плановете за възстановяване и устойчивост[36], приети на 19 юли 2024 г., осигуряват допълнителни насоки, с които се гарантира, че контролът за идентифициране и избягване на рисковете от двойно финансиране остава адекватен, като същевременно се улесняват полезните взаимодействия при използването на средствата на ЕС. С цел осигуряване на повече прозрачност и яснота в приложение IV към настоящия доклад се обобщава начинът, по който Комисията тълкува понятието за двойно финансиране съгласно член 9 от Регламента за МВУ, в който се предвижда допълняемост на финансирането, като същевременно се позволява комбиниране на подкрепата по линия на МВУ с други програми на ЕС. Като част от актуализираните насоки Комисията също така публикува рамка за намаляване и възстановяване на суми, която обхваща всички основания за намаляване и възстановяване на суми по Регламента за МВУ[37]. Освен това Комисията продължи да подсилва рамката си за контрол. През изминалата година тя преразгледа стратегиите за контрол и одит на МВУ с цел да се засили предварителният контрол, да се обхванат по-добре потенциалните рискове, свързани с прилагането на МВУ, и да се отрази засиленият ѝ контрол по отношение на ефективността на системите за вътрешен контрол на държавите членки, за да се гарантират спазването на правилата на ЕС и националните правила, засиленото сътрудничество между генералните дирекции по одитни въпроси и изричното обхващане на потенциалните рискове от отмяна в нейната дейност.

Д. Комуникация и диалог през 2023—2024 г.

Европейският парламент, Съветът и държавите членки продължават постоянното си участие в прилагането на МВУ

От самото начало на прилагането на МВУ Комисията работи в тясно сътрудничество с Европейския парламент и със Съвета. Комисията продължава да предоставя без забавяне на Европейския парламент и на Съвета при равни условия всички изменени МВУ, представени от държавите членки, както и всички предварителни оценки на исканията за плащане. Това гарантира прозрачен поток от информация с

[35] Тези одитори включват Службата за вътрешен одит на Комисията, Европейската сметна палата, Европейския съвет и Европейския парламент.

[36] Вж. Известие на Комисията — Насоки относно плановете за възстановяване и устойчивост (C/2024/4618).

[37] В правната уредба за МВУ са предвидени три отделни основания, съгласно които Комисията може да пристъпи към намаляване и възстановяване на суми: 1) случаи на измама, корупция и конфликт на интереси, накърняващи финансовите интереси на Съюза; 2) случаи на сериозно нарушение на задължение по споразумението за финансиране или споразумението за заем; 3) случаи, в които се установи, че информацията и обосновката, на които се основава искането за плащане, са неверни.

високо равнище на взаимодействие между институциите през целия етап на изпълнение. Що се отнася до Европейския парламент, Комисията обсъжда хоризонтални теми, свързани с МВУ, като провежда редовен обмен на мнения.

След създаването на МВУ Комисията беше поканена и взе участие в 16 диалога на високо равнище по въпросите на възстановяването и устойчивостта[38] с Европейския парламент. Освен това Комисията редовно взаимодейства с членовете на Европейския парламент в постоянната работна група на съвместните комитети ECON-BUDG, като участва общо в 35 заседания. Комисията също така е канена редовно в различни други комитети за обмен на мнения по въпроси, свързани с МВУ, включително комитетите REGI, CONT и ENVI. Комисията продължава да публикува на специален уебсайт[39] всички презентации, изнесени в рамките на постоянната работна група, и очаква да започне да работи с новоизбрания Европейски парламент.

Освен това Комисията поддържа неформалната си експертна група за обмен с държавите членки относно прилагането на МВУ и често организира обмен на мнения и добри практики. Тази група е важен форум, на който експертите от държавите членки и Комисията обсъждат междусекторни аспекти на МВУ. Комисията публикува на специален уебсайт[40] всички съответни документи, като дневен ред, протоколи и други. Към днешна дата Комисията е организирала 28 срещи на неформалната експертна група по МВУ, включително две присъствени работилници за намиране на партньори, организирани в Брюксел, на които държавите членки се срещнаха с цел споделяне на своя опит и обсъждане на общи предизвикателства. Първата работилница се проведе на 28 ноември 2023 г., като обхвана управлението и административния капацитет. Втората се проведе на 4 юли 2024 г. и бе насочена конкретно към прилагането на принципа за ненанасяне на значителни вреди от страна на държавите членки.

Видимостта на ЕС при изпълнението на ПВУ би могла да се повиши допълнително

Както и при другите фондове на Съюза, държавите членки са задължени да гарантират, че получателите на финансиране от Съюза по линия на МВУ изтъкват произхода и осигуряват видимост на финансирането. Въпреки съществуването на тези задължения за комуникация и публичност, резултатите от проучването на Евробарометър от 2022 г.[41] показват, че макар на гражданите на ЕС да е добре известно наличието на ПВУ за техните държави (с разлики между отделните държави членки), те не са достатъчно осведомени за факта, че ПВУ се финансират

[38] 16-ият диалог по въпросите на възстановяването и устойчивостта се проведе на 16 септември 2024 г., т.е. след крайната дата на настоящия годишен доклад.

[39] Информация относно плановете за възстановяване и устойчивост, предоставена на Европейския парламент или на Съвета.

[40] Регистър на експертните групи на Комисията и други подобни организации, неформална експертна група по прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост (E03772).

[41] Експресно проучване на Евробарометър № 515: План на ЕС за възстановяване „NextGenerationEU“.

(изцяло или частично) от ЕС. Това показва, че е необходимо държавите членки да увеличат усилията си. Същевременно повече от половината европейци (55 %, + 2 процентни пункта от есента на 2023 г. насам) са на мнение, че с NextGenerationEU може да се отговори по ефективен начин на настоящите икономически предизвикателства[42].

В този контекст през 2024 г. Европейската комисия организира две събития в Брюксел, за да отрази постиженията на МВУ досега и да стимулира комуникацията във връзка с тях. Първо, на 9 април 2024 г. Европейската комисия и белгийското председателство на Европейския Съюз организираха събитие, за да отбележат публикуването на междинната оценка на МВУ. Това събитие осигури и възможност да се разгледат оставащите предизвикателства и да се проучи как да се гарантира, че МВУ ще постигне своите цели през оставащите три години. На 12 април 2024 г. по време на Европейската седмица на младежта, която се организира на всеки две години с цел насърчаване на ангажираността на младежта, бе проведена сесия относно положителното въздействие на МВУ върху младите хора. Сесията бе насочена към изживяванията на осем млади участници от различни държави от ЕС, извлекли различни ползи от мерките по линия на МВУ.

[42] Стандартно проучване „Евробарометър“ № 101 — пролет 2024 г. — май 2024 г. — изследване от поредицата „Евробарометър“ (europa.eu)

Спазването на изискванията за комуникация също така е неотменна част от последващите одити на ключовите етапи и целите, извършвани от Комисията. В този контекст Комисията също така продължава да оказва подкрепа на държавите членки при изпълнението на техните комуникационни стратегии, включени в МВУ. Понастоящем осем държави членки участват в подкрепен от ИТП[43] многонационален проект за изграждане на капацитет за ефективна комуникация на ползите от МВУ.

Интерактивната карта осигурява визуална обзорна информация за подкрепените от МВУ проекти

За да повиши още повече видимостта и прозрачността на МВУ, **Комисията актуализира редовно интерактивната карта на подкрепените от МВУ проекти** във всяка държава членка[44].

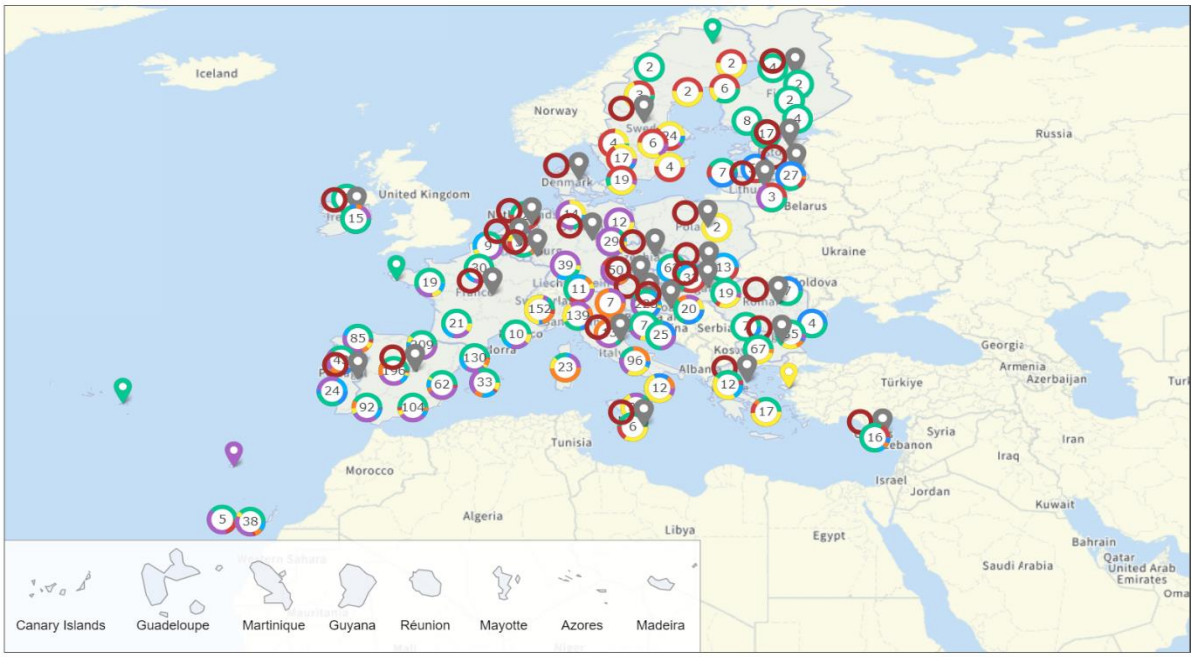
На картата, въведена в експлоатация през март 2023 г., е представена обзорна информация за подбрани реформи и инвестиции, указано е географското им местоположение и е предоставена информация за актуалното им състояние. Тя също така включва хипервръзки към онлайн ресурси с по-подробна информация, като например националните уебсайтове за МВУ и уебсайтовете на конкретните проекти, финансирани от МВУ, когато съществуват такива уебсайтове.

Досега **към картата са добавени над 1 800 проекта от всички държави членки**.

[43] Инструментът за техническа подкрепа (ИТП) е програмата на ЕС, която предоставя индивидуализиран технически експертен опит на държавите — членки на ЕС, за разработването и изпълнението на реформи. За повече информация, моля, вж. https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_en?prefLang=bg.

[44] Вж. https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_bg#map.

Фигура 8: Карта на подкрепените от МВУ проекти

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

Държавите членки продължават да провеждат годишни събития, посветени на МВУ

На годишните събития се събират представители на националните органи и на Комисията, заинтересовани страни (включително социални партньори и представители на гражданското общество) и получатели на подкрепа по линия на МВУ, наред с други, за да обсъдят напредъка по изпълнението на различните проекти, предложени от държавите членки в националните им ПВУ.

До август 2024 г. бяха проведени 33 годишни събития в 24 държави членки. През отчетния период (1 септември 2023 г.—31 август 2024 г.) бяха проведени 14 годишни събития. Добре установеното сътрудничество между служителите по европейския семестър в представителствата на Комисията и националните администрации допринася за успеха на тези събития. Те осигуряват отлични възможности за разширяване на аудиторията отвъд обичайните заинтересовани страни на МВУ, като се достига до много по-широки кръгове от обществеността.

Пример за годишно събитие, посветено на МВУ

На 14 март 2024 г. годишното събитие, посветено на ПВУ на Испания, обедини ключови заинтересовани страни, включително представители от Европейската комисия, испанското правителство, регионални и местни органи и различни партньори, като например бенефициери на проекти, представители на академичните среди, социални организации и НПО. В рамките на събитието бяха организирани три тематични дискусии, в които бяха проучени усилията на Испания да ускори екологичния преход, да повиши конкурентоспособността и да се справи с предизвикателствата, свързани с изпълнението на преразгледания ПВУ.

Комисията предприема допълнителни съответни комуникационни дейности

Разясняването на ползите от националните ПВУ също така е основна комуникационна задача на всички представителства на Европейската комисия в държавите членки. Освен годишните събития, в тясно сътрудничество със служителите по европейския семестър и други екипи в представителствата се провеждат и редица други дейности сред обществеността. В Австрия, Хърватия, Чехия и Словения бяха проведени четири пилотни локализирани кампании, като ще последват такива и в други държави членки.

От самото начало на прилагането на МВУ Комисията също така обстойно информира пресата за прилагането на МВУ. Комисията редовно се обръща към националните кореспонденти и специализираните журналисти, за да осигури широко отразяване и разбиране от обществеността на основните въпроси, свързани с МВУ и неговото прилагане на място, като издаде над 200 съобщения и материали за пресата и организира множество пресконференции и технически брифинги както в Брюксел, така и в държавите членки с подкрепата на представителствата на Комисията.

Е. Ключови констатации от междинната оценка на МВУ

Междинната оценка на МВУ показа, че по линия на механизма се подкрепя възстановяването и се постигат иновации при изразходването на средствата на ЕС

Междинната оценка на МВУ бе публикувана на 21 февруари 2024 г. в съответствие с член 32 от Регламента за МВУ, като в нея се оценяват резултатите на МВУ спрямо неговите цели въз основа на наличните към онзи момент доказателства. В оценката се признава, че все още е твърде рано да се оцени цялостното икономическо въздействие на инструмента. В нея се проучва какво работи добре и какво би могло да се подобри и се посочват извлечени ключови поуки, които могат да бъдат от полза, когато се обмислят евентуални бъдещи инструменти за финансиране, основани на резултатите. Последващата оценка на МВУ, която следва да бъде публикувана през 2028 г., ще включва по-всеобхватна оценка на въздействието на механизма.

Междинната оценка обхваща изискванията за оценка, посочени в член 32, параграф 2 от Регламента за МВУ, и петте критерия за оценка, посочени в насоките на Европейската комисия за по-добро регулиране и в Междуинституционалното споразумение за по-добро законотворчество[45]. Обхватът включва проектирането на ПВУ и прилагането на механизма във всички държави членки до 1 февруари 2024 г. В оценката бе използван независим външен доклад, изготвен от консорциум от изследователи[46], с който бе осигурена обективна оценка на напредъка. Той бе допълнен от данните, с които разполага Европейската комисия, достъпни в набора от показатели за възстановяване и устойчивост[47], от официалните доклади на държавите членки и от други институции на ЕС, както и от обратна информация от различни заинтересовани страни, включително регионални и местни органи.

Междинната оценка показва, че с МВУ е прокаран пътят за икономическото възстановяване на ЕС след пандемията. Обявяването на МВУ допринесе за свиване на спредовете на доходността на държавните ценни книжа, а публичните инвестиции бяха запазени в периода след кризата, свързана с COVID-19, като се увеличиха от 3,0 % през 2019 г. на 3,5 % през 2023 г. Около половината от очакваното увеличение на публичните инвестиции между 2019 и 2025 г. е свързано с инвестиции, финансирани от бюджета на ЕС, и по-специално от МВУ. Извършеното от Комисията моделиране навежда на мисълта, че NextGenerationEU разполага с потенциал да увеличи реалния БВП на ЕС с до 1,4 % през 2026 г. повече в сравнение със сценарий без

[45] *Насоки на Европейската комисия за по-добро регулиране* (2021 г.), на разположение на адрес: https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.

[46] Консорциумът се състои от CEPS, ECORYS, NIESR, CSIL и Wavestone.

[47] https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=bg

NextGenerationEU[48]. Симулациите на модела също така предполагат значително, краткосрочно увеличение на заетостта в ЕС (с до 0,8 %).

Междинната оценка показва, че МВУ играе ключова роля по отношение на подпомагането на структурните реформи и общите приоритети на политиката на ЕС. С подпомаганите от МВУ структурни реформи и инвестиции бе насърчен напредъкът по общите приоритети на политиката, по-специално по отношение на зеления и цифровия преход и социално-икономическото сближаване. Макар че все още е твърде рано да се оцени цялостното въздействие на механизма, оценката включва показателни примери за подкрепени от МВУ реформи и инвестиции. Примерите включват подобрения на функционирането на публичните администрации, както и на ефективността на съдебните системи, енергийната ефективност, цифровите обществени услуги, устойчивия транспорт, образованието и обучението, научните изследвания и иновациите, социалната закрила и достъпа до пазара на труда.

В междинната оценка на МВУ бе подчертана добавената стойност на основания на резултатите подход и на осигуряването на финансова подкрепа за стимулиране на структурни реформи. В оценката се отбелязва, че основаният на резултатите подход, прилаган по отношение на МВУ, е от решаващо значение за повишаването на ефективността на механизма: изплащането на средства при постигането на конкретни резултати (т.е. ключови етапи и цели) става бързо. Съчетаването на реформи и инвестиции в един инструмент за финансиране поражда полезни взаимодействия помежду им, а интегрирането на всеобхватна програма за реформи и инвестиции в един-единствен ПВУ подпомага вътрешната съгласуваност на плановете. Един от най-забележителните успехи на МВУ е доказаната му способност да стимулира осъществяването на структурни реформи, включително реформи, препоръчани в контекста на европейския семестър. През двете години, предшестващи МВУ, делът на специфичните за всяка държава препоръки за периода 2016—2017 г., по които е постигат поне „известен напредък“, се е увеличил само с шест процентни пункта от 53 % през 2018 г. на 59 % през 2020 г. За сравнение делът на специфичните за всяка държава препоръки за периода 2019—2020 г., по които е постигат поне „известен напредък“, се е увеличил със 17 процентни пункта от 52 % през 2021 г., преди въвеждането на МВУ, на почти 69 % през 2023 г.

Оценката включва полезни съображения за бъдещи инструменти, основани на резултати

МВУ доведе до първоначални разходи за администрациите на държавите членки, като съществуват възможности за допълнително опростяване. Що се отнася до проектирането на инструмента, в междинната оценка държавите членки

[48] Резултатите в симулациите зависят от направените допускания за производителността и допълняемостта на финансираните инвестиционни проекти, но при тях не се отчита въздействието на реформи, които разполагат с потенциал да повишат допълнително европейския растеж в дългосрочен план.

посочват комбинираните задължения, свързани с i) необходимите доказателства за изпълнение на ключовите етапи и целите, ii) строгите изисквания за докладване, например общите показатели и данните, които се предоставят два пъти годишно, и iii) рамката за одит и контрол. Рамката за одит и контрол, залегнала в Регламента за МВУ, се счита за сложна, особено с оглед на усещането за припокриване между контрола и одитите от страна на националните органи, на Комисията и на ЕСП. Държавите членки смятат, че има възможности за опростяване на процедурите за контрол и одит, като се гарантира по-добра координация между участващите страни и се избягват многобройните проверки. Накрая, някои национални органи също така изтъкнаха липсата на гъвкавост в оценката на Комисията по отношение на ключовите етапи и целите, както и строгите и ресурсоемки процедури за преразглеждане на ПВУ.

Административният капацитет на държавите членки е от ключово значение за успешното изпълнение на техните ПВУ. Много държави членки не са укрепили достатъчно административния капацитет, включително на местно и регионално равнище, както бе изтъкнато например от Комитета на регионите. Това ограничава способността на държавите членки да изпълнят своите планове. От решаващо значение е и политическият консенсус по осъществяването на ключови реформи, например във връзка със специфичните за всяка държава препоръки или за ключовите етапи на одита и контрола. Основните забавяния при изпълнението на ПВУ възникват, когато административният капацитет на държавите членки е ограничен и/или когато държавите членки (все още) не са в състояние да изпълнят ключовите етапи на жизненоважни реформи.

Участието на регионалните и местните органи, социалните партньори, организациите на гражданското общество и други съответни заинтересовани страни е ключов фактор при планирането и изпълнението на мерките по ПВУ. Въпреки че Регламентът за МВУ изисква от държавите членки да включват информация относно консултациите, проведени при изготвянето на техните ПВУ, равнището и формата на участие на тези заинтересовани страни зависят от националните правни уредби и могат да се различават значително между отделните държави членки. Наред с националните органи, които поемат основната координационна и надзорна роля, на местните и регионалните органи, както и на социалните партньори, организациите на гражданското общество и другите заинтересовани страни, също се пада критично важна роля. В междинната оценка местните и регионалните органи, социалните партньори и гражданското общество изтъкнаха, че държавите членки не ги включват в достатъчна степен в изготвянето и изпълнението на ПВУ. Въпреки че това може отчасти да се обясни с необходимостта от бързина при изготвянето на ПВУ в контекста на криза, от ключово значение е в бъдеще тяхното активно участие да подкрепя ангажираността и изпълнението по места.

С оглед на констатациите от междинната оценка на МВУ Съветът прие заключение, а Комисията актуализира своите насоки. На 12 април 2024 г.

Съветът по икономически и финансови въпроси (ECOFIN) прие заключения на Съвета относно междинната оценка на МВУ[49], в които се посочва по-високата от очакваното административна тежест, свързана с прилагането на МВУ, както за Комисията, така и за държавите членки. Съветът прикани Комисията и държавите членки да набележат начини за рационализиране и подобряване на изпълнението на ПВУ, като същевременно гарантират защитата на финансовите интереси на ЕС. В същия дух Комисията проучи начини за опростяване на прилагането на МВУ в рамките на действащото законодателство. На 19 юли 2024 г. Комисията прие актуализираните си насоки относно ПВУ[50], с които въведе няколко елемента за опростяване във връзка с прилагането на МВУ. По-специално в актуализираните насоки:

- се предоставя повече яснота относно възможността за изменение на ПВУ съгласно член 21 от Регламента за МВУ, когато дадена държава членка набележи друга по-добра възможност за прилагане на дадена мярка по начин, който намалява административната тежест, свързана с прилагането на тази мярка, и без да се намалява амбициозността на плана;
- се определя по-ясно обхватът на други промени, които могат да бъдат направени в даден ПВУ съгласно член 21 от Регламента за МВУ;
- се обясняват обстоятелствата, при които може да не се налага преразглеждане на оперативните договорености след изменението на даден ПВУ, за да се намали административната тежест, свързана с такива преразглеждания; както и
- се внася повече яснота по отношение на условията, при които е възможна пропорционална комбинация от подкрепа по линия на МВУ и други фондове на ЕС, като същевременно се избягва двойното финансиране.

Успоредно с това Комисията също така опрости изискванията за докладване на държавите членки във възможно най-голяма степен съгласно Регламента за МВУ, като намали информацията, която се изисква в контекста на докладването два пъти годишно относно изпълнението на ПВУ, и като позволи на държавите членки да заличат своето приложение II[51] от оперативните договорености.

[49] На разположение на следния адрес: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8868-2024-INIT/bg/pdf.

[50] На разположение на следния адрес: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202404618.

[51] В приложение II се изброяват стъпките за мониторинг: това са допълнителни необвързващи стъпки, съгласно които националните администрации трябва да предоставят допълнителна информация относно изпълнението на съответните мерки. Тъй като тези стъпки за мониторинг са необвързващи и не са задължителни съгласно Регламента за МВУ, включването на приложение II в оперативното споразумение е по избор.

2. Напредък по прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост

A. Общи показатели

МВУ постига значителни реални резултати на място

Общите показатели показват напредъка по изпълнението на ПВУ към постигането на общите и конкретните цели и качеството на изпълнението на МВУ като цяло[52]. Данните се докладват от държавите членки два пъти годишно, като обхващат 14 показателя[53]. Макар че общите показатели отразяват конкретните резултати във връзка с качеството на изпълнението, произтичащи от мерките по МВУ, те не са единственият инструмент за проследяване на напредъка по прилагането на МВУ. Общите показатели се отчитат в допълнение към напредъка по над 6 000 ключови етапа и цели, отразявани в докладването от държавите членки два пъти годишно.

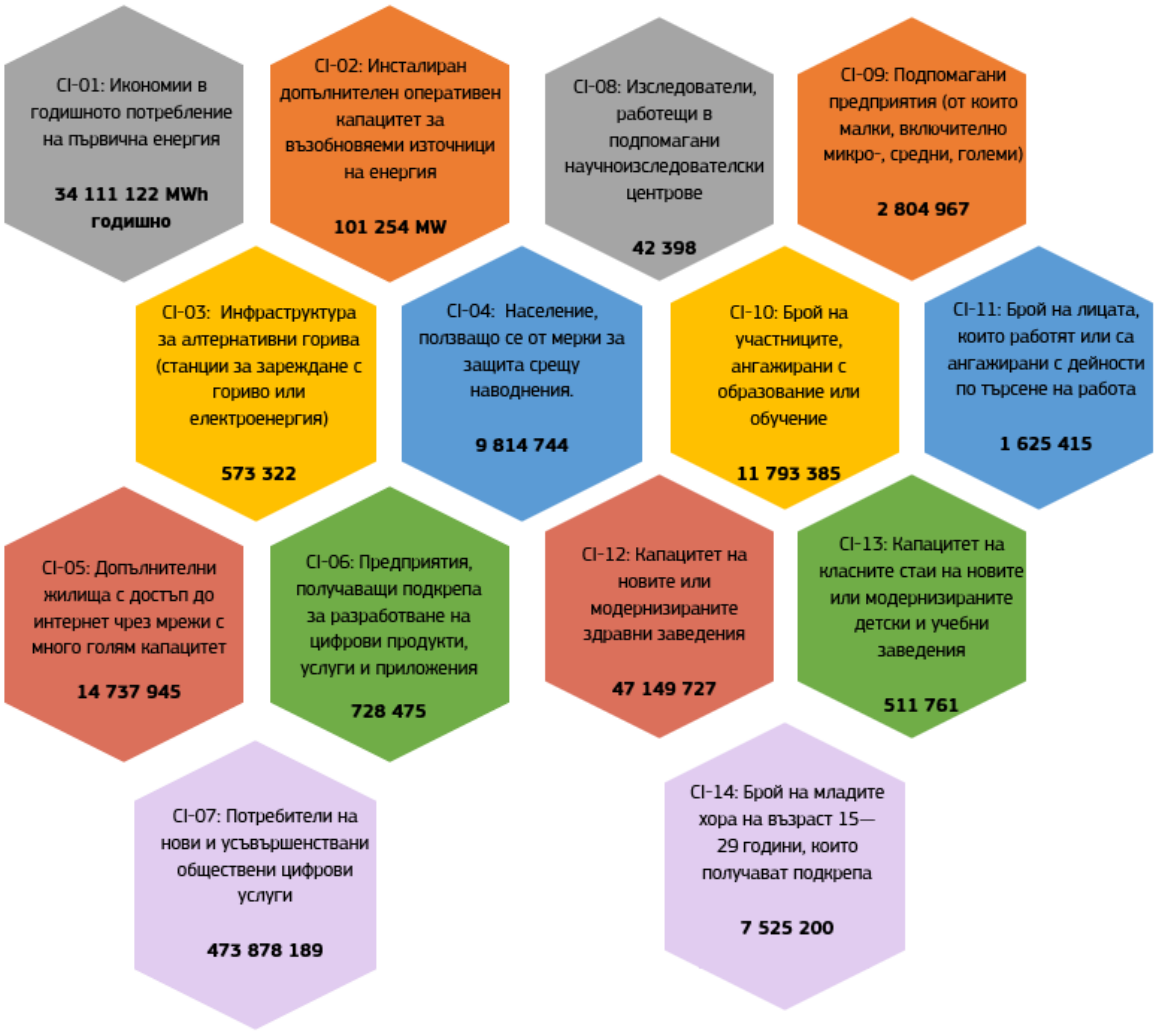
МВУ допринесе за значителни крайни продукти и резултати по всички 14 показателя. Към днешна дата са прегледани и публикувани в набора от показатели за възстановяване и устойчивост[54] данните от пет цикъла на докладване, които обхващат постигнатия напредък в периода февруари 2020 г.—декември 2023 г. На фигура 9 е показано актуалното състояние по отношение на общите показатели, което отразява съществени постижения към постигането на целите на механизма и ключовите приоритети на ЕС.

[52] Както се анализира подробно в междинната оценка, по отношение на общите показатели важат някои уговорки, свързани с методиката. Макар че целта им е да се докладва за цялостното качество на изпълнението и за напредъка на МВУ към постигането на неговите цели, те не покриват по всеобхватен начин всички инвестиции, включени в ПВУ, и не улавят изцяло приноса на реформите, който е труден за определяне посредством количествени показатели. Методиката за събиране на данните, залегнали в основата на общите показатели, понякога прави невъзможно отделянето им от специфичния им произход и приноса към целите на МВУ, особено с оглед на факта, че няма фактор за сравнение (съпоставителен сценарий без МВУ). Освен това общите показатели не включват крайните целеви стойности, което ограничава използването им в контекста на оценка и при определянето на ефективността на МВУ. Този извод се посочва и в обратната информация, получена от държавите членки.

[53] Съгласно Регламента за МВУ държавите членки са длъжни да докладват на Комисията по отношение на общите показатели, а Комисията се оправомощава да посочи общите показатели, които следва да бъдат използвани за това докладване. В Делегиран регламент (ЕС) 2021/2106 на Комисията са определени 14 показателя в тази връзка. Има два вида показатели. Показателите за крайния продукт измерват конкретните резултати на дейност или проект, подпомогнат от МВУ (например инсталиран допълнителен оперативен капацитет за енергия от възобновяеми източници). Показателите за резултатите улавят промени в ситуацията и ефектите им върху бенефициерите (т.е. хората, които извличат полза от новите обществени цифрови услуги или от обученията). При 4 от 14-те общи показателя е предвидена разбивка по пол. Държавите членки докладват два пъти годишно по отношение на тези общи показатели до 28 февруари (за отчетния период юли—декември на предходната година) и до 31 август (за отчетния период януари—юни на същата година). Комисията публикува данните за общите показатели в набора от показатели за възстановяване и устойчивост, след като извърши проверки на данните, за да гарантира тяхната правдоподобност и съпоставимост. В съответствие с изискванията в посочения делегиран регламент на Комисията, когато данните се публикуват на равнището на всяка държава членка, те се представят в относително изражение. Комисията обаче не разполага с правно основание да одитира или проверява качеството на данните, предоставяни от държавите членки, нито да променя или отказва конкретна докладвана от тях информация. Проверките на Комисията са ограничени до общата правдоподобност и съпоставимост на данните.

[54] https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=bg

Фигура 9: Актуално състояние по отношение на общите показатели

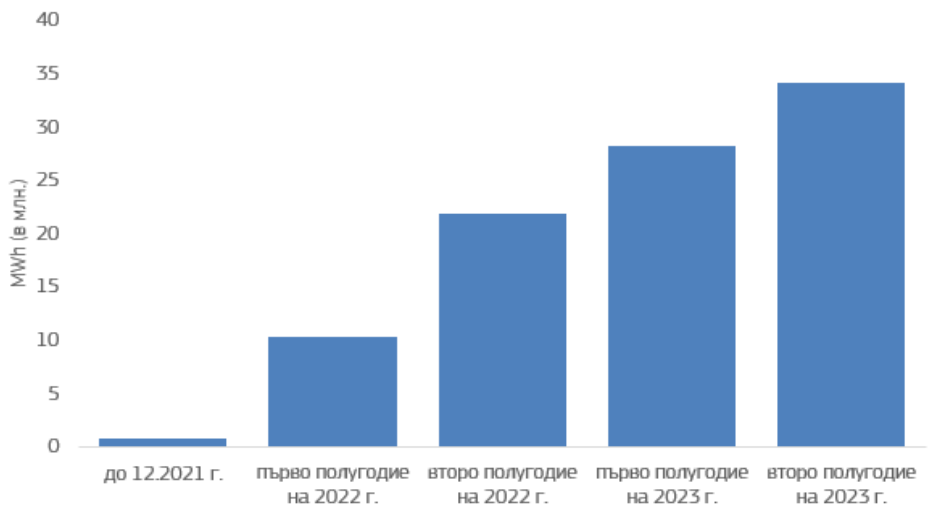

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

Благодарение на подкрепата по линия на МВУ до края на 2023 г. бяха постигнати **около 34 милиона мегаватчаса (MWh) икономии в годишното енергопотребление** (фигура 10). Намаляването на енергопотреблението и повишаването на енергийната ефективност са сред основните приоритети на ЕС и предпоставка за прехода към чиста енергия. Общ показател (1) отразява намалението на годишното потребление на първична енергия, постигнато благодарение на подкрепата по линия на МВУ. За контекст, постигнатите до момента икономии на енергия съответстват приблизително на инсталираните електроенергийни мощности в Дания[55]. Примери за това са намаляването на енергопотреблението в сгради, училища, болници или предприятия.

[55] Данни на Евростат относно доставките, преобразуването и потреблението на енергия през 2023 г., вж. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_cb_e/default/table?lang=en.

Фигура 10: Промяна в икономиите в годишното потребление на първична енергия в MWh

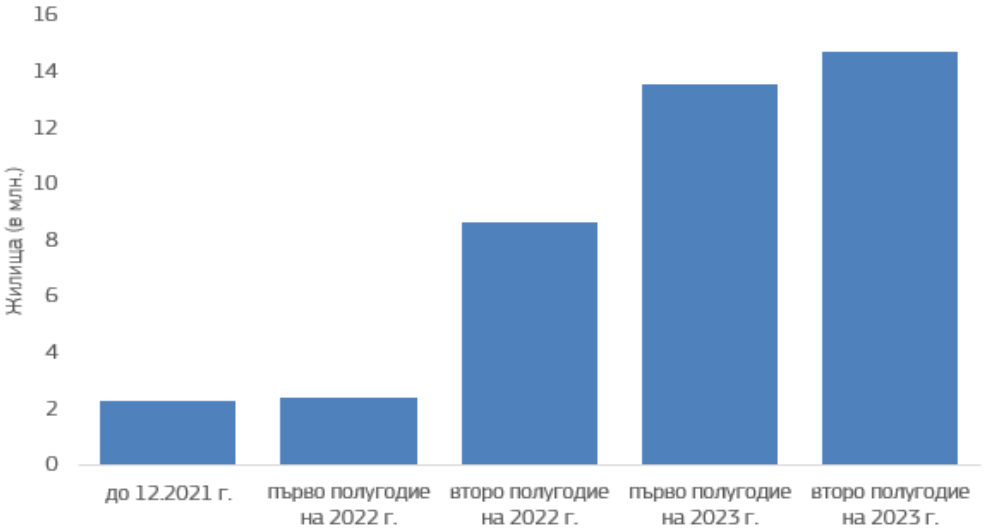

Забележка: Тази графика показва общ показател 2. Това е показател за наличност, който е кумулативен и нараства с течението на времето. Поради това държавите членки докладват постепенно повишаващи се стойности.

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

През декември 2023 г. **с мерките за подкрепа по линия на МВУ бяха подпомогнати почти 15 милиона домове да се сдобият с достъп до интернет мрежи с много голям капацитет** (фигура 11). Общ показател (5) отразява броя домове (жилища), които са се сдобили с достъп до интернет мрежи с много голям капацитет посредством мерки по линия на МВУ, включително 5G мрежи и гигабитова скорост. Отчитат се домове, в които преди не е имало достъп или достъпът е бил по-бавен. Достъпът до високоскоростна цифрова инфраструктура е предпоставка за приобщаваща цифрова трансформация и е отразен като приоритет във всички ПВУ.

Фигура 11: Промяна в допълнителните жилища с достъп до интернет чрез мрежи с много голям капацитет

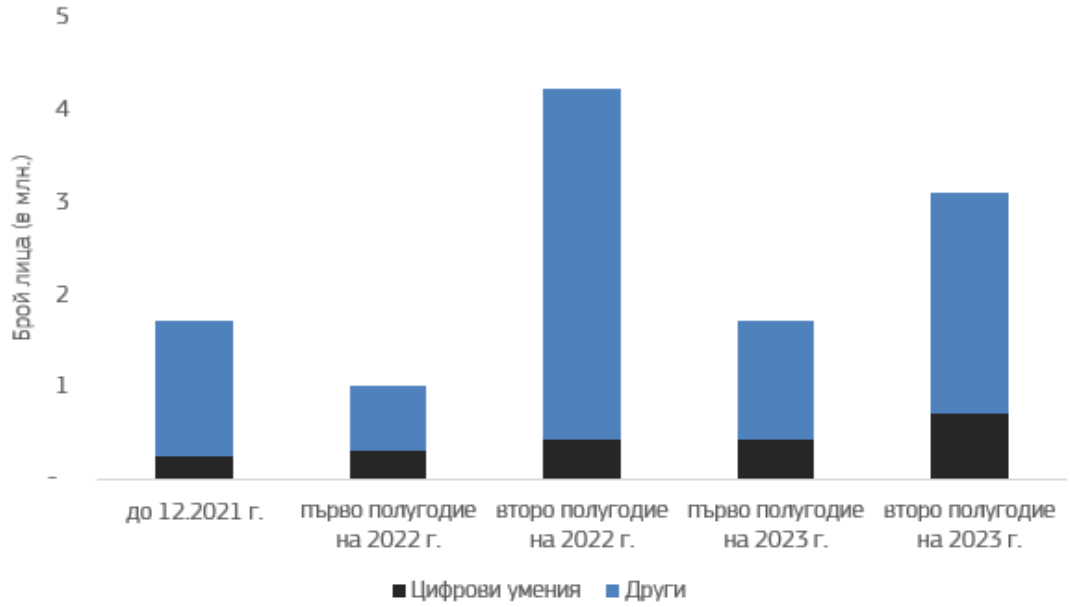

Забележка: Тази графика показва общ показател 5. Това е показател за наличност, който е кумулативен и нараства с течението на времето. Поради това държавите членки докладват постепенно повишаващи се стойности.

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост.

Само през втората половина на 2023 г. благодарение на подкрепата от МВУ бяха обучени над 3 милиона души (фигура 12). От създаването на МВУ по линия на механизма е подпомогнато образованието или обучението на общо над 11,8 милиона души. Кризата, свързана с COVID-19, също причини сериозни смущения в системите на ЕС за образование и обучение. Общ показател (10) отразява приноса на МВУ за образованието и обучението и за развитието на умения. Реформите и инвестициите в образованието и обучението са от решаващо значение за подготовката на гражданите за екологичния и цифровия преход, както и за осигуряването на възможност да развият необходимите им умения. Особено внимание се отделя на обученията за подобряване на цифровите умения с оглед на все по-голямото им значение на пазара на труда и в обществото.

Фигура 12: Промяна в броя участници, ангажирани с образование или обучение

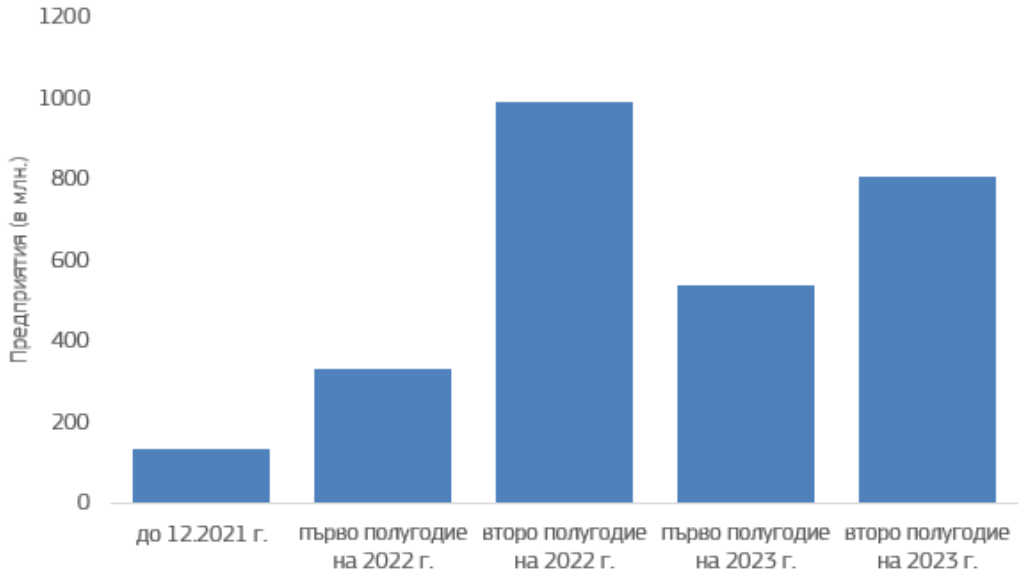

Забележка: Тази графика показва общ показател 10. Този общ показател представлява показател на потоците, който е свързан единствено с ефективността през съответния 6-месечен отчетен период, поради което е възможно да варира в отделните отчетни периоди.

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

През втората половина на 2023 г. **по линия на МВУ бе помогнато на 800 000 предприятия чрез парична подкрепа или помощ в натура** (фигура 13). От създаването на МВУ по линия на механизма са подпомогнати общо над 2,8 милиона предприятия. Кризата, свързана с COVID-19, доведе до тежки последици за цялата икономика на ЕС, като малките и средните предприятия (МСП) пострадаха особено силно. Що се отнася до подкрепата, предоставена за стимулиране на икономиките в ЕС и за подпомагане на предприятията, общ показател (9) показва броя на предприятията, подкрепени чрез мерки по МВУ.

Фигура 13: Промяна в подпомаганите предприятия (включително микро, малки, средни и големи)

Забележка: Тази графика показва общ показател 9. Този общ показател представлява показател на потоците, който е свързан единствено с ефективността през съответния 6-месечен отчетен период, поради което е възможно да варира в отделните отчетни периоди.

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

В съответствие с посочените в регламента принципи на интегриране на принципа на равенство между половете и на равни възможности за всички при четири от общите показатели се прави разбивка на данните по пол. Според данните, докладвани от държавите членки, приблизително 55 % от участниците, получили образование или обучение, подпомогнато с финансиране по линия на МВУ, са жени (общ показател 10). Общ показател 8 показва, че приблизително 40 % от изследователите, работещи в подпомагани научноизследователски центрове, са жени. Общ показател 11 относно броя на хората, които работят или са ангажирани с дейности по търсене на работа, показва, че над 60 % от подпомаганите лица са жени, а от общ показател 14 е видно, че броят на младите хора, получаващи подкрепа по линия на МВУ, е относително балансиран от гледна точка на половете[56].

Б. Данни от шестмесечното докладване

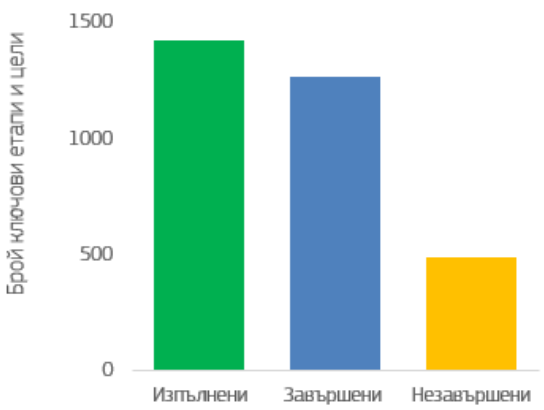
Повечето ключови етапи и цели се отчитат като изпълнени в съответствие със сроковете, предвидени в ПВУ

85 % от ключовите етапи и целите, планирани да бъдат изпълнени до първото тримесечие на 2024 г., са оценени от Комисията като изпълнени или са

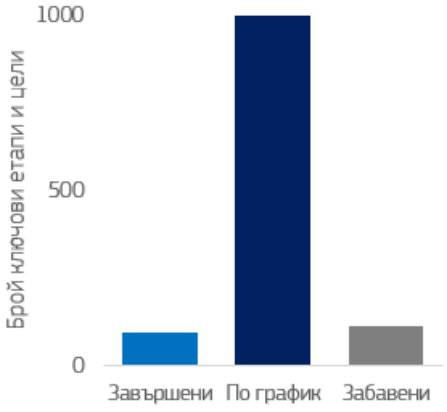
[56] Някои държави считат, че е трудно да се събират реални данни с разбивка по пол или изобщо не са събирали такива данни.

докладвани самостоятелно от държавите членки като завършени[57]. По-конкретно 1 419 от 3 171 ключови етапа и цели, планирани да бъдат изпълнени до първото тримесечие на 2024 г., са оценени от Комисията като изпълнени, а други 1 267 са докладвани от държавите членки като завършени (фигура 14). Други 485 ключови етапи и цели, планирани да бъдат изпълнени до първото тримесечие на 2024 г. (или 15,3 %), обаче са докладвани от държавите членки като незавършени.

Фигура 14: Напредък по предходните ключови етапи и цели (за периода от първото тримесечие на 2020 г. до първото тримесечие на 2024 г.)

Фигура 15: Напредък по ключовите етапи и целите, които следва да бъдат постигнати в бъдеще (за периода от второто тримесечие на 2024 г. до първото тримесечие на 2025 г.)

Източник: Европейска комисия

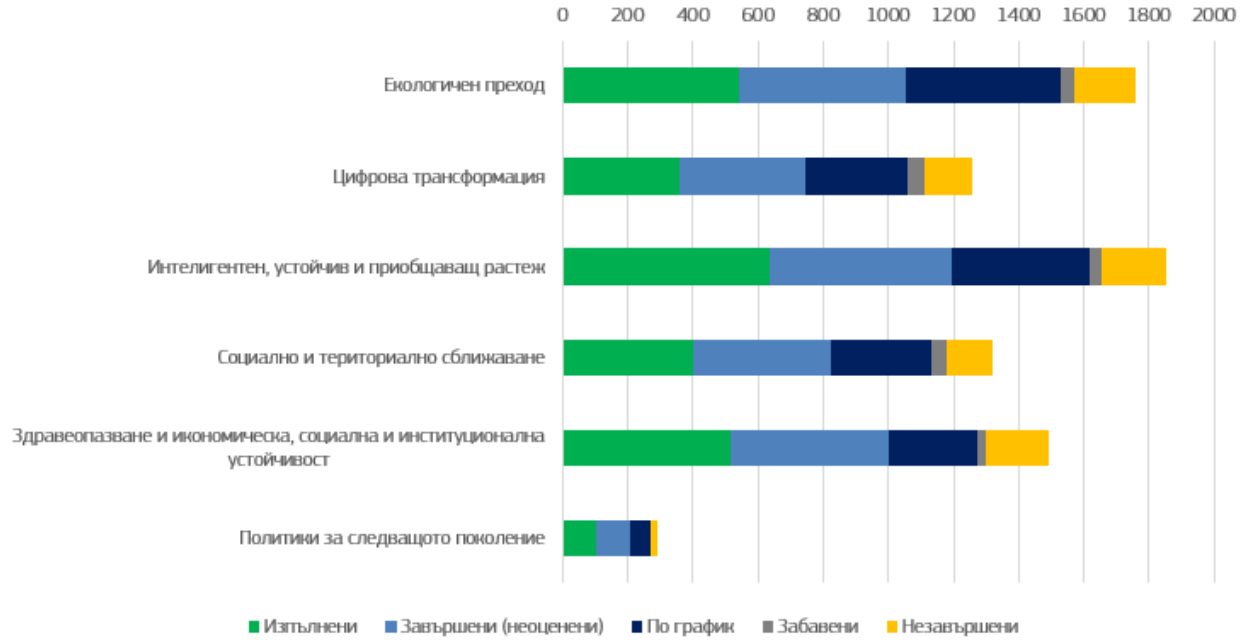
Докладва се, че изпълнението на ключовите етапи и целите за следващите 12 месеца напредва по график. По отношение на ключовите етапи и целите, които следва да бъдат завършени между второто тримесечие на 2024 г. и първото тримесечие на 2025 г., държавите членки като цяло докладват, че се напредва „по график“ (почти 83 % или 996 от 1 199 ключови етапи и цели). Държавите членки посочват, че са завършили 93 ключови етапи и цели (8 %) преди планираната дата и докладват за 110 (или 9 %) като „забавени“ (фигура 15). Сред причините за забавянията държавите членки изтъкват дълги административни срокове, последици от забавени законодателни процедури или забавяния при изпълнението на необходими предишни ключови етапи, висока инфлация и последици от прекъсването на веригите на доставки, ниска степен на участие или приемане на проекти, трудности при

[57] В съответствие със стойностите от шестмесечния цикъл на докладване от пролетта на 2024 г. В съответствие с член 27 от Регламента за МВУ държавите членки са длъжни да докладват два пъти годишно в контекста на европейския семестър за постигнатия напредък по изпълнението на своите ПВУ. Това задължение е уточнено в Делегиран регламент (ЕС) 2021/2106 на Комисията, с който са определени крайните срокове за шестмесечното докладване — съответно до 30 април и до 15 октомври. Държавите членки докладват за напредъка си по отношение на ключовите етапи и целите, които е следвало да бъдат постигнати в миналото, и тези, които следва да бъдат постигнати пред следващите 12 месеца. Въпреки че данните се докладват самостоятелно от държавите членки и не се проверяват от Комисията, те представляват изчерпателен поглед върху изпълнението на всички планове и позволяват да се наблюдава напредъкът по изпълнението на ПВУ. Ключовите етапи и целите, вече оценени от Комисията като задоволително изпълнени в контекста на искане за плащане, се класифицират като „изпълнени“. Статусът на напредъка по предходните ключови етапи и цели (т.е. тези, които е било планирано да бъдат постигнати до тримесечието преди датата на докладване) може да бъде класифициран като „завършен“, или „незавършен“. Статусът на предстоящите ключови етапи и цели (т.е. тези, които е планирано да бъдат постигнати през тримесечието на датата на докладване и през следващите три тримесечия) може да бъде класифициран като „завършен“, „по график“ или „забавен“.

осъществяването на големи и сложни проекти, както и изпълнение, което е по-бавно от очакваното.

Напредъкът по изпълнението на ключовите етапи и целите е равномерен във всички шест стълба на политиката (фигура 16). Най-много изпълнени и завършени ключови етапи и цели се отчитат в стълбовете за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за екологичен преход (съответно 1 616 и 1 527), като до първото тримесечие на 2025 г. се очаква да бъдат осъществени задоволителен брой ключови етапи и цели. При стълбовете за здравеопазване и икономическа, социална и институционална устойчивост и за цифрова трансформация, както и стълба за социално и териториално сближаване също се отчитат доста над 1 000 изпълнени, завършени или напредващи по график ключови етапа и цели.

Фигура 16: Ключови етапи и цели, допринасящи за шестте стълба по Регламента за МВУ, и съответния им статус до първото тримесечие на 2025 г.

Източник: Европейска комисия

В. Напредък в рамките на шестте стълба на политиката

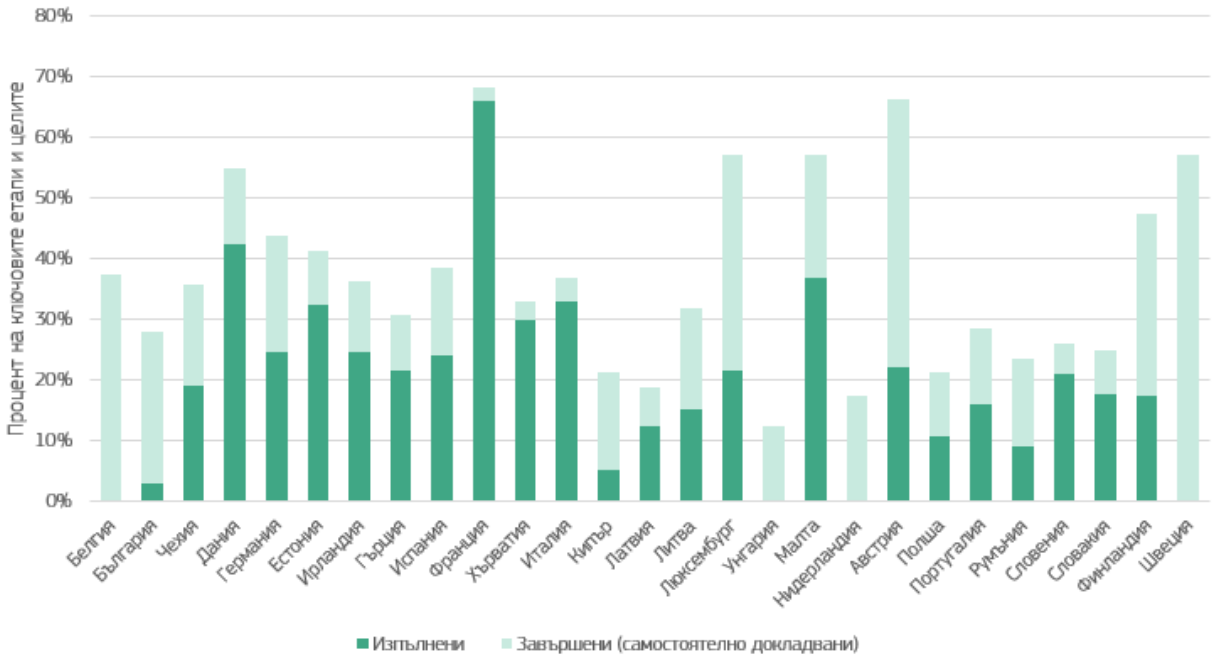
Държавите членки са постигнали видим напредък при изпълнението в рамките на всеки от шестте стълба на политиката по МВУ

Екологичен преход

МВУ ще способства за постигането на целите на ЕС за намаляване на нетните емисии на парникови газове с 55 % до 2030 г. и за постигането на неутралност по отношение на климата до 2050 г. С подкрепяните от МВУ мерки се допринася за постигане на амбицията на ЕС в областта на климата чрез насърчаване на устойчивата

мобилност, повишаване на енергийната ефективност и създаване на благоприятни условия за по-широкото използване на възобновяеми енергийни източници. Те ще осигурят също напредък по отношение на адаптирането към изменението на климата и други екологични цели, като например намаляване на замърсяването на въздуха, насърчаване на кръговата икономика или възстановяване и опазване на биологичното разнообразие. След приемането на главите за REPowerEU общо 346 милиарда евро[58] — повече от 50 процента от общите разпределени средства на държавите членки към днешна дата — бяха заделени за мерки, допринасящи за стълба за екологичен преход.

Фигура 17: Процент на ключовите етапи и целите, допринасящи за екологичния преход, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Източник: Европейска комисия

Като цяло се отчита добър напредък по мерките за изпълнение, свързани с екологичния преход. Приблизително една трета от ключовите етапи и целите са докладвани като завършени или са оценени от Комисията като задоволително изпълнени. По-конкретно 1 080 от 3 214 ключови етапа и цели, свързани с екологичния преход, вече са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени, което съответства на напредък от приблизително 34 % (включително 19 %, оценени в исканията за плащане). 355 от тези ключови етапи и цели, допринасящи за екологичния преход, бяха оценени от Комисията като изпълнени между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. Макар че все още е много рано да се оцени пълното въздействие на МВУ върху екологичния преход, тъй като окончателните ефекти

[58] Тази сума показва прогнозните разходи въз основа на методиката за разпределяне по стълбове за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост и съответства на мерките, разпределени към стълба за екологичен преход като основен и/или допълнителен стълб на политиката.

ще настъпят едва в по-дългосрочен план, вече изпълнените „зелени“ ключови етапи и цели помагат да се засили темпът на екологичния преход. С посочените в карето по-долу примери се изтъкват ключови мерки със завършени ключови етапи и цели по време на отчетния период (1 септември 2023 г.—31 август 2024 г.).

Примери за съответни мерки с изпълнени ключови етапи и цели по стълба за екологичен преход

Реформи:

- **Испания** i) прие доклада относно екологосъобразния бюджет за очертаване на екологосъобразните разходи в годишния закон за бюджета в съответствие с методиката и рамката за мониторинг на ЕС; ii) одобри стратегията за горите; iii) измени Закона за хоризонталната собственост, за да улесни дейностите по саниране на сгради и подобрения достъп до финансиране; и iv) прие стратегия за железопътния транспорт с цел създаване на ясен сценарий, с който се планира устойчива мобилност за железопътния транспорт, и съгласуване на инвестиционните приоритети в сектора.
- **Полша** i) актуализира Националната си програма за защита на въздуха, като разпореди преустановяване на обществените субсидии за топлоизточници на въглища и въведе редица мерки и политики за ефективно подобряване на качеството на въздуха; и ii) измени Закона за енергийната ефективност с цел улесняване на използването на договори за спестяване на енергия с гарантиран резултат, като по този начин насърчи насочените към енергийната ефективност инвестиции в публични и частни проекти, за да се ускори замяната на замърсяващите топлоизточници.
- **Финландия** прие Закона за акцизите върху електроенергията и някои горива. С разпоредбите на закона за влизане в сила на горепосочения закон се указва промяна в съществуващото данъчно облагане на различни видове енергия с оглед да се допринесе за постепенното преустановяване на използването на изкопаеми горива чрез насърчаване на електрификацията на промишлеността и на инвестициите в технологии с ниски нива на въглеродни емисии.

Инвестиции:

- **Италия** i) изгради над 200 km велосипедни алеи в метрополните области и градовете с университети, което ще улесни придвижването между университетите, интермодалните връзки и други точки в метрополните области; ii) подобри устойчивостта на над 172 km железопътни коловози на южните железопътни линии, което включва подновяване на железопътните линии по 6 различни маршрута; и iii) намали незаконните депа за отпадъци от 34 на 14, което представлява намаление с 60 %, като по този начин се подобрява управлението на отпадъците и се намалява натискът върху околната среда.

- **Португалия** i) монтира още 1 730 публично достъпни зарядни станции с цел ефективно доразвиване и разширяване на съществуващата мрежа в подкрепа на използването на по-чисти превозни средства; и ii) сключи договори за снабдяване с 257 автобуси с нулеви емисии и за изграждането на специална инфраструктура за зареждане с електроенергия, предназначена за използване в метрополните области на Лисабон и Порто, с цел декарбонизация на обществения транспорт.
- **Чехия** i) завърши 26 проекта, свързани с модернизирането на железопътни линии, на железопътни гари с обновени коловози, както и на безопасни и достъпни платформи без бариери и също така намали енергоемкостта и повиши комфорта в сградите на гарите; ii) изгради над 24 km велосипедни алеи с цел улесняване на екологосъобразната мобилност; и iii) завърши 15 проекта за създаване на устойчива защита при наводнения, включително ефикасно управление на дъждовната вода в градските зони, като по този начин гражданите ще бъдат защитени от рискове от наводнение.

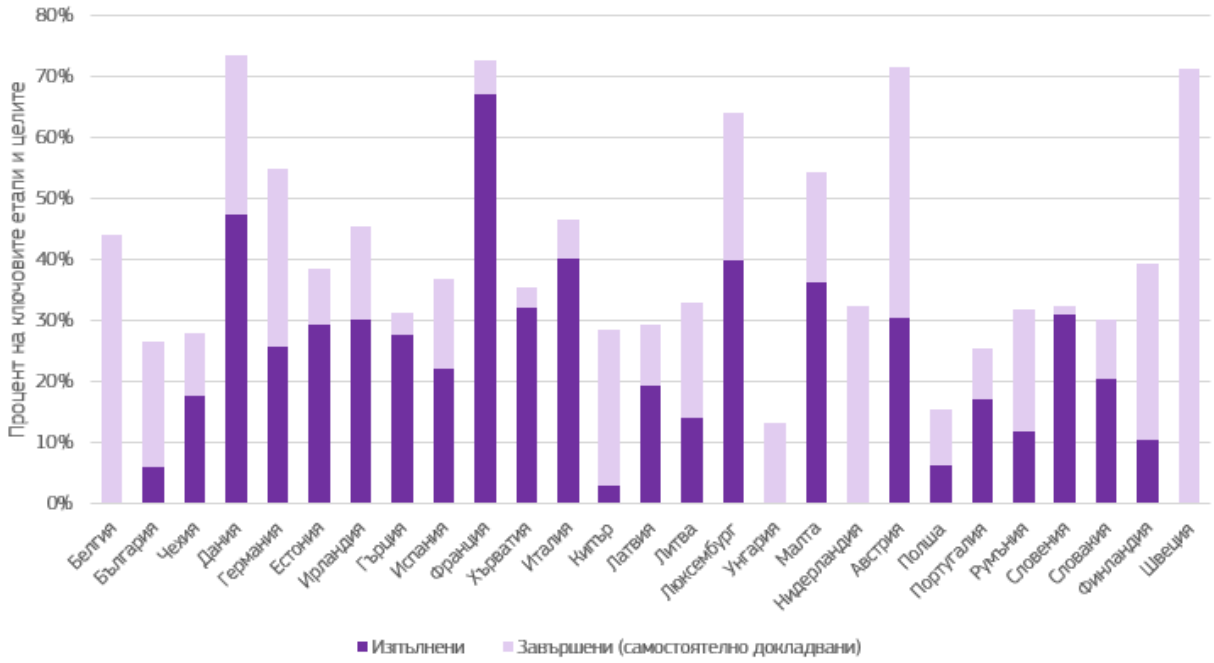
Цифрова трансформация

МВУ има значителен принос за цифровата трансформация в Съюза. ПВУ обхващат редица мерки, включително внедряване на цифрови инфраструктури от следващо поколение и авангардни технологии, развитие на цифровите умения на населението като цяло и на работната сила (чрез образование и обучения) и подкрепа за цифровизацията на предприятията и на обществените услуги. Общо 166,2 милиарда евро ще бъдат разпределени за подпомагане на стълба за цифрова трансформация[59].

Държавите членки постигнаха значителен напредък по изпълнението на мерки, свързани с цифровата трансформация, като повече от една трета от свързаните ключови етапи и цели са докладвани като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени. По-конкретно 877 от 2 464 ключови етапа и цели, свързани с цифровата трансформация, вече са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени, което съответства на напредък от 35 % (включително 19 %, оценени в исканията за плащане). 290 от тези ключови етапи и цели, допринасящи за цифровата трансформация, бяха оценени от Комисията като изпълнени между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. (отчетния период). С посочените в карето по-долу примери се изтъкват ключови мерки със завършени ключови етапи и цели по време на отчетния период.

[59] Тази сума показва прогнозните разходи въз основа на методиката за разпределяне по стълбове за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост и съответства на мерките, разпределени към стълба за цифрова трансформация като основен и/или допълнителен стълб на политиката.

Фигура 18: Процент на ключовите етапи и целите, допринасящи за цифровата трансформация, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Източник: Европейска комисия

Примери за съответни мерки с изпълнени ключови етапи и цели по стълба за цифрова трансформация

Реформи:

- С приетия в **Нидерландия** Закон за откритото управление се повишават прозрачността и достъпността на информацията от публичните администрации. Публичните и полупубличните органи вече предоставят по-леснодостъпна и съпоставима информация на гражданите, пресата и медиите, членовете на парламента и техните служители.
- В **Латвия** бе приета Стратегията за цифрово здравеопазване, която служи като пътна карта за разработването и внедряването на цифрови решения в сектора на здравното обслужване, които са безопасни и отговарят на нуждите на пациентите и промишлеността. Стратегията обхваща аспекти като управление на данните, използване на данните за научни изследвания, ИТ системи и решения в сектора на общественото здравеопазване, частни ИТ системи, трансграничен обмен на данни и необходими цифрови умения за внедряването и използването на всякакви нови решения за цифрово здравеопазване.

Инвестиции:

- **Франция** успешно стартира новото суверенно приложение за цифрова самоличност, като това позволява на потребителите лесно да осъществяват

достъп до него. В резултат на това бяха издадени над 12,5 милиона нови лични карти с функция за „цифрова самоличност“.

- **Чехия** разшири достъпа до цифровите информационни табла на регионалните и общинските органи. Тя вече изисква да се публикуват свободно достъпни метаданни на официалните информационни табла в почти 300 субекта, включително органи на местното самоуправление и общини. По този начин се допринася за подобряването на националния каталог със свободно достъпни данни чрез публикуване на списъци с използваните в публичната администрация кодове в публичните бази данни и повишаване на броя на лицата, осигуряващи данни със свободен достъп.
- Най-малко 3 500 домакинства и предприятия в **Дания** са се сдобили с достъп до високоскоростен интернет, с какъвто преди това не са разполагали, посредством разширяването на съществуващата схема за широколентов интернет *Bredbåndspuljen*. Благодарение на тази схема се осигурява достъп до високоскоростен интернет в селските райони на Дания, в които покритието на населението не е адекватно поради недостатъчни пазарни стимули, включително на острови без връзка по мост.
- В **Италия** бяха изпълнени три важни цели, свързани с присъединяването на публичните администрации към решения за електронно управление: i) още 6 678 публични администрации внедриха цифровата платежна система „*PagoPA*“ (+ 71 % в сравнение с 2021 г.), ii) още 10 675 публични администрации се присъединиха към и предоставят услуги през единната точка за достъп за обществени услуги, наречена „app IO“ (+ 251 % в сравнение с 2021 г.), и iii) 1 798 централни публични администрации и общини се присъединиха към „Платформа за цифрови уведомления“ и започнаха да изпращат правно обвързващи уведомления на граждани, юридически лица, асоциации и всякакви други публични или частни субекти през платформата.

Интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж

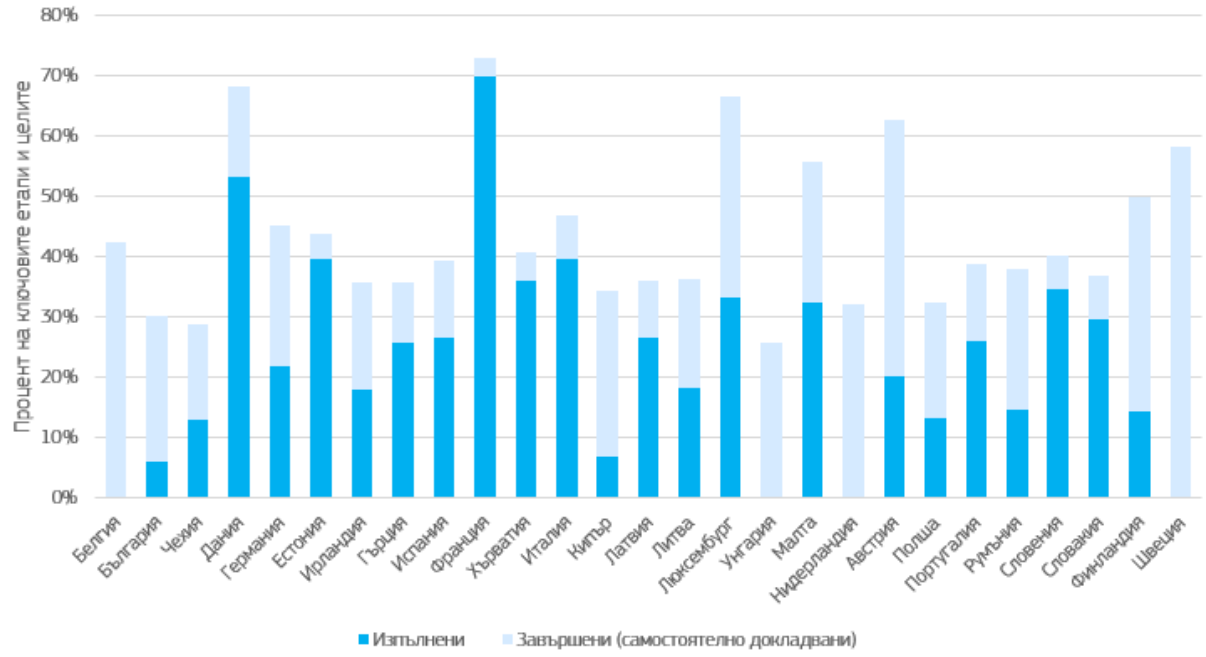
ПВУ допринасят за интелигентния, приобщаващ и устойчив растеж (стълб 3) с 1 700 мерки и подмерки на стойност над 332 милиарда евро[60]. Тези мерки обхващат широк набор от области, включително реформи и инвестиции за подобряване на стопанската среда и конкурентоспособността, подкрепа за МВП, научноизследователска и развойна дейност, иновации, както и сектора на културата.

Отчетен е значителен напредък по изпълнението на мерките, свързани с интелигентния, устойчив и приобщаващ растеж, като 40 % от ключовите етапи и

[60] Тази сума показва прогнозните разходи въз основа на методиката за разпределяне по стълбове за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост и съответства на мерките, разпределени към стълба за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж като основен и/или допълнителен стълб на политиката.

целите, допринасящи за тази цел на МВУ, са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като задоволително изпълнени. 1 346 от 3 305 ключови етапа и цели, допринасящи за интелигентния, устойчив и приобщаващ растеж, са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени, което съответства на напредък от 41 % (включително 23 %, оценени в исканията за плащане). 420 от тези ключови етапи и цели бяха оценени от Комисията като изпълнени между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. (отчетния период). С посочените в карето по-долу примери се изтъкват ключови мерки със завършени ключови етапи и цели по време на отчетния период.

Фигура 19: Процент на ключовите етапи и целите, допринасящи за интелигентния, устойчив и приобщаващ растеж, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Източник: Европейска комисия

Примери за съответни мерки с изпълнени ключови етапи и цели по стълба за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж

Реформи:

- **Чехия** създаде платформа за сертифициране за отраслите на медицинските изделия и авиокосмическата промишленост. Тази платформа свързва дружествата с регулаторните органи с цел предоставяне на основна информация, обучение и насоки по отношение на получаването на сертификати за конкретни продукти и услуги.
- **Малта** създаде електронен колеж, който предлага всеобхватни курсове онлайн с цел да се разширят възможностите за повишаване на квалификацията и преквалификация за всички възрастни, независимо от трудовия им статус. Учащите се подпомагат посредством звено за наставничество и насоки, както и от

онлайн център за предоставяне на услуги за ориентиране на възрастни, стремящи се да открият най-добрата образователна траектория, отговаряща на техните нужди от повишаване на квалификацията и преквалификация, както и консултации по общо благосъстояние. Този електронен колеж също така се допълва от център, който осигурява физическо пространство с техническо оборудване и присъствено обучение за възрастни, които не разполагат с цифрови умения или оборудване за достъп до курсове онлайн.

- **Литва** създаде нов научноизследователски съвет, който помага на предприятията и организациите да се възползват от международни възможности за научни изследвания и иновации и предоставя аналитично съдействие на правителството по политиките в областта на иновациите и висшето образование.

Инвестиции:

- В **Италия** 25 дружества, включително МСП, получиха финансиране за участие във важни проекти от общоевропейски интерес в областта на водородната технология и промишленост; на микроелектрониката и комуникационните технологии; както и на облачна инфраструктура и услуги от следващо поколение. С тези проекти се финансират революционни иновации, които допринасят за конкурентоспособността, иновациите и устойчивостта на Европа.
- В **Хърватия** около 18 милиона евро бяха предоставени за научноизследователски проекти, провеждани от университети и институти за научни изследвания, които се договориха да се фокусират върху резултатите, като промениха начина, по който се финансират публичните научни изследвания, чрез пренасочване към възнаграждаването на успешните резултати.
- В **Испания** 897 милиона евро бяха предоставени на 3 463 научноизследователски и развойни проекта, свързани със: i) доказването на работоспособността на концепции, ii) стратегически технологии, iii) екологичния и цифровия преход, iv) публично-правно сътрудничество за научни изследвания, v) научноизследователска и развойна дейност за обществени предизвикателства и vi) международно сътрудничество за научни изследвания.

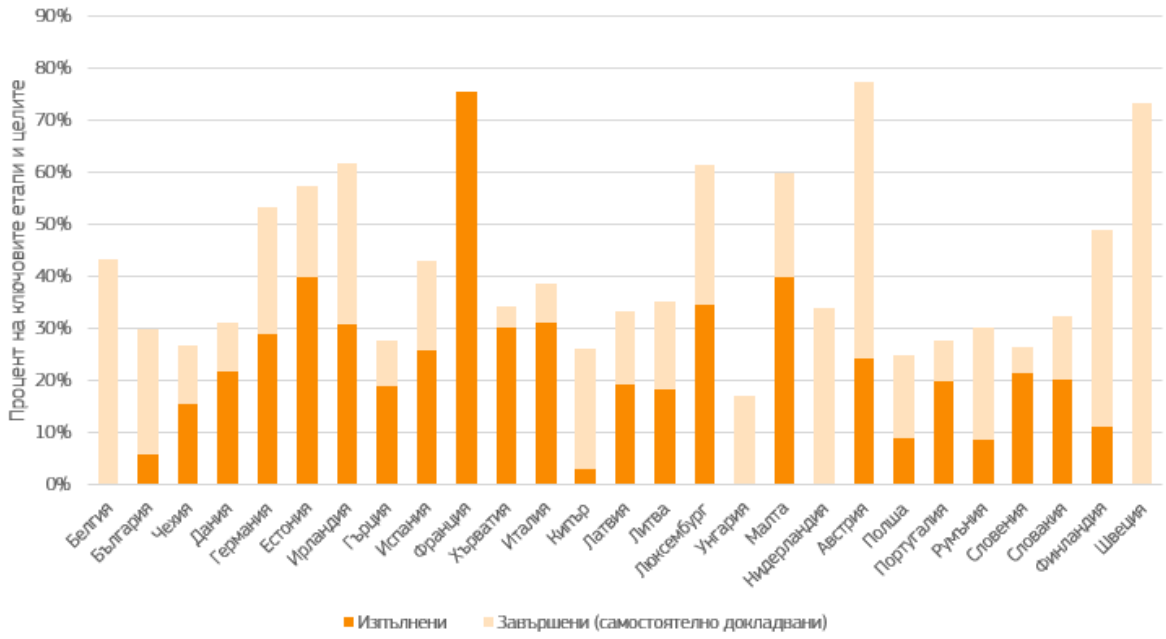
Социално и териториално сближаване

Държавите членки включиха значителен брой мерки в подкрепа на социалното и териториалното сближаване, като допринесоха по-специално за прилагането на Европейския стълб на социалните права. Множество ПВУ включват специални глави за равните възможности и достъпа до пазара на труда, справедливите условия на труд и социалната закрила и приобщаване. По всички ПВУ също така се финансират мерки, насочени към подобряването на различни видове териториална инфраструктура и услуги, включително реформи и инвестиции за стимулиране на конкурентоспособността, подобряване на транспортната и широколентовата

свързаност, осигуряване на устойчиво използване на природните ресурси и опазване на околната среда, както и подобряване на ефективността на публичната администрация на местно и регионално равнище. По-конкретно, съгласно приетите от Съвета 27 ПВУ този стълб ще бъде подпомогнат с около 261,2 милиарда евро[61].

Социалното и териториалното сближаване е обхванато в по-голяма степен в някои ПВУ в сравнение с други, като цялостният напредък е добър. В някои държави членки социалното и териториалното сближаване е включено в различни мерки във всички компоненти на ПВУ. 1 064 от 2 888-те ключови етапа и цели, допринасящи за социалното и териториалното сближаване, вече са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени, което представлява напредък от 37 % (включително 20 %, оценени в исканията за плащане). 322 от ключовите етапи и целите, допринасящи за социалното и териториалното сближаване, бяха оценени от Комисията като изпълнени между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. (отчетния период). С посочените в карето по-долу примери се изтъкват ключови мерки със завършени ключови етапи и цели по време на отчетния период.

Фигура 20: Процент на ключовите етапи и целите, допринасящи за социалното и териториалното сближаване, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Източник: Европейска комисия

[61] Тази сума показва прогнозните разходи въз основа на методиката за разпределяне по стълбове за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост и съответства на мерките, разпределени към стълба за социално и териториално сближаване като основен и/или допълнителен стълб на политиката.

Примери за съответни мерки с изпълнени ключови етапи и цели по стълба за социално и териториално сближаване

Реформи:

- **Италия** прие нов рамков закон за подобряване на условията на живот на възрастните хора, които не са самостоятелни. По-специално законът има за цел да опрости и осигури „единни звена за достъп“ до социални и здравни услуги, преглед на процедурите за оценка на състоянието на възрастни хора, зависещи от полагането на грижи, и увеличаване на набора от услуги за социални и здравни грижи, които може да се предоставят у дома.
- **Гърция** сертифицира 150 000 граждани за успешно завършване на обучителни програми за цифрови и зелени умения и за финансова грамотност. Програмите имат за цел да увеличат предлаганите на пазара на труда възможности за млади хора и трайно безработни лица, служители в неравностойно положение от гледна точка на технологиите, служители с ограничени ресурси за обучение и служители в публичния сектор, като например преподаватели.
- **Полша** създаде Инструмента за екологична градска трансформация с цел насърчаване на устойчиво градско развитие и преодоляване на социално-икономическите неравенства. Тази инициатива има за цел да се подобри градската инфраструктура чрез енергийноефективни решения (като например енергийни клъстери и използването на възобновяеми източници на енергия); да се насърчат природосъобразни решения за екологичната трансформация (като например „зелено-синя“ инфраструктура за устойчиво управление на дъждовната вода); както и да се подпомогнат транспортни системи с нулеви емисии (чрез насърчаване на придвижването пеша, с велосипед и колективен транспорт, както и чрез създаването на зони с ниски емисии).

Инвестиции:

- **Франция** субсидира топлинното саниране на още 20 000 социални жилища в континенталната си част и в отвъдморските територии, с което броят на социалните жилища от 2020 г. насам достигна 40 000. Амбицията е постепенно да се отстранят местата със загуби на топлинна енергия и до края на 2026 г. да се постигнат икономии на енергия, възлизащи средно на най-малко 30 %.
- **Италия** подсили работната си сила, като задейства курс на обучение, насочен към повишаването на уменията в Националната здравна служба на Италия. С първоначално осигурените 1 800 стипендии програмата цели подобряване на общата медицинска практика и на безопасността на членовете на персонала по отношение на болничните инфекции.
- **Латвия** обнови или реконструира 75 km регионални и местни пътища с цел подобряване на пътната безопасност, осигуряване на свързаността и

функционирането на новите общини и подобряване на достъпа на гражданите до работни места и услуги.

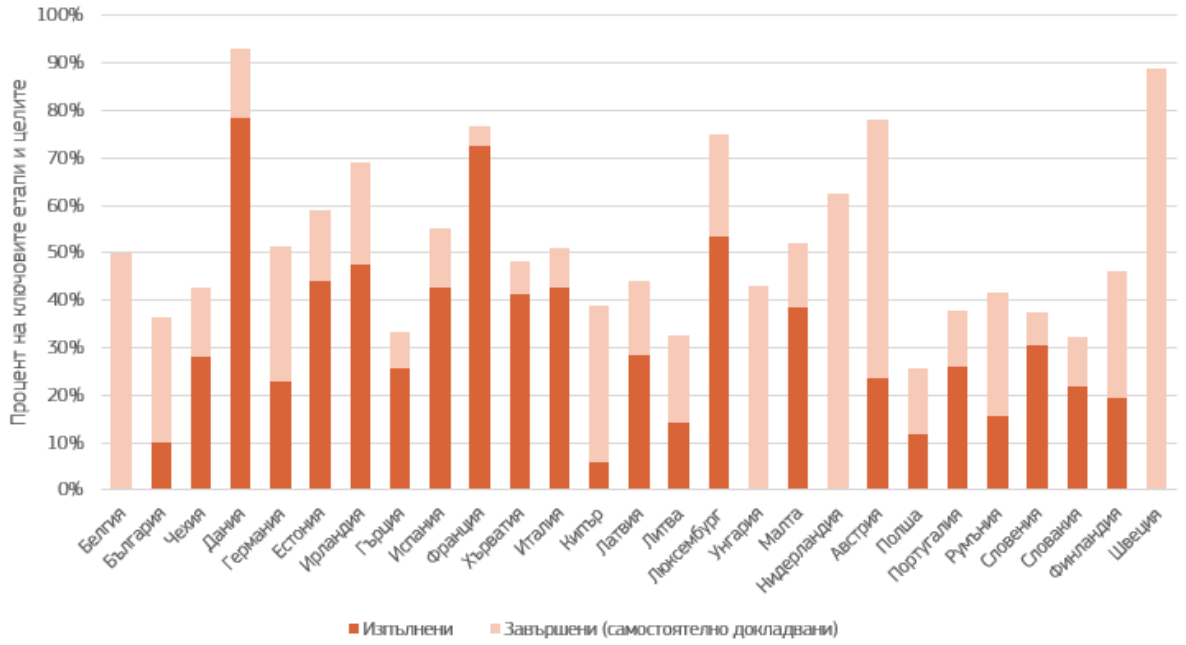
Здравеопазване, икономическа и институционална устойчивост

ПВУ допринасят съществено за здравеопазването и икономическата, социалната и институционалната устойчивост с цел, наред с другото, увеличаване на капацитета за реагиране при кризи и на готовността за действия при кризи. Над 1 200 мерки и подмерки на стойност около 88,5 милиарда евро[62], включени в ПВУ, допринасят за стълба на политиката в областта на здравеопазването и икономическата, социалната и институционалната устойчивост. Тези мерки обхващат различни области на политиката — от здравеопазването и дългосрочните грижи до ефективността на съдебните системи и мерките за борба срещу изпирането на пари.

Стълбът за здравеопазване, икономическа и институционална устойчивост е стълбът, по който досега е постигнат най-сериозен напредък. 1 162 от 2 503 ключови етапа и цели, допринасящи за здравеопазването и за икономическата, социалната и институционалната устойчивост, са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени, което съответства на напредък от 46 % (включително 27 %, оценени в исканията за плащане). 374 от ключовите етапи и целите, допринасящи за здравеопазването и за икономическата, социалната и институционалната устойчивост, бяха оценени от Комисията като изпълнени между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. (отчетния период). С посочените в карето по-долу примери се изтъкват ключови мерки със завършени ключови етапи и цели по време на отчетния период.

[62] Тази сума показва прогнозните разходи въз основа на методиката за разпределяне по стълбове за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост и съответства на мерките, разпределени към стълба за здравеопазване и икономическа, социална и институционална устойчивост като основен и/или допълнителен стълб на политиката.

Фигура 21: Процент на ключовите етапи и целите, допринасящи за здравеопазването и за икономическата, социалната и институционалната устойчивост, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Източник: Европейска комисия

Примери за съответни мерки с изпълнени ключови етапи и цели по стълба за здравеопазване, икономическа и институционална устойчивост

Реформи:

- **Гърция** създаде 48 звена за психично здраве с цел да подпомогне универсалния безплатен достъп до качествени услуги за психично здраве. Сред пациентите в тези звена има деца, юноши и млади хора с проблеми, свързани с психичното здраве, пациенти с деменция, болестта на Алцхаймер и аутизъм, както и хора, които използват пристрастяващи вещества, и лица, които не са самостоятелни. В допълнение реформата има за цел грижите за психичното здраве да бъдат преместени извън институциите и да се създадат служби за грижи в рамките на общността, които да работят заедно за посрещане на настоящите нужди в областта на психичното здраве и да се подготвят за бъдещи предизвикателства след пандемията.
- **Естония** измени съответните закони, за да укрепи първичните здравни грижи. Със законодателните промени бе подобрено управлението на списъците с пациенти, като стана по-лесно пациентите да продължат да получават първична медицинска помощ, и бяха разширени правата на медицинските сестри да предписват лекарствени продукти на пациентите. Страната също така предприе стъпки работата в отдалечени райони да стане по-привлекателна за лекарите и фармацевтите.

- В **Хърватия** бе осъществена реформа по отношение на определянето на надниците. Считано от април 2024 г., всички длъжностни лица и държавни служители получават заплати в съответствие с новата и по-прозрачна система за възнаграждения, основана на принципа на равно заплащане за равен труд или труд с равна стойност.

Инвестиции:

- **Белгия** одобри стратегия за деинституционализация на дългосрочните грижи на Валонския регион като част от по-широкообхватна инвестиция, имаща за цел да се повиши предлагането на социални жилища за уязвими групи чрез изграждането и енергийноефективното саниране на жилища с нисък наем, на приобщаващи и основани на солидарност жилища, както и на места за настаняване на бездомни хора.
- **Дания** разработи ново цифрово решение с цел да се подобри свързаността на гражданите и здравната система след пандемията от COVID-19. Разработени бяха нови цифрови въпросници, които обхващат пневмококи, грип и бременност, за да се позволи бързо стратифициране на пациентите от гледна точка на нуждите от ваксинация и други медицински състояния.
- **Ирландия** възложи поръчки за снабдяване с цифрово решение, с което да се подпомогне внедряването на електронна фармацевтична система във всички болници в Ирландия. Тази система позволява на органите да проследяват по-добре използването на лекарствени продукти и разходите за тях и подпомага електронното изписване и предоставяне на лекарства, като по този начин се подобряват осигуряването на грижи и безопасността на пациентите. Освен това Ирландия завърши проектирането, изграждането и конфигурирането на интегрирана система за финансово управление, с която се повишава ефикасността на възлагането на обществени поръчки и финансовото управление в рамките на системата за здравеопазване.

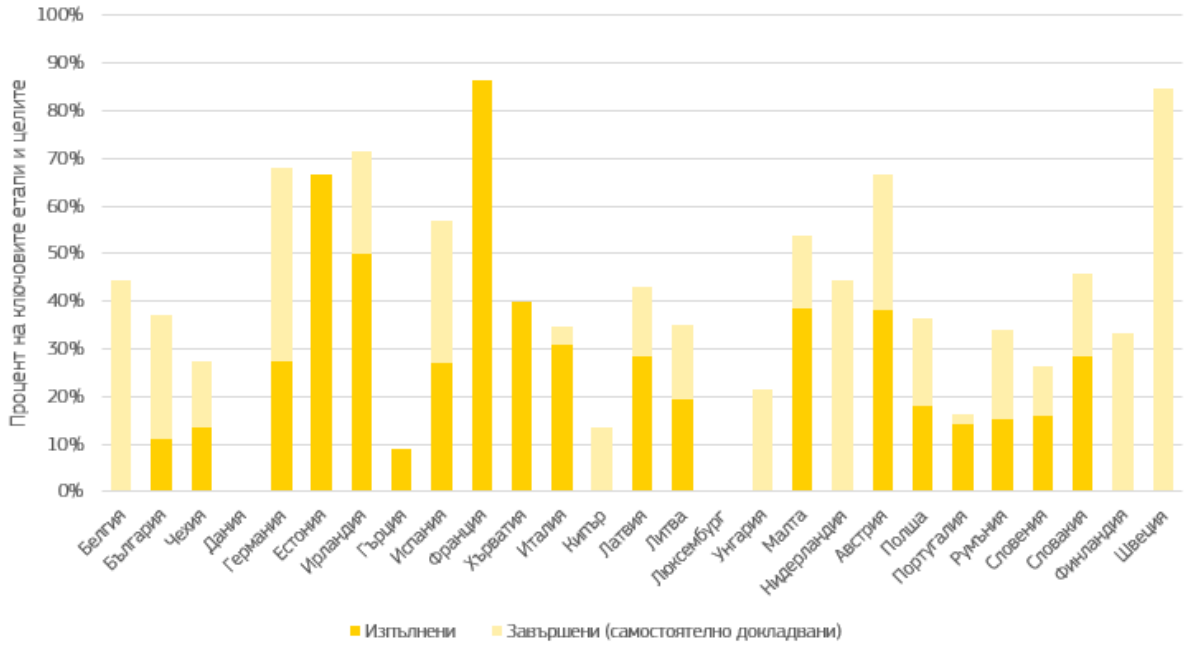
Политики за следващото поколение

Мерките за следващото поколение, децата и младите хора са насочени предимно към образованието и грижите в ранна детска възраст, образованието и обучението, както и подкрепата на младежката заетост. Този стълб се подпомага по линия на приетите от Съвета ПВУ с около 56,4 милиарда евро[63], три четвърти от които допринасят за общото, професионалното и висшето образование. Оставащата една четвърт се разпределя почти поравно между грижите в ранна детска възраст и подкрепата за младежката заетост.

[63] Тази сума показва прогнозните разходи въз основа на методиката за разпределяне по стълбове за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост и съответства на мерките, разпределени към стълба за следващото поколение като основен и/или допълнителен стълб на политиката.

Отчита се осезаем напредък и по ключовите етапи и целите, с които се допринася за политиките за следващото поколение, децата и младите хора, като например образованието и уменията. Към днешна дата 259 от 665 ключови етапа и цели вече са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени, което съответства на напредък от 39 % (включително 21 %, оценени в исканията за плащане). 75 от тези ключови етапи и цели, допринасящи за политиките за следващото поколение, бяха оценени от Комисията като изпълнени между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. (отчетния период). С посочените в карето по-долу примери се изтъкват ключови мерки със завършени ключови етапи и цели по време на отчетния период.

Фигура 22: Процент на ключовите етапи и целите, допринасящи за политиките за следващото поколение, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Забележка: ПВУ на Дания включва няколко ключови етапа и цели, допринасящи за политиките за следващото поколение, които все още не са оценени като изпълнени от Комисията или не са докладвани като завършени от държавата членка.
Източник: Европейска комисия

Примери за съответни мерки с изпълнени ключови етапи и цели по стълба, обхващащ политиките за следващото поколение

Реформи:

- **Словакия** въведе общонационална образователна програма за основни и прогимназиални училища, с която се осигуряват актуализирани учебни програми. Новата учебна програма ще бъде внедрена в рамките на три цикъла, като целта ѝ е да се осигурят по-високи, модернизирани стандарти за ключови учебни цели.
- В **Латвия** влезе в сила реформата за управлението на висшето образование. Реформата включва i) определянето на университетски типологии и

стратегическото специализиране на университетите; ii) процедурата за създаване и одобрение на университетски съвети и компетентността на съветите, като същевременно се изясняват правомощията на Сената, ректора и Конституционното събрание; и iii) процедурата за подбор и одобряване на нови университетски ректори.

- **Германия** укрепи образователната система чрез реформа с цел осигуряване на допълнителни курсове и наставничество на изоставащи ученици, с насоченост към основни предмети и основни компетентности, за да се преодолеят свързаните с ученето неравенства, породени от кризата, свързана с COVID-19. Освен това ще бъдат изразходвани 500 милиона евро за създаването на 90 000 допълнителни места за грижи за деца, като се изградят нови и се обновят съществуващи заведения за грижи за деца.

Инвестиции:

- **Португалия** осигури 600 000 лаптопа на ученици и преподаватели в начални и средни държавни училища на базата на отдаване назаем в подкрепа на цифровото образование и преподаване.
- **Италия** предложи структурирана образователна подкрепа на най-малко 20 000 малолетни или непълнолетни лица на възраст до 17 години с цел борба с образователната бедност и подпомагане на равните възможности за всички деца в южната част на страната.
- **Ирландия** свърза 750 начални училища към високоскоростна широколентова мрежа чрез инсталирането на рутери, като по този начин улесни осигуряването на съвременно цифрово образование. Това допълнително помага да се преодолеят регионалните и цифровите неравенства в Ирландия чрез повишаване на свързаността в по-малките и селските училища, които в исторически план са с най-ниските нива на свързаност.

Пол, деца и млади хора

ПВУ продължават да допринасят в значителна степен за равенството между половете и за акцента върху децата и младите хора. ПВУ на държавите членки съдържат 136 (под)мерки, с които се осигурява принос на стойност общо 22,0 милиарда евро[64] за равенството между половете. Те също така включват 423 (под)мерки с акцент върху децата и младите хора, с които се осигурява принос на стойност 66,6 милиарда евро[65]. Тези суми не включват приноса на други реформи и инвестиции, които е възможно първоначално да не се считат за политики, допринасящи

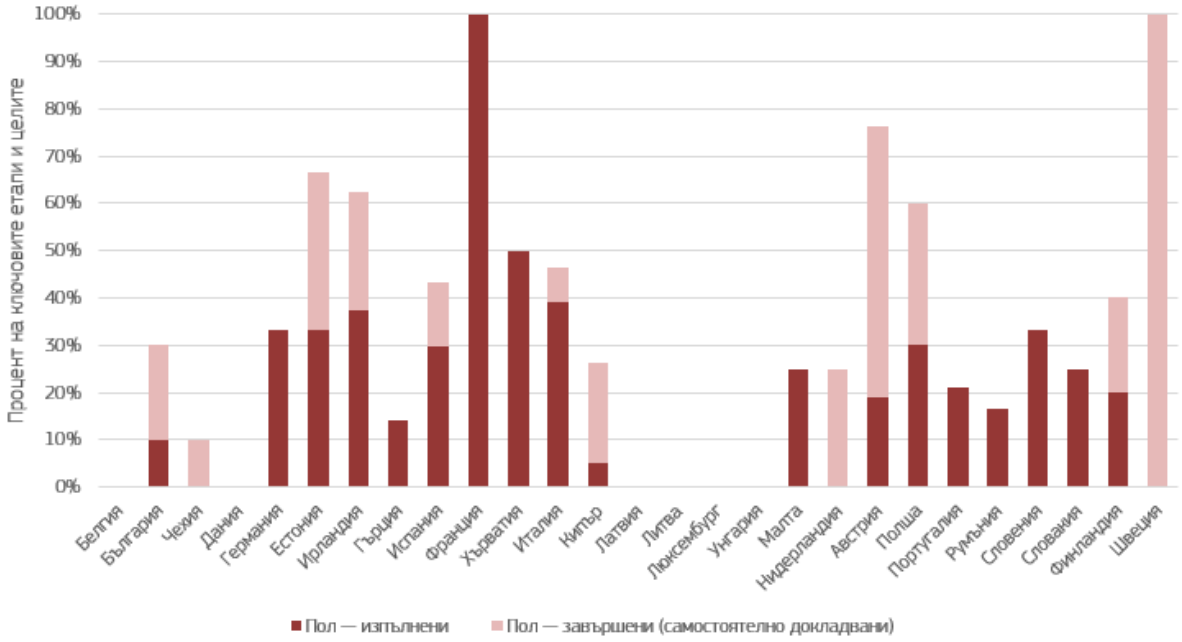
[64] Тази сума показва прогнозните разходи въз основа на методиката за разпределяне по стълбове за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост и съответства на дела на мерките, насочени към равенството между половете.

[65] Тази сума показва прогнозните разходи въз основа на методиката за разпределяне по стълбове за целите на набора от показатели за възстановяване и устойчивост и съответства на дела на мерките с акцент върху децата и младите хора.

за равенството между половете и за децата и младите хора, но чието изпълнение може да окаже значително положително въздействие.

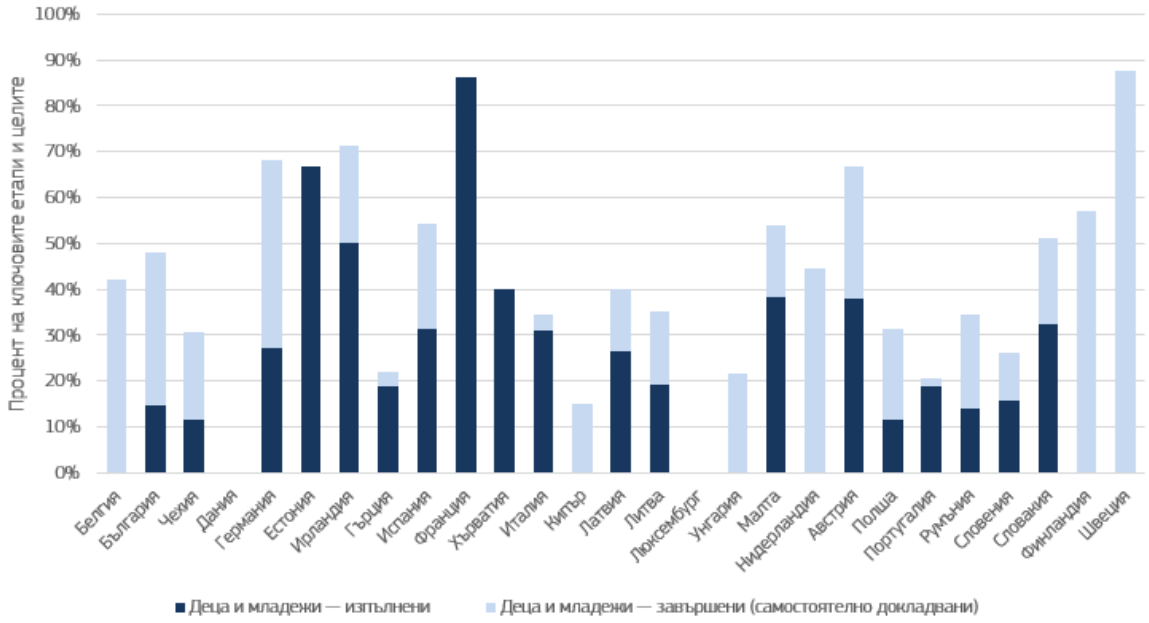
Отчетен бе значителен напредък и по изпълнението на мерките, допринасящи за равенството между половете, и на мерките с акцент върху децата и младите хора. 102 от 253-те ключови етапа и цели, насочени към равенството между половете, в 27-те ПВУ вече са докладвани като завършени от държавите членки или са оценени като изпълнени от Комисията, което представлява напредък от 40 % (включително 22 %, получили положителна оценка в исканията за плащане). Освен това 288 от 714-те ключови етапа и цели с акцент върху децата и младите хора вече са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени, което представлява напредък от 40 % (включително 22 %, получили положителна оценка в исканията за плащане). 33 от ключовите етапи и целите, допринасящи за равенството между половете, и 79 от ключовите етапи и целите с акцент върху децата и младите хора бяха оценени от Комисията като изпълнени между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. (отчетния период). С посочените в карето по-долу примери се изтъкват ключови мерки със завършени ключови етапи и цели по време на отчетния период.

Фигура 23: Процент на ключовите етапи и целите, допринасящи за равенството между половете, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Забележка: ПВУ на Белгия, Латвия, Литва и Унгария включват няколко ключови етапа и цели, допринасящи за равенството между половете, които все още не са оценени като изпълнени от Комисията или не са докладвани като завършени от съответната държава членка.
Източник: Европейска комисия

Фигура 24: Процент на ключовите етапи и целите с акцент върху децата и младите хора, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Забележка: ПВУ на Дания включва няколко ключови етапа и цели с акцент върху децата и младите хора, които все още не са оценени от Комисията като изпълнени или докладвани от държавата членка като завършени.
Източник: Европейска комисия

По време на Европейската седмица на младежта Комисията организира събитие, посветено на въздействието на МВУ върху младите хора. Европейската седмица на младежта, която се организира от Европейската комисия на всеки две години с цел насърчаване на ангажираността на младите хора, привлече над 900 млади посетители през април 2024 г. Събитието бе насочено към осем младежи, извлекли различни ползи от мерки по линия на МВУ, заедно с информация от националните органи по прилагането и Европейската комисия. Например млад ИТ преподавател от Латвия обсъди проекта „Компютър за всяко дете“, с който се осигуряват лаптопи на ученици, по-специално на такива от семейства в неравностойно положение. Освен това дизайнер и мениджър по връзки с обществеността от Словения обясниха как са получили повече правомощия и как са подобрили социалната си сигурност благодарение на финансовите стимули за работодателите да наемат млади хора на безсрочни трудови договори. Други участници споделиха своя опит във връзка с модернизирането на университетска програма в Чехия, ваучери за цифрово оборудване в Гърция, професионално ориентиране във Франция и цифрови устройства за обучителни институции в Испания[66].

[66] За повече информация вж. информационния документ на разположение на адрес: https://commission.europa.eu/document/download/c6550656-98f3-472d-a6d7-6ae2a0620de8_en?filename=240425-RRF_supporting_young_people-FACTSHEET_v6.pdf.

Примери за съответни мерки с изпълнени ключови етапи и цели, допринасящи за равенството между половете и за децата и младите хора

Реформи:

- **Хърватия** въведе модел на финансиране, с който се покриват оперативните разходи на съществуващите и новоизградените центрове за образование и грижи в ранна детска възраст за градовете и органите на местното самоуправление с ограничени бюджети. По този начин се осигурява равен шанс на всички деца и се помага на полагащите грижи лица, които често са жени, да си намерят работа на пълно работно време.
- **Естония** разработи прототип на цифров инструмент за работодателите, насочен към разликата в заплащането на жените и мъжете. С този инструмент работодателите могат да получават необходимата информация относно разликата в заплащането на жените и мъжете и възможните причини за нея в своята организация, което им позволява да предприемат действия за намаляване на тази разлика.

Инвестиции:

- **Италия** предостави финансова подкрепа за създаването и/или растежа на 700 предприятия, ръководени от жени, с цел подпомагане на предприемачеството сред жените и засилване на участието на жените в стопански дейности.
- **Словения** предостави субсидии за наемането на работа на 700 лица под 30-годишна възраст, като по този начин осигури по-бързото им навлизане на пазара на труда с цел овластяване на младите хора, повишаване на социалната им сигурност и подобряване на уменията им.

- **Румъния** предостави безвъзмездни средства на най-нуждаещите се 750 учебни заведения с цел подпомагане на учениците, така че да се намали отпадането от училище и да се улесни преходът от прогимназиалния етап на основното образование към гимназиалния етап на средното образование. Училищата бяха подбрани въз основа на пет показателя, определени в механизма за ранно предупреждение в образованието.
- **Франция** субсидира 160 000 допълнителни договора за чиракуване, както и създаването на 2 200 работни места за млади хора в спортния сектор и създаде или обнови 1 500 места в „пансионни училища за високи постижения“.

Г. Политики за подобряване на конкурентоспособността на предприятията в ЕС

ПВУ допринасят за подобряването на конкурентоспособността на предприятията в ЕС, като около три милиона предприятия вече са се възползвали от подкрепа по линия на МВУ

Инвестициите за директно подпомагане на предприятията възлизат на над 82 милиарда евро, което представлява 13 % от общите прогнозни разходи по линия на МВУ. Приблизително 78 милиарда евро от тази сума са разпределени за МСП в 22 държави членки. В допълнение, подкрепата за дружествата, включително финансова помощ и цифровизация на публичната администрация, възлиза на най-малко 164 милиарда евро (25 % от общите прогнозни разходи по линия на МВУ). Инвестициите по линия на МВУ за подобряване на конкурентоспособността обхващат множество сектори, включително преработвателната и автомобилната промишленост, енергетиката, търговията на дребно, туризма и културата, като над 110 милиарда евро са инвестирани в декарбонизацията на промишлеността и в чистите технологии, 23 милиарда евро — в „зелена“ научноизследователска и развойна дейност и над 2 милиарда евро — в „зелени“ умения и работни места. Освен това с инвестиции по линия на МВУ се насърчава цифровият преход, което поражда ползи за почти 600 000 дружества, като им позволява да постигнат напредък по технологии като ИИ и киберсигурност.

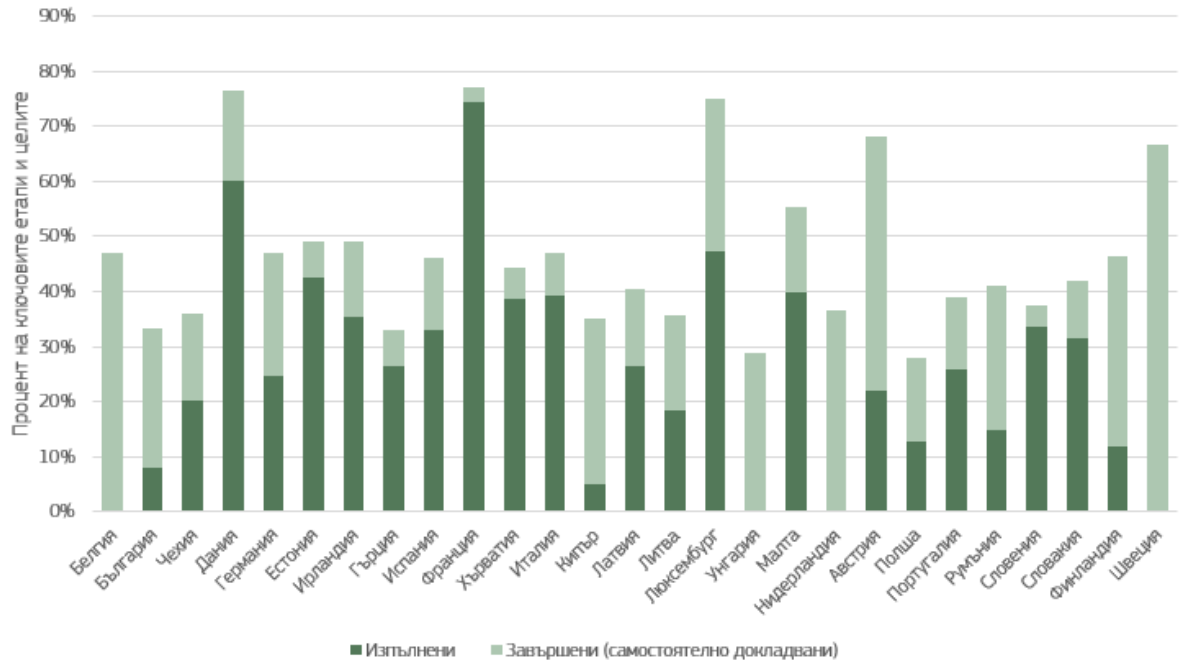
В допълнение към инвестициите ПВУ съдържат над 900 реформи в широк набор от области на политиката[67], насочени към облекчаване на регулаторната и административната тежест и преодоляване на предизвикателствата в целия

[67] Счита се, че следните области на политика в рамките на МВУ допринасят за конкурентоспособността: стопанска среда/предприемачество; стопанска инфраструктура; конкурентоспособност; ефективност на съдебните системи; ефективност на публичната администрация и на националните системи, включително свеждане до минимум на административната тежест; електронно управление, цифрови обществени услуги (включително цифровизация на транспорта) и местни цифрови екосистеми; реформи във финансовия сектор; фискална политика и фискално управление; предотвратяване на измами; регулаторни промени за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж; научноизследователска и развойна дейност и иновации; подпомагане на големи предприятия; подпомагане на МСП.

стопански жизнен цикъл, така че да се повиши максимално въздействието на инвестициите и да се стимулира конкурентоспособността на предприятията в ЕС. Тези мерки по ПВУ са насочени към опростяване на разпоредбите и намаляване на бюрокрацията, която често възпрепятства бизнеса, особено МСП. Мерките за конкурентоспособност са насочени към преодоляване на предизвикателства в целия стопански жизнен цикъл. Чрез МВУ се помага на държавите членки да намалят необходимото време за създаване на дружества, да рационализират и ускорят процесите на лицензиране и издаване на разрешения, да намалят ограниченията за достъпа до регулирани професии, както и да улеснят и цифровизират учредяването на дружества.

Отчита се значителен напредък по изпълнението на мерки, свързани с конкурентоспособността. От създаването на МВУ 1 856 от 4 352 ключови етапа и цели, които допринасят пряко за растежа и конкурентоспособността на предприятията, вече са докладвани от държавите членки като завършени или са оценени от Комисията като изпълнени, което съответства на напредък от почти 43 % (включително 25 %, оценени в исканията за плащане). 592 от тези ключови етапи и цели, допринасящи за растежа и конкурентоспособността, бяха оценени от Комисията като изпълнени между 1 септември 2023 г. и 31 август 2024 г. (отчетния период). С посочените в карето по-долу примери се изтъкват ключови мерки със завършени ключови етапи и цели по време на отчетния период.

Фигура 25: Процент на ключовите етапи и целите, допринасящи за конкурентоспособността, оценени като изпълнени или докладвани като завършени, по ПВУ

Източник: Европейска комисия

Примери за съответни мерки с изпълнени ключови етапи и цели, допринасящи за конкурентоспособността

Реформи:

- Чрез Закона за ускоряване и опростяване на публичните действия **Франция** опрости административните правила и процедури, като това включва, наред с други неща, съкращаване на времето, необходимо за преглед на промишлени проекти, и рационализиране на консултативните комисии, така че да се ускори вземането на административни решения.
- Чрез Закона за премахване на бюрокрацията **Словения** спомогна за създаването на благоприятстваща растежа стопанска среда за стопанския сектор и за гражданите, като рационализира или премахна тромавите административни процедури. В резултат на това бяха понижени административните разходи и бе повишена конкурентоспособността на предприятията в Словения. Освен това тя опрости законодателството, като отмени над 200 законови и подзаконови акта, които бяха морално остарели или вече не бяха приложими.
- **Хърватия** улесни спазването на разпоредбите от предприятията, като прехвърли онлайн теста за оценка на въздействието върху МСП. Това включва цифрова платформа, която помага да се проследи по какъв начин новите закони оказват въздействие върху МСП и позволява на експерти от цялата страна да работят заедно и да споделят знания. Освен това Хърватия въведе нов план за действие за намаляване на допълнителните такси и налози, които предприятията трябва да заплащат в допълнение към данъците.

Инвестиции:

- **Франция** въведе схема за финансиране на стойност 300 милиона евро, насочена към декарбонизацията на промишлеността. По този начин бе осигурена конкретна подкрепа на дружествата в усилията им за декарбонизация. Например едно текстилно предприятие получи 917 000 EUR, за да инвестира в по-ефикасни промишлени процеси в един от заводите си. С тази инвестиция ще бъде намалено потреблението на енергия с 2 950 MWh годишно, емисиите на CO_2 се намаляват с 30 % всяка година, а потреблението на вода — с 50 % до 2025 г. Водеща френска кооперация в областта на дехидратацията замени високотемпературна (150—600 C°) с нискотемпературна сушилня (105—70 C°), като оползотворява топлинна енергия от инсталацията за изгаряне на градски отпадъци. Тази мярка има за цел да се намалят емисиите на CO_2 в рамките на обекта с 40 % (7 680 тона годишно).
- **Испания** отбеляза напредък по отношение на инвестирането в стратегически проекти за преобразуване на веригите за създаване на стойност в ключови сектори като автомобилната и хранително-вкусовата промишленост, здравеопазването, морския сектор и декарбонизацията на промишлеността. Най-

малко 1,2 милиарда евро бяха отпуснати на 925 иновативни проекта, насочени към енергийна ефективност, устойчивост и цифрова трансформация. 584 от тях са свързани с електрическите превозни средства, здравеопазването и хранително-вкусовата промишленост. По-специално по линия на 266 проекта се подпомага разработването на компоненти и платформи за електрически превозни средства, хибридни превозни средства с възможност за свързване към електрическата мрежа и превозни средства, задвижвани с водород, както и научноизследователската и развойната дейност в областта на автономното управление и свързаната мобилност.

3. План REPowerEU

МВУ е ключов инструмент за постигане на целите на плана REPowerEU, насочен към намаляване на зависимостта на Европа от руски изкопаеми горива чрез ускоряване на прехода към чиста енергия и изграждане на по-устойчива енергийна система. Регламентът за МВУ бе изменен през февруари 2023 г., за да се осигурят допълнителни финансови ресурси на държавите членки с цел подпомагане на нови или увеличени по мащаб реформи и инвестиции, насочени към диверсификация на енергийните доставки, повишаване на икономиите на енергия, увеличаване на производството на чиста енергия и повишаване на устойчивостта, сигурността и издръжливостта на енергийната система на ЕС.

Финансирането за целите на REPowerEU в размер на 64,2 милиарда евро идва от различни източници. 20 милиарда евро под формата на допълнителна безвъзмездна финансова подкрепа са осигурени по линия на МВУ, като са набрани посредством продажба чрез търг на квоти в рамките на системата за търговия с емисии. Тази финансова подкрепа е разпределена между държавите членки въз основа на актуализиран коефициент на разпределение в приложение IVa към Регламента за МВУ[68]. Държавите членки също така имаха възможност да прехвърлят всички или част от предварително отпуснатите им средства по резерва за приспособяване във връзка с последиците от Брексит (РППБ) към МВУ за финансиране на инвестициите и реформите, включени в главите им за REPowerEU. 23 държави членки поискаха да се извърши такова прехвърляне, като общата сума бе 2,1 милиарда евро[69]. За да финансират нови инвестиции и реформи, които допринасят за постигането на целите на REPowerEU, държавите членки също така имаха възможност да се възползват от изключително благоприятните условия за финансиране на заеми по линия на МВУ. До крайния срок на 31 август 2023 г. 10 държави членки поискаха допълнителни заеми в размер на 127,2 милиарда евро[70], от които 40,5 милиарда евро са заделени за мерки за REPowerEU[71].

За да осъществят достъп до тези допълнителни средства, държавите членки преразгледаха своите ПВУ с цел включване на нови или увеличени по мащаб реформи и инвестиции в специална „глава за REPowerEU“. До 31 август 2024 г. 26 държави членки[72] бяха представили измененните си ПВУ, заедно с глави за REPowerEU, 25 от които бяха приети от Съвета[73].

---

[68] Вж. таблица 11 от годишния доклад за МВУ от 2023 г. (COM(2023) 545 final/2) за предоставената на разположение допълнителна безвъзмездна подкрепа по държави членки.

[69] За повече подробности вж. таблица 12 от годишния доклад за МВУ от 2023 г. (COM(2023) 545 final/2).

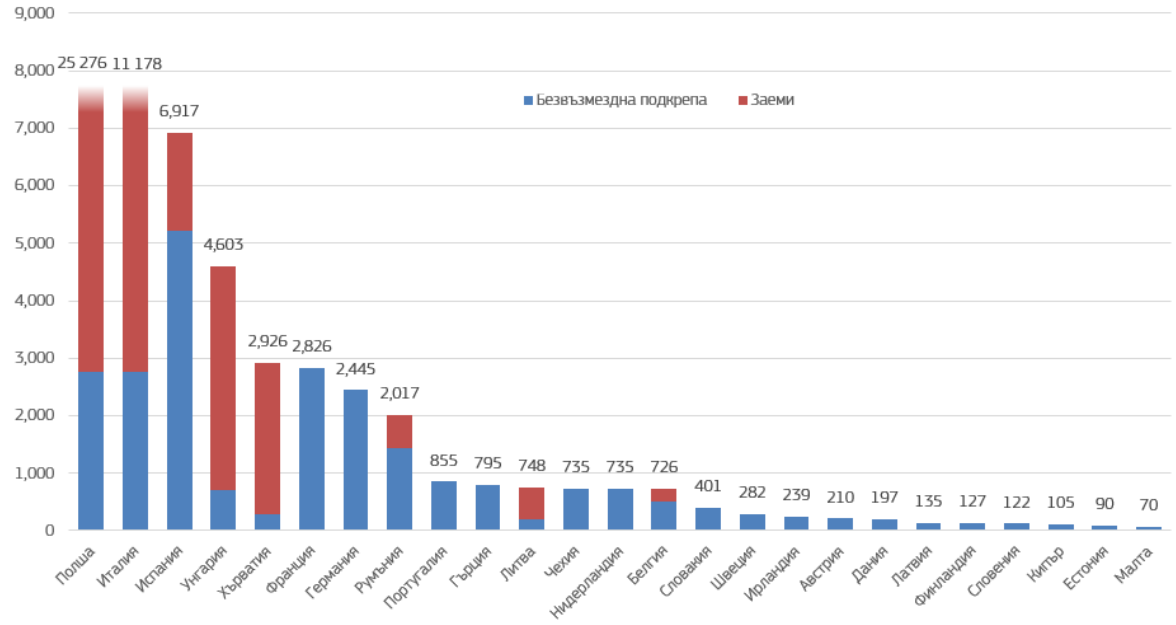
[70] Това представлява 43,7 % от целия размер на заемите (291 милиарда евро), поискани от държавите членки за националните им ПВУ.

[71] За повече подробности вж. таблица 7 от годишния доклад за МВУ от 2023 г. (COM(2023) 545 final/2).

[72] Към момента на изготвянето на настоящия доклад България все още не бе представила своята глава за REPowerEU.

[73] Люксембург представи своята глава за REPowerEU на 16 май 2024 г. Комисията издаде положителна оценка за преразгледания план на Люксембург, включващ главата за REPowerEU, на 23 юли 2024 г. и преразгледаният план бе приет от Съвета на 23 септември 2024 г.

Фигура 26: Прогнозни разходи за главите за REPowerEU по държави членки в милиони евро

Източник: Европейска комисия

Мерките в главите за REPowerEU трябва да способстват за ефективното постигане на целите на плана REPowerEU. По-специално в Регламента за МВУ се определят шест цели за реформи и инвестиции в главата за REPowerEU и се изисква всяка мярка да допринася за поне една от тях[74]:

(1) подобряване на енергийната инфраструктура с цел сигурност и диверсификация на доставките на газ;

(2) подобряване на енергийната ефективност, декарбонизация на промишлеността, навлизане на енергията от възобновяеми източници;

(3) преодоляване на енергийната бедност;

(4) стимулиране на намаляването на потребностите от енергия;

(5) преодоляване на затрудненията в преноса и разпределението на енергия, подкрепа за транспорта с нулеви емисии;

(6) преквалифициране на работната сила към „зелени“ и цифрови умения, подкрепа за веригите за създаване на стойност, свързани с екологичния преход.

Комисията внимателно оцени новите мерки в главите за REPowerEU и предложи за приемане от Съвета само тези, които задоволително изпълняват критериите за оценка, посочени в приложение V към Регламента за МВУ, включително допълнителните критерии от значение за главите за REPowerEU: i) принос за целите на REPowerEU и ii) дали мерките имат трансгранично или многонационално измерение или въздействие.

[74] Член 21в, параграф 3 от Регламента за МВУ.

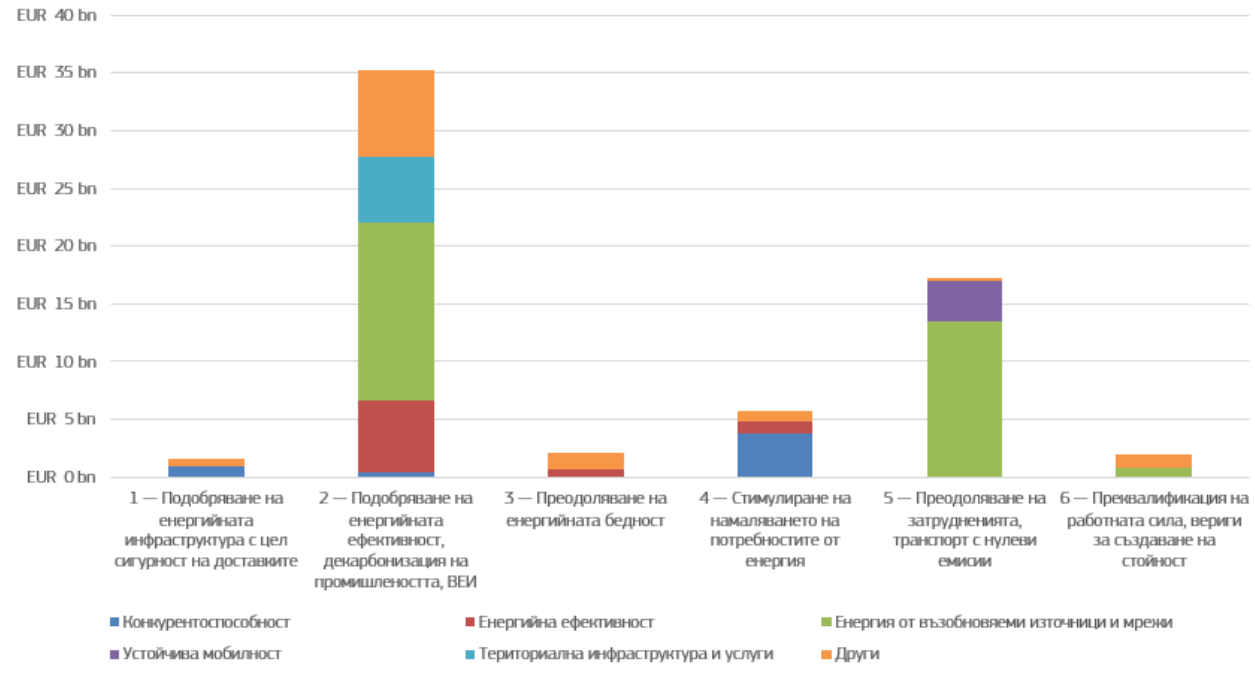
Освен главите за REPowerEU други мерки в ПВУ също са свързани с енергетиката, като допринасят за целите на REPowerEU и помагат на Европа да намали зависимостта си от руски изкопаеми горива.

А. Преглед на мерките в главите за REPowerEU

Допълнителните реформи и инвестиции по линия на REPowerEU са насочени към преодоляването на затруднения, подпомагането да се ускори преходът към чиста енергия и засилването на сигурността на енергийните доставки

25-те глави за REPowerEU, приети от Съвета до 31 август 2024 г., включват 261 нови мерки: 89 реформи и 172 инвестиции на обща прогнозна стойност от 64 милиарда евро. Всички тези мерки допринасят за една от целите на REPowerEU, като са насочени по-специално към цели 2 и 5: мерки, представляващи над 80 % от общите прогнозни разходи, са насочени към цел 2 „стимулиране на енергийната ефективност и ускоряване на навлизането на енергия от възобновяеми източници“ (35,3 милиарда евро) и цел 5 „преодоляване на затрудненията в преноса и разпределението на енергия и подкрепа за транспорта с нулеви емисии“ (17,3 милиарда евро).

Фигура 27: Разпределени средства за REPowerEU по цели на REPowerEU, разбивка по основни области на политиката

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

Разпределението на подкрепата по области на политиката отразява най-неотложните нужди на държавите членки в прехода им към чиста енергия. Мерките в главите за REPowerEU са разпределени в няколко области на политиката и приносът им за целите на REPowerEU зависи от конкретния обхват на индивидуалните

мерки. Инвестициите в енергия от възобновяеми източници и мрежи представляват най-големият дял на подкрепата по REPowerEU (47 % или около 29,8 милиарда евро). Тези инвестиции са насочени към допълнителен капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници, развитие на електроенергийната мрежа и капацитет за съхранение. Мерките за енергийна ефективност (за които са разпределени около 8 милиарда евро) допринасят за няколко цели на REPowerEU, като най-големият принос е за цел 2 на REPowerEU „подобряване на енергийната ефективност, декарбонизация на промишлеността, навлизане на енергията от възобновяеми източници“. Мерките, насочени към подобряване на териториалната инфраструктура и услуги (за които са разпределени около 5,7 милиарда евро), са с разнообразен обхват, но са насочени най-вече към производството на енергия от възобновяеми източници на регионално и местно равнище, с което се обяснява важният им принос за цел 2 на REPowerEU „подобряване на енергийната ефективност, декарбонизация на промишлеността, навлизане на енергията от възобновяеми източници“. Мерките, свързани с повишаването на конкурентоспособността (за които са разпределени около 5,2 милиарда евро), имат за цел намаляване на енергопотреблението на предприятията и дружествата чрез различни интервенции (основно подобрения на енергийната ефективност и развитие на енергийната инфраструктура), като допринасят най-вече за цел 4 на REPowerEU „стимулиране на намаляването на потребностите от енергия“. Инвестициите в устойчива мобилност (за които са разпределени около 3,4 милиарда евро) допринасят за цел 5 на REPowerEU „енергийна мрежа и транспорт с нулеви емисии“.

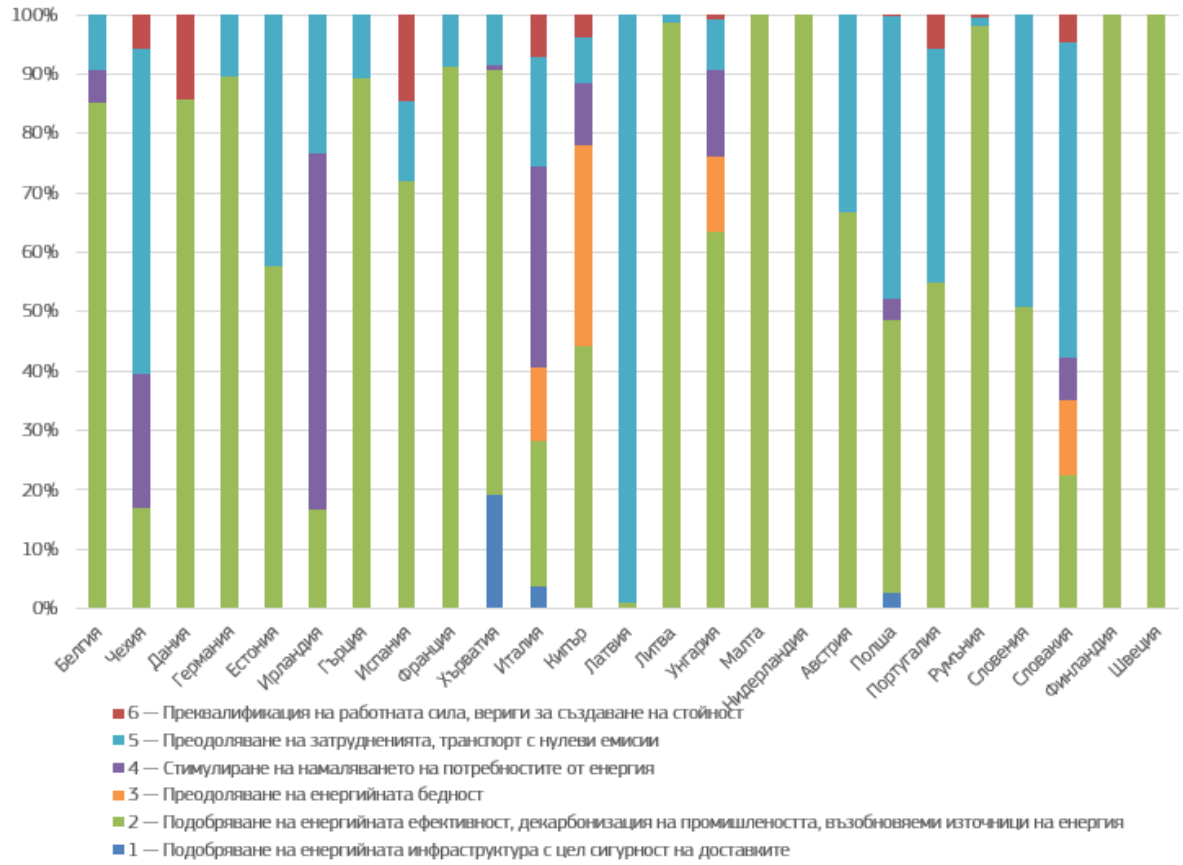
Нуждите на държавите членки и предизвикателствата пред тях са различни от гледна точка на обема на инвестициите и специфичните области, към които трябва да се насочат усилията, за да се допринесе ефективно за постигането на целите на REPowerEU. От гледна точка на финансовия им размер мерките в главите за REPowerEU са насочени до голяма степен към повишаване на енергийната ефективност и към навлизане и производство на енергия от възобновяеми източници в почти половината държави членки (над 70 % от общите прогнозни разходи по главите за REPowerEU в Белгия, Германия, Гърция, Дания, Испания, Литва, Малта, Нидерландия, Румъния, Финландия, Франция, Хърватия, Швеция). Мерките за преодоляване на затрудненията в преноса и разпределението на енергия и подкрепа за транспорта с нулеви емисии (цел 5) също представляват значителен дял от общите прогнозни разходи за новите мерки по REPowerEU в шест държави членки (над 40 % от общите прогнозни разходи по главите за REPowerEU в Естония, Латвия, Полша, Словакия, Словения и Чехия), като Латвия е заделила 99 % от общите прогнозни разходи за тази цел.

Три държави членки включиха мерки, насочени към цел 1 на REPowerEU „подобряване на енергийната инфраструктура с цел сигурност и диверсификация на доставките на газ“. Главите за REPowerEU включват инвестиции за изграждане, разширяване и модернизиране на съществуващата система за пренос

на природен газ (Италия, Полша) и за увеличаване на капацитета на терминалите за ВПГ (Хърватия) с цел диверсификация на доставките и повишаване на сигурността. Общият размер на разходите за тези четири инвестиции се изчислява на 1,6 милиарда евро[75].

С мерките, включени в главите за REPowerEU, се засилва значително приносът на МВУ към целите в областта на климата. Над 74 % от общите прогнозни разходи за мерките по REPowerEU представляват разходи в областта на климата, което е доста над изискването за най-малко 37 %. Тази допълнителна подкрепа по линия на МВУ за действия в областта на климата е в размер на 47,8 милиарда евро.

Фигура 28: Дял на прогнозните разходи за мерки, допринасящи за целите на REPowerEU в рамките на МВУ

Източник: Набор от показатели за възстановяване и устойчивост

За да се възползват от финансовата подкрепа, налична за главите за REPowerEU, държавите членки ще трябва да изпълнят 372 ключови етапа и 254 цели. На 5 юни 2024 г. бе изплатена първата безвъзмездна подкрепа на Франция за

75 В специфичните за всяка държава членка оценки Комисията заключи, че тези мерки отговарят на изискванията за дерогация от принципа за ненанасяне на значителни вреди в съответствие с член 21в, параграф 6 от Регламент (ЕС) 2021/241 за гарантиране на непосредствената сигурност на енергийните доставки на ЕС.

изпълнението на 5 ключови етапа и цели по REPowerEU[76]. Те обхващат, наред с другото, подбора на проекти за промишлена декарбонизация, с които ще се постигне очакваното намаляване на потреблението на енергия от изкопаеми горива в размер на 250 Gwh годишно, и влизането в сила на Закона за ускоряване на производството на енергия от възобновяеми източници, който има за цел да се ускорят процедурите за издаване на разрешения. Към 31 август 2024 г. 68 ключови етапа и цели (от общо 622) бяха докладвани като завършени, но все още не бяха официално оценени от Комисията. С оглед на неотдавнашното приемане на главите за REPowerEU все още е твърде рано да се оцени изпълнението на новите реформи и инвестиции, включени в тях. С оглед обаче да се допринесе своевременно за целите на REPowerEU държавите членки бяха насърчени да включат напреднали в развитието си проекти в своите глави за REPowerEU, за да се гарантира ускорено изпълнение.

Примери за мерки в главите за REPowerEU:

Реформи:

- **Испания** ще въведе ключова реформа за подобряване на издаването на разрешения за проекти за производство на енергия от възобновяеми източници и за инфраструктура на електроенергийната мрежа. Реформата има за цел: i) да се улесни навлизането на възобновяеми източници на енергия и ii) да се рационализира обработването на заявления за издаване на разрешения.
- **Полша** ще осигури по-бързо навлизане на възобновяемите източници на енергия, по-специално вятърни инсталации на сушата, благодарение на мащабни реформи за улесняване на издаването на разрешения посредством въвеждането на единен наръчник, като се позволява подаването на електронни заявления и се гарантира прозрачност по отношение на наличния капацитет за свързване. До 2026 г. се очаква към мрежата да бъдат свързани общо 30 гигавата възобновяеми източници на енергия.

Инвестиции:

- **Португалия** ще осигури подкрепа на производствените мощности за стратегически технологии за нулеви нетни емисии, като например производството на слънчеви панели в Португалия и Европа, технологии в областта на възобновяемите източници на сушата и в морето, електролизьори и устойчив биометан.

[76] До края на 2023 г. държавите членки имаха възможност да поискат предварително финансиране от разпределените им средства за REPowerEU в размер на до 20 % от допълнителното финансиране. На 21-те държави членки, които поискаха финансова подкрепа за своите мерки по REPowerEU, бяха изплатени 10,4 милиарда евро с цел да се изтегли напред тази подкрепа (Швеция и Нидерландия не поискаха предварително финансиране).

- **Румъния** ще осигури подкрепа на над 120 000 собственици на жилища да монтират слънчеви панели и на над 30 000 собственици на жилища за мерки за енергийна ефективност, в допълнение към целева подкрепа за подобни инвестиции за 14 000 собственици на жилища в положение на енергийна бедност и уязвими потребители на енергия.
- **Белгия** ще улесни интегрирането и вноса на повече енергия от възобновяеми източници във и около Северно море, като подпомогне развитието на разположен в Северно море островен център за електропроизводство в морето. Това ще позволи в бъдеще към електроенергийната мрежа на сушата да бъдат свързани най-малко 3,15 гигавата вятърна енергия в морето.

Б. Преглед на мерките с трансгранично или многонационално измерение, включени в главите за REPowerEU

Мерките за REPowerEU разполагат със значително трансгранично или многонационално измерение

Трансграничните и многонационални проекти са от решаващо значение за постигането на целите на REPowerEU в средносрочен план и се насърчават по линия на МВУ. Мерките с трансгранично или многонационално измерение или въздействие са мерки, които допринасят за обезпечаването на енергийните доставки на ЕС или за намаляването на зависимостта от изкопаеми горива и/или на потребностите от енергия. Макар че подкрепата по линия на МВУ за действително трансгранична инфраструктура бе ограничена поради нейната сложност и сроковете за изпълнение, повечето държави членки са включили в своите глави за REPowerEU реформи и инвестиции за модернизиране на своя капацитет за съхранение на енергия и на електроенергийните си мрежи. Тези реформи са замислени да улеснят интегрирането на възобновяеми източници на енергия и да подобрят гъвкавостта и ефикасността на мрежата, като по този начин ще се осигури подкрепа за по-широка енергийна инфраструктура, обхващаща целия ЕС. Всички 25 глави за REPowerEU, приети до 31 август 2024 г., включват мерки с многонационално или трансгранично измерение, като общите прогнозни разходи са 48,7 милиарда евро, което представлява 76 % от общите разходи за мерките в главите и е доста над минимума от 30 %, изискван съгласно Регламента за МВУ. Някои от ключовите трансгранични и многонационални измерения и проекти са:

– няколко държави членки включиха в своите ПВУ трансгранични проекти за междусистемни електропроводи. Например Белгия изгражда изкуствен енергиен остров в Северно море, с който в бъдеще към електроенергийната мрежа на сушата ще бъдат свързани най-малко 3 GW вятърна енергия в морето и ще бъде улеснен вносът на енергия от възобновяеми източници от съседни страни. Италия подобрява вътрешната си енергийна инфраструктура, като изгражда

подводни кабели между Сицилия и Кампания и също така модернизира междусистемните връзки за пренос на електроенергия с Австрия и Словения, за да повиши трансграничните потоци на електроенергия. По този начин ще се подобрят енергийната устойчивост и интегрирането на възобновяеми източници на енергия;

- инвестира се в газова инфраструктура с цел да се намали зависимостта от руски газ и да се гарантира енергийната сигурност в целия ЕС. Например Полша разширява газовата си мрежа между Гданск и Густожин; Хърватия увеличава капацитета на терминала за ВПГ на остров Крък с връзки към Унгария и Словения; а Италия увеличава свързаността с Австрия и Централна Европа;
- някои държави членки, като например Франция и Испания, се насочват към съвместни инвестиции в производството на водород от възобновяеми източници (важни проекти от общоевропейски интерес или ВПОИ), които имат трансгранично измерение и целят да се укрепи веригата за създаване на стойност на водорода в целия ЕС. Хърватия финансира проекти за водород от възобновяеми източници в контекста на водородната долина на Северно Адриатическо море, в резултат на което се обединяват Хърватия, Словения и област Фриули-Венеция Джулия в Италия.

Обща характеристика на всички тези проекти е, че крайната им цел е да се намалят потребностите от енергия и използването на изкопаеми горива и да се гарантира сигурността на енергийните доставки, като по този начин се допринася значително за постигането на целите на REPowerEU. Информация относно главите за REPowerEU на ПВУ е налична и в раздела за REPowerEU в набора от показатели за възстановяване и устойчивост[77].

[77] Вж. https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/rePowerEu.html?lang=bg.

4. Заключение

Изпълнението на ключовите етапи и целите и изплащането на средствата по линия на МВУ се ускориха след забавянията, претърпени през 2023 г. Докато усилията на държавите членки и на Комисията през 2023 г. бяха насочени към преразглеждането на ПВУ с оглед на плана REPowerEU, темпът на изплащането на средства впоследствие се увеличи. Към 31 август 2024 г. са изплатени над 40 % от наличните средства по МВУ, като на 25 държави членки са изплатени 265,4 милиарда евро. Само през отчетния период[78] Комисията оцени 908 ключови етапа и цели като задоволително изпълнени в 27 искания за плащане и впоследствие изплати 112 милиарда евро на държавите членки. Ако настоящият темп се запази, Комисията очаква да изплати над 300 милиарда евро до края на 2024 г. Освен това 85 % от ключовите етапи и целите, планирани да бъдат изпълнени до първото тримесечие на 2024 г., са оценени от Комисията като изпълнени или са докладвани самостоятелно от държавите членки като завършени.

В междинната оценка на МВУ бе потвърдена ефикасността на МВУ и на неговия подход, насочен към резултатите. В публикувания през февруари 2024 г. доклад се подчертава, че изплащането на средства, обвързано с постигането на напредък по изпълнението, и подкрепата за комбинация от реформи и инвестиции са най-успешните характеристики на МВУ, като въздействието им често се подсилва взаимно. Държавите членки и заинтересованите страни изразиха подкрепа за основания на резултатите характер на МВУ, благодарение на предвидимостта и отчетността, които осигурява. В оценката също така бе отбелязано въздействието от бързото изплащане на средства по линия на МВУ за подпомагане на държавите членки във време на криза и за запазване на нивото на публичните инвестиции, като същевременно уникалната комбинация от инвестиции и реформи помага на европейските икономики да се подготвят по-добре за екологичния и цифровия преход и за бъдещето.

След междинната оценка на МВУ Комисията увеличи усилията си за опростяване и ускоряване на изпълнението. На 19 юли 2024 г. Комисията прие актуализирани насоки относно ПВУ с цел да повиши ефикасността във връзка с прилагането на механизма и да опрости изискванията за докладване от страна на държавите членки. С актуализираните насоки се осигурява повече яснота относно възможността за изменение на ПВУ съгласно Регламента за МВУ и относно обхвата на измененията, които могат да бъдат направени по ПВУ при наличието на обективни обстоятелства. Освен това те внасят повече яснота по отношение на условията, при които може да бъде комбинирана подкрепата по линия на МВУ и на други фондове на ЕС с цел повишаване на полезните взаимодействия.

Тъй като остават едва малко над две години преди изтичането на МВУ в края на 2026 г., усилията на всички държави членки и институции следва да бъдат

[78] От 1 септември 2023 г. до 31 август 2024 г.

насочени към пълното и своевременно прилагане на механизма. Евентуалните затруднения във връзка с прилагането трябва да се преодолеят и ПВУ следва да се адаптират, когато е уместно, за да се отговори на нововъзникващи и променящи се предизвикателства. Комисията ще продължи да работи с държавите членки и с ключови партньори за пълното оползотворяване на възможностите, осигурени от МВУ, с цел бързо осъществяване на реформите и инвестициите, насочени към преодоляването на ключовите предизвикателства на нашето време, така че да се постигне напредък по зеления и цифровия преход и допълнително да се укрепят устойчивостта и конкурентоспособността на Европейския съюз.